

הראל חברה לביטוח בע"מ

**דוח ביניים ליום
30 בספטמבר 2017**

תוכן העניינים

עמוד	תמצית דוחות כספיים ביניים ליום 30 בספטמבר 2017
1-1	דוח הדירקטוריון על מצב ענייני החברה ליום 30 בספטמבר 2017 :
2-1	דוח סקירה
	תמצית דוחות כספיים ביניים מאוחדים ליום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקרים):
2-3	תמצית דוחות על המצב הכספי ביניים מאוחדים
2-5	תמצית דוחות על הרווח וההפסד ביניים מאוחדים
2-6	תמצית דוחות על הרווח (ההפסד) הכולל ביניים מאוחדים
2-7	תמצית דוחות ביניים על השינויים בהון מאוחדים
2-10	תמצית דוחות ביניים מאוחדים על תזרימי מזומנים
2-13	באורים לתמצית הדוחות הכספיים ביניים מאוחדים
2-75	נספחים לתמצית דוחות ביניים מאוחדים:

נספח א' - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים ("סולרי")

נספח ב' - פירוט נכסים עבור חוזים תלויי תשואה והשקעות פיננסיות אחרות בחברות ביטוח בקבוצה

דוח הדירקטוריון

הראל חברה לביטוח בע"מ

דוח הדירקטוריון

לתשעת החודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017

דוח הדירקטוריון לתשעת החודשים שהסתיימו ב- 30 בספטמבר 2017 ("תקופת הדוח"), מבטא את השינויים העיקריים במצב עסקי הראל חברה לביטוח בע"מ ("הראל ביטוח" או "החברה") בתקופה זו, והוא נערך בהתחשב בכך שבידי הקורא גם הדוח התקופתי המלא של החברה לשנת 2016, אשר פורסם ביום 22 במרץ 2017 ("הדוח התקופתי").

דוח הדירקטוריון כולל גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה שקיימת בחברה במועד הדוח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה, נכון למועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על-ידי הופעת מילים כגון: "החברה/הקבוצה מעריכה", "החברה/הקבוצה סבורה", "צפויה" וכדו', אך ייתכן, כי הופעת מידע צופה פני עתיד יופיע גם בניסוחים אחרים.

1 תיאור החברה

1.1 כללי

הראל ביטוח הינה חברה פרטית, בשליטה מלאה של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ ("הראל השקעות"). הראל השקעות הינה חברה ציבורית, שמנייתיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב, החל משנת 1982. פעילותה של הראל השקעות, באמצעות חברות שבשליטתה, בשוק הביטוח והחיסכון ארוך הטווח וכן בשירותים הפיננסיים ושוק ההון (להלן ביחד: "הקבוצה").

פעילות הביטוח נעשית ע"י החברה עצמה ובאמצעות אי.אם.אי - עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ (בשליטה מלאה) ("EMI").

החל מיום 1 בינואר 2016 מוזגה פעילותה הביטוחית של דקלה חברה לביטוח בע"מ ("דקלה"), לתוך החברה. באותו מועד חדלה דקלה מלהיות מבטח, והחל מאותו מועד דקלה הינה בעלת רישיון סוכנות ביטוח.

הפעילות בתחום החיסכון ארוך הטווח נעשית הן באמצעות החברה והן באמצעות חברות בנות, שהינן חברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה, כדלקמן:

א. הראל פנסיה וגמל בע"מ (בשליטה מלאה) ("הראל פנסיה וגמל"), שהינה חברה מנהלת של קרנות פנסיה וקופות גמל (לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ אשר אליה מוזגה ביום 1 באוקטובר 2016 הראל גמל והשתלמות בע"מ, שעסקה בניהול קופות גמל והשתלמות).

ב. קרן החיסכון לצבא הקבע – חברה לניהול קופות גמל בע"מ (בשליטה מלאה) ("קחצ"ק").

ג. לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ (בשליטה בשיעור 79%), המנהלת קרן פנסיה ותיקה ("לעתיד").

1.2 בעלי המניות בחברה

החברה הינה בבעלות מלאה (100%) של החברה הציבורית הראל השקעות. בעלי המניות העיקריים בהראל השקעות הינם משפחת המבורגר- יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ונורית מנור (בסעיף זה: "בעלי המניות") המחזיקים בכ- 49.71% מזכויות ההצבעה בהראל השקעות ובכ- 49.48% מהון המניות המונפק של הראל השקעות.

ההחזקה של בעלי המניות בהראל השקעות הינה בעיקר באמצעות ג.י.ן. ייעוץ כלכלי וניהול השקעות 2017 שותפות מוגבלת בשליטתם ובבעלותם המלאה של בעלי המניות, בה הם מחזיקים כשותפים מוגבלים, באמצעות חברות פרטיות בבעלותם המלאה.

לפרטים נוספים בדבר אופן ההחזקה של בעלי המניות בחברה, ראה באור (20)9 בדוחות הכספיים.

2 מצב כספי ותוצאות הפעולות, הון עצמי ותזרים המזומנים**2.1 שינויים מהותיים בעסקי החברה בתקופת הדוח**

- 2.1.1 עיצום כספי
לעניין הטלת עיצום כספי על החברה – ראה באור (6)9 בדוחות הכספיים.
- 2.1.2 מענק בגין שנת 2016
לעניין אישור הדירקטוריון מיום 21 ביוני 2017, לאופן חישוב המענקים לנושאי משרה בכירים בחברה ולבעלי השליטה בחברה, בהתאם למדיניות התגמול – ראה באורים (9)9 ו-(10)9 בדוחות הכספיים.
- 2.1.3 הקמת חטיבה עסקית חדשה בחברה
לעניין הקמת חטיבה עסקית חדשה בחברה – ראה באור (19)9 בדוחות הכספיים.
- 2.1.4 חלוקת דיבידנד
לעניין החלטה מיום 3 בספטמבר 2017 בדבר חלוקת דיבידנד - ראה באור (6)8 בדוחות הכספיים.
לעניין החלטה מיום 21 ביוני 2017 בדבר חלוקת דיבידנד - ראה באור (5)8 בדוחות הכספיים.
- 2.1.5 עדכון למדיניות התגמול
לעניין עדכון מדיניות התגמול של החברה ושל החברות הבנות שהינן גופים מוסדיים - ראה באור (8)9 בדוחות הכספיים.
- 2.1.6 הנפקת אגרות חוב סדרות ט' ו-י' של הראל הנפקות
לעניין הרחבת סדרות אגרות חוב ט' ו-י' של הראל הנפקות ראה באור (2)6(ג)4(2) בדוחות הכספיים.

2.2 שינויים מהותיים בעסקי החברה לאחר תקופת הדוח

- 2.2.1 עדכון מדיניות תגמול לעניין אישור עדכון למדיניות התגמול של החברה ושל החברות הבנות שהינן גופים מוסדיים ראה באור (8)9 בדוחות הכספיים.
- 2.2.2 התקשרות בפוליסת ביטוח אחריות דירקטורים
לעניין הארכת ההתקשרות בפוליסת ביטוח אחריות דירקטורים- ראה באור (11)9 בדוחות הכספיים.

2.3 התפתחויות בסביבה המקרו כלכלית של הקבוצה

תוצאות הפעילות של הקבוצה מושפעות באופן מהותי מהתשואות המושגות בשוק ההון ומהמצב הכלכלי, הפוליטי והביטחוני בארץ ובעולם. להלן התייחסות לגורמים המרכזיים בסביבה המקרו-כלכלית, אשר משפיעים על פעילות הקבוצה:

2.3.1 כללי

הרבעון השלישי של 2017 לווה בצמיחה חיובית במרבית מדינות העולם והסחר העולמי צומח בקצב נאה. על פי האומדנים הראשוניים הצמיחה במהלך הרבעון הייתה בקצב דומה לרבעון הקודם. מדדי מנהלי הרכש הגלובליים נותרו קרובים לרמתם הגבוהה ביותר מזה שלוש שנים.

בארה"ב, הצמיחה ברבעון השלישי של 2017 עמדה על 3% בשיעור שנתי, בדומה לרבעון הקודם וזאת למרות 2 ההוריקנים ההרסניים שפגעו בפלורידה ובטקסס. שוק העבודה מצוי בקרבת תעסוקה מלאה וסנטימנט החברות ומשקי הבית נותר ברמה גבוהה. הבנק המרכזי הותיר את הריבית ללא שינוי אך הודיע שברבעון הבא יחל לצמצם את מאזנו.

בגוש האירו, הצמיחה ברבעון השלישי של 2017 עמדה על 2.4% בשיעור שנתי ומדדי מנהלי הרכש נותרו ברמתם הגבוהה ביותר מאז 2011. הבנק המרכזי הותיר את מדיניותו ללא שינוי גם ברבעון השלישי כאשר האינפלציה נותרה נמוכה מיעד הבנק.

גם השווקים המתעוררים רשמו המשך שיפור יחסי בביצועיהם, בחלקם בתמיכת העלייה במחירי חומרי הגלם והסחורות, התאוששות במשקים המפותחים שתרמה להתגברות הסחר העולמי והמשך התרחבות הפעילות בסין. ברבעון השלישי של 2017 הצמיחה בסין התמתנה קלות ל-6.8% במהלך ארבעת הרבעונים האחרונים.

2.3.2 התפתחויות במשק הישראלי

מרבית האינדיקטורים לרבעון השלישי של 2017 חיוביים מצביעים על כך שהמשק המשיך לצמוח בקצב נאה; כך עולה מהנתונים של סקר החברות, ומרמתם הגבוהה של מדד אמון הצרכנים ומדד מנהלי הרכש, על אף התמתנות מסוימת בצריכה הפרטית. נתוני שוק העבודה ממשיכים לתמוך בהערכה שהוא מצוי בתעסוקה מלאה. שיעור האבטלה ירד ל-4.1% במהלך הרבעון השלישי של 2017, קרוב לרמתו הנמוכה ההיסטורית. שיעור המשרות הפנויות מוסיף להיות גבוה, נרשמה התמתנות בקצב עליית השכר אך עדיין מדובר בקצב מהיר יחסית.

2.3.3 שוק המניות

שווקי המניות העולמיים רשמו עליות נאות גם במהלך הרבעון השלישי של 2017. מדד MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים) עלה ב-5% והשלים עלייה של 16.5% מתחילת השנה. המדד המקביל של השווקים המתעוררים עלה ב-8% והשלים עלייה מרשימה של 28.1% מתחילת השנה.

בישראל, מדד ת"א 125 (שהחליף את מדד ת"א-100 ב-9 בפברואר 2017), עלה ב-0.3% בלבד במהלך הרבעון השלישי וב-0.8% בלבד מתחילת השנה, בעיקר בשל חולשה בענף הפארמה. מדד ת"א-90 (שהחליף את מדד ת"א-75 ב-9 בפברואר 2017) עלה ב-2.7% במהלך הרבעון השלישי, בתמיכת עליות בענפי הבנקים הנדל"ן והביטוח, והשלים עלייה של 15.9% מתחילת השנה.

מחזור המסחר היומי הממוצע במניות והמירים עמד על 1.3 מיליארדי ש"ח במהלך הרבעון השלישי, עלייה של כ-20% בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד וכ-3% גבוה מהמחזור הממוצע בכל שנת 2016.

2.3.4 שוק איגרות החוב

מדד האג"ח הכללי עלה ב-1.5% במהלך הרבעון השלישי של 2017, והשלים עלייה של 3.3% מתחילת השנה. מדד האג"ח הקונצרניות עלה ב-1.5% במהלך הרבעון השלישי, והשלים עלייה של 4.7% מתחילת השנה. מדד האג"ח הממשלתיות עלה ב-1.6% במהלך הרבעון השלישי, והשלים עלייה של 2.5% מתחילת השנה.

מחזור המסחר היומי באג"ח עמד על 3.5 מיליארדי ש"ח במהלך הרבעון השלישי של 2017, עלייה של 2% בהשוואה למחזור ברבעון המקביל אשתקד, אך נמוך בכ- 7% בהשוואה למחזור הממוצע בכל שנת 2016.

2.3.5 קרנות נאמנות

קרנות הנאמנות רשמו גיוסים נטו של כ- 4 מיליארדי ש"ח ברבעון השלישי של 2017 והשלימו גיוסים נטו של 12.9 מיליארדי ש"ח מתחילת השנה, זאת לעומת פדיונות של 15.6 מיליארדי ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

במהלך הרבעון השלישי של 2017 בלטו לחיוב קרנות הנאמנות המתמחות באג"ח (גיוסים בסך של 3.4 מיליארדי ש"ח) והקרנות המתמחות בחו"ל (840 מיליון ש"ח). מנגד, נמשכו הפדיונות נטו (כבר 11 רבעונים רצופים) בקרנות הכספיות (מינוס 300 מיליון ש"ח).

2.3.6 מוצרי מדדים

על פי איגוד תעודות הסל, סך הנכסים המנוהלים בתחום עמדו בסוף הרבעון השלישי של 2017 על 94.3 מיליארדי ש"ח, ירידה של 1.9% בהשוואה לסוף 2016. בלטו לשלילה מתחילת השנה תעודות הסל על מדדי המניות בארץ שרשמו פדיונות של 5.3 מיליארדי ש"ח. הפדיונות קוזזו חלקית עם גיוסים של כ- 1.1 מיליארדי ש"ח בתעודות הסל על מדדי המניות בחו"ל.

2.3.7 שוק המט"ח

לאחר 4 רבעונים רצופים של ההתחזקות, השקל נחלש במהלך הרבעון השלישי של 2017 ב-2.3% מול סל המטבעות הנומינלי של בנק ישראל (בעיקר בשל פיחות מול האירו והפאונד), אך מתחילת השנה השקל התחזק ב-3.2% מול סל המטבעות.

במהלך הרבעון השלישי של 2017 השקל נחלש ב- 0.9% מול הדולר (לרמת של 3.529 שקל-דולר) וב- 4.3% מול האירו (לרמה של 4.1569 שקל-לאירו).

2.3.8 אינפלציה

על פי המדד האחרון הידוע, במהלך הרבעון השלישי של 2017, האינפלציה ירדה ב- 0.5% ובמהלך 12 המדדים האחרונים (עד אוגוסט 2017) האינפלציה הסתכמה במינוס 0.1%. במהלך הרבעון השלישי סעיפי ההלבשה-וההנעלה והירקות-ופירות היו הגורמים העיקריים שתרמו לירידה במדד (מדד ידוע), שקוזזו חלקית עם עלייה במדד הדיור.

2.3.9 ריבית בנק ישראל

ריבית בנק ישראל נותרה 0.1% גם במהלך הרבעון השלישי של 2017, ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015. הנימוקים להשארת הריבית ללא שינוי היו האינפלציה, שנותרה נמוכה מיעד בנק ישראל, חוזקו של השקל והפעילות הריאלית החיובית. בפרט לאור סימני התייצבות בשוק הדיור.

2.4 חקיקה והסדרה בתחומי פעילות הקבוצה

להלן יתוארו שינויים מהותיים בחקיקה והסדרה בקשר עם תחומי הפעילות של הקבוצה, מאז הדוח התקופתי:

2.4.1 כללי

2.4.1.1 הוראות דין

2.4.1.1.1 ביום 30 ביולי 2017 פורסם ברשומות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תיקון מס' 35), התשע"ז-2017. במסגרת התיקון נקבע כי חברת ביטוח מחויבת לשלוח לצד שלישי הודעה בכתב, 30 ימים מראש, על כוונתה להגיש תביעה נגדו וכן נקבעו הפרטים שיש לכלול בהודעה. במקרה שלא תשלח הודעה כאמור, בית המשפט יהיה רשאי לפסוק לנתבע הוצאות וכן יהיה רשאי להורות על מחיקת התביעה, אלא אם הוכח ששליחת ההודעה כאמור על ידי חברת הביטוח הייתה מובילה להתיישנות התביעה.

2.4.1.1.2 ביום 2 ביולי 2017 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מזערי הנדרש לקבלת רישיון מבטח), התשע"ז-2017 אשר מבטלת ומחליפה את תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימאלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998 ("תקנות ההון"). בטיוטה מוצע לקבוע להפחית את ההון המזערי הנדרש לקבלת רישיון חברת ביטוח. יתר הוראות התקנות הקיימות לעניין ההון העצמי הנדרש לכושר פירעון יוחלפו על ידי חוזרים שיפורסמו על ידי הממונה.

ביום 2 ביולי 2017 פרסם הממונה טיוטת חוזר שעניינה הוראות בדבר הון עצמי לכושר פירעון של מבטח במסגרתה מוצע לכלול הוראות הקיימות כיום בתקנות ההון תוך התאמתן לשינויים המוצעים במסגרת טיוטת התקנות וכן לקבוע כי חברת ביטוח השולטת בחברה מנהלת, בפעילות של קופת גמל או בחברת ביטוח אחרת, תידרש להחזיק את ההון העצמי המזערי הנדרש ממנה ואת הסכום המתקבל ממכפלת דרישת ההון של החברה הנשלטת ושיעור ההחזקה בחברה הנשלטת, בתוספת 65% מיתרות הפרש המקורי המתייחס לרכישת החברה הנשלטת.

2.4.1.1.3 ביום 20 ביוני 2017 פורסמה טיוטת צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של נותני שירותי אשראי למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"ז-2017 במסגרתה מוצע להסדיר את החובות לעניין איסור הלבנת הון ומימון טרור של "נותן שירותי אשראי" שהוא גוף פיננסי, לרבות, הכרת הלקוח, זיהוי פנים אל פנים, רישום פרטי הלקוח ואימותם, וחובות בקרה ודיווח.

2.4.1.1.4 ביום 18 במאי 2017 פורסם ברשומות צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטחים, סוכני ביטוח וחברות מנהלות, למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"ז-2017. בצו נקבעו הוראות לעניין חובת הכרת הלקוח במקרים של התקשרות בחוזה ביטוח חיים ובפתיחת חשבון קופת גמל; הוראות לעניין רישום פרטי זיהוי של נהנה ושל תאגיד; הוראות לעניין בקרה שוטפת על התהליכים הנדרשים ואחר פעולות מקבל השירות; דיווחים נוספים על פעילות בחשבון או בחוזה ביטוח חיים או בקשר להלוואה; חובת בדיקה אל מול הרשימה המרוכזת של ארגוני טרור מוכרים; חובת גוף מוסדי לקבוע מדיניות, כלים וניהול סיכונים בעניין איסור הלבנת הון ומימון טרור, וכן הוראות לעניין ניהול רישומים ושמירתם. תחילתו של הצו, ביום 18 במאי 2018, והוא יחול גם לעניין חשבונות קיימים וחוזי ביטוח חיים שבתוקף ביום התחילה, למעט הסייגים המפורטים בצו.

ביום 18 ביולי 2017 פורסמה טיוטת צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטחים, סוכני ביטוח וחברות מנהלות, למניעת הלבנת הון ומימון טרור) (תיקון), התשע"ז-2017, במסגרתה מוצע להקדים את מועד תחילת הצו ליום 18 בפברואר 2018.

ביום 3 בספטמבר 2017 פרסם הממונה חוזר שעניינו הוראות לעניין זיהוי חלופי של לקוחות גופים מוסדיים במצב חירום, הקובע דרכים חלופיות לאלה הקבועות בצו איסור הלבנת הון

(חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטחים, סוכני ביטוח וחברות מנהלות, למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"ז-2017 בכל הנוגע לזיהוי הלקוח, אימות פרטים ודרישת מסמכים, בהן על גופים מוסדיים לפעול במצב חירום. הוראות החוזר יחולו על גופים מוסדיים שמנהלים חשבון או חוזה ביטוח חיים החל מיום 18 בפברואר 2018.

ביום 5 בנובמבר 2017 פורסמה טיוטת חוזר שעניינו ניהול סיכוני הלבנת הון ומימון טרור בגופים מוסדיים, במסגרתה מוצע כי גוף מוסדי יקבע מדיניות לניהול סיכוני הלבנת הון ומימון טרור שתתייחס, בין היתר, לזיהוי סיכוני הלבנת הון ולאמצעים להפחתתם, יקבע נהלים וכלים לזיהוי והערכה של סיכוני הלבנת הון ומימון טרור, נקיטת אמצעים אפקטיביים להפחתתם וקיום הליכי פיקוח, בקרה ודיווח; יקבע נהלים שיתייחסו לאמצעים להפחתת הסיכון, ובין היתר, יבצע הליך הכרת הלקוח.

2.4.1.1.5 ביום 25 בינואר 2017 פורסמה הצעת חוק בנק ישראל (תיקון מס' 4) (הוועדה ליציבות פיננסית), התשע"ז-2017, במסגרתה מוצע להקים ועדה ליציבות פיננסית שבראשה יעמוד נגיד בנק ישראל. הוועדה תפעל במטרה לתמוך ביציבותה של המערכת הפיננסית ופעילותה הסדירה, ולשם כך תקדם תיאום ושיתוף פעולה בין רשויות הפיקוח הפיננסיות – הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון וביטוח וחיסכון במשרד האוצר, הפיקוח על נותני שירותים פיננסיים, הפיקוח על מערכות תשלומים וניירות ערך, וכן ביטן לבין בנק ישראל ומשרד האוצר ותביא לשיתוף פעולה ביניהן לשם תמיכה ביציבותה של המערכת הפיננסית ובפעילותה הסדירה. הצעת החוק מפרטת את תפקידיה של הוועדה, והרכבה, ומציעה לקבוע מנגנון קבלת החלטות.

2.4.1.2 חוזרים

2.4.1.2.1 ביום 1 בינואר 2017 פרסם הממונה חוזר המתקן את חוזר מעורבות גוף שאינו בעל רישיון בשיווק ומכירה של מוצר ביטוח שאינו ביטוח קבוצתי. במסגרת התיקון נקבע כי בשיווק מוצר ביטוח מסוג ביטוח נסיעות לחו"ל שאינו כולל החרגות בשל חיתום רפואי ושתקופת הביטוח בו לא עולה על 30 יום, לא יחולו ההגבלות הקיימות בעת הפניית לקוחות פוטנציאליים לגוף מפוקח, שעניין בעיקר הגבלת פרטי המידע אודות הלקוח שהגוף החיצוני רשאי למסור לגוף המפוקח ואיסור מסירת מידע בדבר תנאי מוצר הביטוח וטיבו ללקוח. ביום 2 ביולי 2017 פרסם הממונה חוזר אשר מחליף ומתקן את חוזר מעורבות גוף שאינו בעל רישיון בשיווק ומכירה של מוצר ביטוח שאינו ביטוח קבוצתי ודוחה את מועד תחילת החוזר ביחס לביטוחי נסיעות לחו"ל מיום 1 בנובמבר 2017 ליום 3 ביוני 2018.

2.4.1.2.2 ביום 1 ביוני 2017 פרסם הממונה חוזר בנושא הוראות ליישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II, אשר מטרתו לכונן משטר כושר פירעון חדש לחברות ביטוח בישראל בהתבסס על הוראות הדירקטיבה המכונה Solvency II עם התאמות לישראל. הוראות החוזר מבוססות על הנדבך הראשון של הדירקטיבה, שעניינו חישובי הון כלכלי ודרישת הון מבוססת סיכון. בהתאם לחוזר, חברת ביטוח תקיים משטר כושר פירעון כלכלי, וזאת מבלי לגרוע מחובתה לקיים את הוראות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998 והוראות הממונה שניתנו מכוחן. מועד התחילה של משטר כושר פירעון מבוסס Solvency II, על פי החוזר, יהיה ב-30 ביוני 2017. חברת ביטוח רשאית לחשב, עד סוף שנת 2018, הון נדרש לכושר פירעון למועד הדוח השנתי בלבד. בתקופה שתחילתה ביום 30 ביוני 2017 וסיומה ביום 31 בדצמבר 2024, יחולו ההוראות לעניין הון נדרש לכושר פירעון באופן הדרגתי, כך שההון נדרש לכושר פירעון ליום 30 ביוני 2017 לא יפחת מ-60% מההון הנדרש לכושר פירעון לפי הוראות הנספח לחוזר (SCR), הון נדרש לכושר פירעון שיחושב על נתוני 31 בדצמבר 2017 לא יפחת מ-65% מ-SCR, הון נדרש לכושר פירעון שיחושב על נתוני 31 בדצמבר 2018 ועל נתוני 30 ביוני 2019, לא יפחת מ-70% מ-SCR, הון נדרש לכושר פירעון שיחושב על נתוני 31 בדצמבר 2019 ועל נתוני 30 ביוני 2020, לא יפחת מ-75% מ-SCR, הון נדרש לכושר פירעון שיחושב על נתוני 31 בדצמבר

2020 והון נדרש לכושר פירעון שיחושב על נתוני 30 ביוני 2021, לא יפחת מ- 80% מ-SCR, הון נדרש לכושר פירעון שיחושב על נתוני 31 בדצמבר 2021 ועל נתוני 30 ביוני 2022, לא יפחת מ- 85% מ-SCR, הון נדרש לכושר פירעון שיחושב על נתוני 31 בדצמבר 2022 ועל נתוני 30 ביוני 2023, לא יפחת מ-90% מ-SCR, הון נדרש לכושר פירעון שיחושב על נתוני 31 בדצמבר 2023 ועל נתוני 30 ביוני 2024, לא יפחת מ-95% מ-SCR והון נדרש לכושר פירעון שיחושב על נתוני 31 בדצמבר 2024 ואילך, לא יפחת מ-SCR.

בהמשך לפרסום החוזר, ביום 3 בספטמבר 2017 פרסם הממונה טיוטת חוזר שניה שעניינה מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי ובאתר האינטרנט של חברות ביטוח בנושא משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II. בהתאם לטיוטה, על חברות הביטוח לכלול בדוח השנתי והרבעוני שלהן, ובמועד הדוח התקופתי גם באתר האינטרנט שלהן, דוח אודות יחס כושר פירעון בהתאם לנספח לטיוטה.

2.4.1.2.3 ביום 1 במרץ 2017 פורסם חוזר שעניינו הוראות לניסוח תכניות ביטוח במסגרתו נקבעו הוראות נוספות שיש לכלול בתכנית ביטוח או שאין לכלול בתכנית ביטוח. תחילתן של הוראות החוזר יהיה כדלקמן: לגבי תכניות לביטוח סיעודי, ביטוח רכב מנועי-רכוש (עצמי וצד שלישי), תאונות אישיות, ביטוח שיניים, ביטוח נסיעות לחו"ל וביטוח חיים-חיסכון, ביום 1 באוגוסט 2017; לגבי תכניות לביטוח הוצאות רפואיות, ביום 1 באוקטובר 2017, ולגבי יתר תכניות הביטוח, ביום 1 בדצמבר 2017.

2.4.1.2.4 ביום 1 בפברואר 2017 פרסם הממונה חוזר שעניינו ביטול פוליסת ביטוח, במסגרתו נקבע כי מבטוח רשאי לבקש לבטל פוליסת ביטוח באמצעות דואר אלקטרוני, חשבון אישי מקוון, שיחת טלפון למוקד שירות, פקס ודרכים נוספות שיבחר המבטח, והוראות נוספות הנוגעות להליך הביטול. הוראות החוזר יחלו ביום 1 ביולי 2017.

2.4.1.2.5 ביום 1 בינואר 2017 פרסם הממונה חוזר שעניינו ליווי פיננסי, אשר קובע כללים שיחולו על גוף מוסדי שמממן פרויקט בנייה בשיטת ליווי פיננסי. במסגרת החוזר נקבעו הוראות לעניין הנפקת פנקס שוברי תשלום בגין כל דירה בפרויקט אשר ישמשו לכל תשלום אותו עתיד הרוכש לשלם בגין מחיר הדירה; הוצאת ערבות בנקאית על ידי הגוף המוסדי בגין הסכום ששולם באמצעות שובר התשלום המקורי או מתן בטוחה אחרת, ופרטים שיכללו בהסכם ליווי. כמו כן, החוזר קובע כי בעסקאות בהן נטל גוף מוסדי חלק במימון פרויקט בשיטת ליווי פיננסי, תוך כדי שיתוף פעולה עם צד שלישי, רשאי הגוף המוסדי שלא לבצע את הפעולות האמורות בחוזר, ובלבד שווידא כי פעולות אלה בוצעו במלואן על ידי צד שלישי. הוראות החוזר חלות החל מיום הפרסום.

בהמשך לחוזר, ביום 30 במרץ 2017 פורסם חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) (תיקון מס' 9), התשע"ז-2017, במסגרתו נקבע כי הלוואה לרכישת דירה וליווי פיננסי יוכלו להינתן גם על ידי מבטח, וכן נקבע, בין היתר, כי הבטוחה שעל המוכר לתת לקונה עם קבלת תשלום עבור הדירה לא תכלול את רכיב המע"מ וכי במקרה של מימוש הבטוחה יושב סכום המע"מ לקונה באמצעות התאגיד הבנקאי או המבטח על-ידי קרן ייעודית שתוקם לשם כך.

2.4.1.3 טיוטות חוזרים

2.4.1.3.1 ביום 6 באפריל 2017 פרסם הממונה טיוטת תיקון לחוזר כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים, במסגרתה מוצע להרחיב את אפשרויות ההשקעה של הגופים המוסדיים ולאפשר למשקיעים המוסדיים להיכנס לתחום ההלוואות הקמעונאיות למשקי בית באמצעות השקעה בחברות העוסקות במתן אשראי למשקי בית שהינן צדדים קשורים. חלקו היחסי של המשקיע המוסדי בשווי ההלוואות שתעמיד חברת האשראי יהיה עד 49%, וחלקו של הגוף המוסדי לא יפחת מ-20%, וסכום הלוואה יוגבל ל-50,000 ש"ח.

ביום 23 באפריל 2017 פורסמה טיוטת מסמך עקרונות להערות הציבור בעניין מתן סיוע ממשלתי להגברת התחרות בשוק האשראי הקמעונאי, לפיה מוצע לקבוע, בין היתר, כי תוקם ועדה למתן סיוע ממשלתי לבעלי שליטה בחברות שיעסקו במתן אשראי קמעונאי, אשר יינתן בדרך של הלוואה בגובה 15 מיליון ש"ח, אשר תהפוך למענק בהתקיים התנאים הקבועים במסמך ובהם עמידה בהעמדת הלוואות קמעוניות בסכומים ובמועדים הקבועים במסמך, ובהם העמדת הלוואות בסכום כולל של 600 מיליון ש"ח בתוך שנתיים, והלוואות בסך כולל של מיליארד ש"ח בתוך 3 שנים.

2.4.1.3.2 ביום 1 במרץ 2017 פרסם הממונה טיוטת חוזר שעניינה מעורבות תומך מכירה בהליך שיווק ומכירה של מוצר ביטוח. בהתאם לטייטה תומך מכירה הינו מי שאינו מחזיק ברישיון כהגדרתו בחוק הפיקוח על הביטוח ומבצע עבור מבטח או עבור סוכן, במישרין או בעקיפין פעולות אגב מכירת מוצר ביטוח. במסגרת הטייטה מוצע לקבוע כי פעולת תומך מכירה תבוצע רק בבית העסק שבו פועל מבטח או סוכן; חובת שליחת פרטים אודות המוצר שנמכר ללקוח לאחר סיום שיחת המכירה לצירוף לקוח לביטוח ואודות הצורך בקבלת אישורו היזום לרכישת הביטוח; תנאים לקבלת מבטח שצורף על ידי סוכן או תומך מכירה לביטוח, לרבות חובת צירוף הקלטה של שיחת המכירה וקבלת אישורו היזום של המבטח להצטרף לביטוח, וכן הוראות לעניין תגמול תומכי מכירה ופיקוח ובקרה על פעילותם.

2.4.1.4 עמדת ממונה

2.4.1.4.1 ביום 1 באוקטובר 2017 פרסם הממונה מכתב למנהלי חברות הביטוח שעניינו חלוקת דיבידנד על ידי חברת ביטוח המעדיך את המכתב מיום 10 באוגוסט 2016 בנושא זה, וקובע את התנאים בהתקיימם חברת ביטוח תהיה רשאית לחלק דיבידנד. לפרטים נוספים ראה באור 8(7)(2) בדוחות הכספיים.

2.4.1.4.2 ביום 1 בפברואר 2017 פרסם הממונה עמדת ממונה שעניינה הבהרה בעניין בדיקה מחודשת של זכאות, במסגרתה נקבע כי על חברת הביטוח ליזום, לפני תום תקופת תשלום תגמולי ביטוח שאושרה, הקצרה מתקופת הזכאות המרבית, בדיקה מחודשת של זכאות שמסגרתה תברר האם התובע עודנו זכאי לתגמולי ביטוח, וזאת בהתאם לקריטריונים ברורים שתקבע חברת הביטוח בהתחשב, בין השאר, במצבו הרפואי של התובע ובגילו.

2.4.2 תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

2.4.2.1 הוראות דין

2.4.2.1.1 ביום 1 בנובמבר 2017 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (קופת גמל בניהול אישי), התשס"ט-2009, במסגרתן נקבע כי הליך תחרותי יתקיים בין שמונה משתתפים לפחות. כמו כן, בוטלה מגבלת 20% מסך העמלות לצד קשור ונקבע כי משקיע מוסדי יוכל לרכוש או למכור ניירות ערך באמצעות צד קשור ובלבד שהעמלה שתשולם בגין עסקאות אלה לא תעלה על העמלה שתשולם לזוכה בהליך התחרותי שאינו צד קשור. עוד נקבע כי עבור כל העסקאות תשולם לצד הקשור העמלה הזולה ביותר שהוצעה על ידי הזוכה בהליך תחרותי, ללא קשר למאפייני העסקה וכן כי רכישה ומכירה של ניירות ערך יכול שייעשו על ידי מי שבחר בו העמית לעניין זה, גם אם לא השתתף או השתתף ולא זכה בהליך תחרותי, ובלבד שהוצגו בפני העמית כל התנאים שלפיהם התקשרה החברה המנהלת עם הזוכים בהליך תחרותי כאמור. הוראות אלה לא יחולו על רכישה או מכירה של ניירות ערך שההליך התחרותי בעדם התקיים לפני יום פרסום התיקון.

2.4.2.1.2 ביום 31 באוקטובר 2017 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (רכישה ומכירה של ניירות ערך) (תיקון), התשע"ז-2017. במסגרת התיקון נקבע כי מספר המציעים המינימלי בהליך תחרותי לבחירת ספקי ברוקראזי יוגדל מארבעה לשמונה; הליך תחרותי

יבוצע לכל אפיק השקעה בנפרד במקום לכל סוגי ניירות הערך יחד ולכל אפיק השקעה ייבחר זוכה אחד לפחות. הוראות אלה לא יחולו לעניין רכישה או מכירה של ניירות ערך שהליך תחרותי בגינם התקיים לפני יום פרסומן של התקנות; קופת גמל ענפית שהשקעותיה מנוהלות על ידי תאגיד תהיה רשאית לרכוש או למכור ניירות ערך מהתאגיד או מצדדים קשורים לו ובלבד שסך כל העמלות בשל המכירה או הרכישה כאמור לא יעלו על 20% מסך העמלות בשל כלל הרכישות והמכירות שביצעה קופת הגמל במהלך השנה; גוף מוסדי יהיה רשאי לבצע פעולות רכישה ומכירה של ניירות ערך לביצוע עסקה אקראית בנסיבות מיוחדות שלא באמצעות מי שנבחר בהליך תחרותי בהינתן שקיים נוהל של המשקיע המוסדי לסוג התקשרות זה ושנמסר דיווח רבעוני לעניין עסקאות אלה לוועדת ההשקעות; משקיע מוסדי יקיים הליך תחרותי לצורך החזקה של ניירות ערך שיתקיים אחת לחמש שנים בין ארבעה משתתפים לפחות, אך גוף מוסדי שהתקשר עם גלובל קסטודיאן לצורך החזקה כאמור יהיה פטור מעריכת הליך תחרותי. תחילת ההוראה לעניין הליך תחרותי לצורך החזקה של ניירות ערך יהיה שנה מיום פרסום התקנות. תחילת יתר הוראות התקנות ביום פרסומן.

2.4.2.1.3 ביום 3 בספטמבר 2017 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (ועדת השקעות), התשע"ז-2017, במסגרתה מוצעות הוראות לעניין הרכב ועדת השקעות עמיתים (ועדת השקעות של קופת גמל או ועדת השקעות תלויות תשואה במבטח) ודרכי עבודתה, מניעת ניגוד עניינים של חבריה, כשירות חבריה, דרך מינוים, משך ואופן סיום כהונתם ומגבלות על כהונתם. כמו כן, מוצעות הוראות מעבר לפיהן ההוראות לעניין הרכב הוועדה ייכנסו לתוקפן לאחר 3 שנים מיום פרסום התקנות. כמו כן, מוצע כי חבר ועדת השקעות שלא עומד בדרישות הכשירות יוכל להמשיך לכהן במשך 12 חודשים ממועד פרסום התקנות, ואם הוא נציג חיצוני יוכל להמשיך לכהן במשך 3 שנים ממועד פרסום התקנות.

2.4.2.1.4 ביום 28 במרץ 2017 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (זקיפת תשואה בקרן פנסיה חדשה מקיפה), התשע"ז-2017, במסגרתן נקבעו הוראות לחישוב תשואה על נכסי הקרן ולשינוי הקצאת אגרות החוב המיועדות בקרן הפנסיה בחלוקה לקבוצות - מקבלי קצבה, עמיתים בני חמישים ומעלה ויתר העמיתים, כך שמתוך הנפקת האג"ח המיועדות לקרנות הפנסיה החדשות בשיעור של 30% מסך נכסי קרן הפנסיה, תקצה הקרן את האג"ח המיועדות בהתאם לחלוקה הבאה: 60% מהנכסים העומדים כנגד ההתחייבות לפנסיונרים (לא כולל זכאים קיימים), 30% מנכסי החוסכים בקרן הפנסיה שגילם בין 50 לגיל הפרישה והיתרה לשאר עמיתי הקרן. כמו כן, התקנות קובעות כי הממונה יהיה רשאי להגדיל את שיעור זקיפת התשואה בשל אגרות חוב מיועדות למקבלי קצבה בקרן (עד 85% מסך כל נכסי מקבלי הקצבה) אם מצא כי שיעור זקיפת אגרות החוב לעמיתים בגיל 50 ומעלה ולעמיתים אחרים עולה על מחצית האחוז בהשוואה לקרן אחרת וכי פער כאמור עלול להפר את האיזון הדמוגרפי בקרן, וכן כי עד יום 31 בדצמבר 2023 זקיפת תשואה לעמיתים בגיל 50 ומעלה תבוצע באופן זהה לזקיפת התשואה לעמיתים בני פחות מ-50. תחילתן של התקנות ביום 1 ביולי 2017.

2.4.2.1.5 ביום 1 במרץ 2017 פורסמה טיוטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה) (תיקון), התשע"ז-2017, המציעה לקבוע כי הגדרת קופת גמל תכלול את כל סוגי המוצרים הפנסיוניים כהגדרתם בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), תשס"ה-2005, לרבות קופת גמל שהן קופות ביטוח, ולמעט קרן פנסיה ותיקה, קופת ביטוח מבטיחת תשואה וקופת גמל מבטיחת תשואה, באופן שיתאפשר תשלום עמלת הפצה בגינם ליועצים פנסיוניים, וכן כי עמלת הפצה אשר תשולם לבעל רישיון מהגוף המוסדי בגין עסקאות לגבי קופת גמל, תהיה בדרך של תשלום כספי בלבד, ולא בדרך של הטבות אחרות. כמו כן, הטיטה מציעה לקבוע אפשרות ליועץ לחתום על הסכמי הפצה עם חברה מנהלת בתנאים שונים לגבי קבוצות מוצר שונות (קופת גמל לקצבה, קופת גמל לתגמולים, קופת גמל אישית לפיצויים, קרן השתלמות, קופת גמל להשקעה).

ביום 29 במאי 2017 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (קופת גמל בניהול אישי)(תיקון), התשע"ז-2017, הקובעות הוראות לעניין הכספים שניתן לנהל בקופת גמל בניהול אישי וכן הוראות מעבר בנוגע לכספים שהופקדו לפני יום התחילה; הוספת מגבלות על השקעת כספי קופת גמל בניהול אישי והעברת כספים בין קופות גמל אשר אחת מהן היא קופת גמל בניהול אישי. תחילת התקנות ביום 29 ביוני 2018.

2.4.2.1.6 ביום 29 בינואר 2017 פורסם חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(תיקון מס' 33), התשע"ז-2017, אשר מטרתו להעניק סיוע ממשלתי לקרנות פנסיה ותיקות שאינן בהסדר באמצעות העברת כספים מתקציב המדינה (כרית ביטחון), כדי למתן את השפעת השינויים בעקום הריבית על זכויותיהם של העמיתים בקרנות האמורות, בכפוף לעריכת שינויים בזכויות ובחובות של העמיתים בהן.

2.4.2.1.7 ביום 16 בינואר 2017 פורסם חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 20), התשע"ז-2017, במסגרתו נקבע איסור על חישוב עמלת הפצה בזיקה לשיעור דמי הניהול הנגבים מהעמית, וכן העונש בגין הפרת האיסור כאמור. תחילתו של החוק ביום 1 באפריל 2017.

2.4.2.1.8 ביום 1 בינואר 2017 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, פרק י"ב: מס ריבוי דירות, במסגרתו נקבע כי עמית שחייב במס ריבוי דירות יהיה רשאי להפקיד תשלומים בקופת גמל להשקעה עד ליום 31 בדצמבר 2017 מעבר לתקרה של 70,000 ש"ח, אם מכר דירה שהייתה בבעלותו לפני יום 16 בדצמבר 2016 לרוכש תושב ישראל שיש לו לכל היותר דירה יחידה ותקרת ההפקדה לקופת הגמל תהיה עד 2.5 מיליוני ש"ח או עד לתמורה בגין מכירת הדירה - לפי הנמוך מבניהם.

2.4.2.1.9 ביום 1 בינואר 2017 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, פרק ג': פיצויי פיטורים, במסגרתו נקבע, כי סכומים שהופקדו לקופת גמל לקצבה על חשבון מרכיב הפיצויים העולים על תקרת הפיצויים, או שהופקדו על חשבון מרכיב ההשלמה לפיצויים והעולים על תקרת ההשלמה לפיצויים, יראו אותם כהכנסת עבודה של העובד, במועד שבו שולמו לקופת הגמל. סכומים שאינם עולים על תקרות אלו, יראו אותם כהכנסה של עובד במועד שקיבל אותם. כמו כן, עובד שפרש ואשר עומד לזכותו סכום של עד 360,000 ש"ח או עד תקרת הפיצויים - לפי הגבוה, במרכיב הפיצויים בכל קופות הגמל לקצבה, בשל עבודתו אצל אותו מעביד, יראו בו כאילו הודיע למנהל, בעת פרישתו, על רצונו להמשיך ולהשאירם למטרת תשלום קצבה.

2.4.2.1.10 ביום 1 בינואר 2017 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, פרק ב': חיסכון וסיוע לעצמאים, במסגרתו נקבעו המועדים והשיעורים, לפיהם יופקדו תשלומים לקופת גמל לקצבה על ידי עצמאי בשל הכנסה חייבת, מנגנון לשליחת התראה בשל אי הפקדת תשלומים כאמור וסכום הקנס במידה ולא יופקדו התשלומים כאמור.

2.4.2.2 חוזרים

2.4.2.2.1 ביום 8 בנובמבר 2017 פרסם הממונה חוזר שעניינו אופן הפקדת תשלומים לקופת גמל, הקובע הוראות לעניין אופן הפקדת התשלומים לקופת גמל, הפרטים שעל מעסיק למסור לחברה המנהלת בעת ההפקדה, מועדים להפקדת התשלומים ואישורים שעל חברה מנהלת להמציא לעמיתים, ולעניין עמיתים שכירים – גם למעסיקהם, בקופת גמל שבניהולה. הוראות החוזר חלות מיום הפרסום.

2.4.2.2.2 ביום 2 באוקטובר 2017 פרסם הממונה חוזר שעניינו העברת כספים מקופת גמל מרכזית לפיצויים הקובע הוראות לתיקון חוזר שעניינו העברת כספים בין קופות גמל, אשר מאפשרות למעסיק להעביר כספים מקופות גמל מרכזיות לחשבונות עובדיו בקופות הגמל, שתחילת

העסקתם בחברה הייתה לפני יום 31 בדצמבר 2007 ועדיין מועסקים בחברה. במסגרת החוזר נקבעו, בין היתר, הוראות לעניין סכום ההעברה המקסימלי שהמעסיק רשאי להעביר, אישורים שעל המעסיק להעביר לגוף המוסדי, אופן העברת הסכומים לעובדים ושליחת הודעות למעסיק ולעובדים על העברת הכספים. הוראות החוזר חלות מיום הפרסום.

2.4.2.2.3 ביום 1 באוקטובר 2017 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון החוזר המאוחד – דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה וקופת גמל מרכזית לקצבה, המעדכן את הנחות ברירת המחדל שעל בסיסן חברות מנהלות של קרנות פנסיה הפועלות במתכונת של ביטוח הדדי נדרשות לחשב את המאזן האקטוארי של הקרנות שבניהולן ואת המקדמים הכלולים בתקנון שלהן. במסגרת עדכון ההנחות הדמוגרפיות, עודכנו, בין היתר, לוחות שיעורי התמותה של עמיתים, נכים ובני זוגם, מקבלי קצבת זקנה ובני זוגם, בני זוג של עמיתים או מקבלי קצבה שנפטרו, שיעורי יציאה לנכות, הסתברות לילד מתחת לגיל 21 וגיל הילד הצעיר ושיעור הגידול במדד המחירים לצרכן. הוראות החוזר יחולו, החל מיום 31 בדצמבר 2017. לגבי מבוטח שעד ליום 31.12.2007 הגיע לגיל המוקדם ביותר שבו ניתן לקבל קצבת זקנה בהתאם לתקנון הקרן, ונשאר באותה קרן פנסיה, לא יחולו השינויים במקדמים כאמור. קרן פנסיה רשאית לדחות את הגירעון שנוצר אגב יישום החוזר למועד שבו תחל הקרן לשלם בפועל תשלומים למבוטח או לשארי.

2.4.2.2.4 ביום 11 בספטמבר 2017 פרסם הממונה תיקון לחוזר שעניינו דמי ניהול במכשירי החיסכון הפנסיוני הקובע כי גוף מוסדי רשאי להציע דמי ניהול הנמוכים משיעור או מסכום דמי הניהול המרביים הקבועים לפי דין רק אם ההצעה האמורה תהיה תקפה במהלך חמש שנים לפחות, אלא אם התקיימו החריגים הקבועים בחוזר ואת ההודעות שיש להוציא לעמית בנושא. ההנחה תחול על כל יתרת החיסכון הצבור של העמית בקרן הפנסיה. על גוף מוסדי המבקש להעלות את דמי הניהול לשלוח הודעה על כך לעמית במסמך נפרד שתישלח לא יותר מארבעה חודשים לפני מועד ההעלאה הצפוי, כאשר תחילת ההעלאה תהיה בתום חודשיים מהמועד שבו נשלחה ההודעה או במועד שצוין בהודעה, המאוחר מביניהם. הוראות החוזר יחולו החל מיום 1 באפריל 2018.

2.4.2.2.5 ביום 3 בספטמבר 2017 פרסם הממונה חוזר שעניינו יישום נוסף של איחוד חשבונות קיימים בקרנות פנסיה חדשות מחשבוניות לא פעילים לחשבונות פעילים. החוזר קובע הוראות לעניין ההודעות שישלחו לעמיתים לגבי העברת פרטיהם ולגבי העברת הכספים לחשבונם בקרן פנסיה פעילה, ולעניין העברת כספים במסגרת איחוד חשבונות קיימים בקרן פנסיה.

2.4.2.2.6 ביום 1 ביוני 2017 פרסם הממונה חוזר שעניינו כללים להגדלת שיעור זקיפת התשואה למקבלי קצבה בקרנות פנסיה חדשות, הקובע כי במקרה שעלה שיעור זקיפת התשואה של אגרות החוב המיועדות לעמיתים מתחת לגיל 50, אשר אינם מקבלים קצבה או לעמיתים בגיל 50 ומעלה בקרן מסוימת ביותר מ- 1.5% בהשוואה לשיעור המינימלי האחרון שפורסם על ידי הממונה (אשר הינו שיעור זקיפת התשואה לעמיתים אלו בקרן בה שיעור זה הוא הנמוך ביותר), תזקוף החברה המנהלת של הקרן את התשואה של אגרות החוב המיועדות בשיעור העולה על השיעור האמור לנכסי מקבלי הקצבה בקרן בכפוף להוראות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (זקיפת תשואה בקרן פנסיה חדשה מקיפה), התשע"ז-2017. ביום 15 ביוני 2017 פרסם הממונה כי השיעור המינימלי הינו 27.8%.

2.4.2.2.7 ביום 3 במאי 2017 פורסמו חוזרים שעניינם הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה חדשות והוראות לניהול קרן חדשה, המחליפים חוזרים קודמים באותו נושא. החוזרים קובעים הוראות לאופן חישוב ההתחייבויות לפנסיונרים באופן שהמדידה תעשה מול התשואה שהושגה בפועל ביחס לריבית שנקבעה בחוזר, וכן הוראות לעניין אופן עדכון הפנסיה המשולמת לזכאים לקצבה לפי שיעור עודף או גירעון אקטוארי הנובעים מגורמים דמוגרפיים, לפי שיעור עודף או גירעון אקטוארי הנובע מתשואות ושינויים בשיעורי ריבית להיוון, ולפי שיעור שינוי המדד (עבור פנסיונרים ולגבי מקבלי קצבה קיימים). תחילתם של החוזרים ביום 1 בינואר 2018.

כמו כן, באותו היום פורסם חוזר שעניינו הוראות לניהול קרן חדשה כללית, המתקן חוזר קודם באותו השם וקובע, בין היתר, הוראות לעניין דמי הניהול בקרנות פנסיה חדשות כלליות ולעניין הפנסיה שיקבלו שאירי המבוטח שבחר במסלול פנסיית יסוד. כמו כן, קובע החוזר הוראות לעניין עדכון הפנסיה המשולמת לזכאים לקצבה. הוראות החוזר חלות החל מיום 1 בינואר 2018.

2.4.2.2.8 ביום 3 במאי 2017 פורסם חוזר, המתקן את החוזר הקיים בנושא משיכת כספים מחשבון של עמית שנפטר עם יתרה נמוכה. החוזר מרחיב את התחולה כך שיחול גם על חברות ביטוח וקרנות פנסיה, וקובע את המקרים בהם יאפשר גוף מוסדי משיכת כספים ללא המצאת צו ירושה או צו קיום צוואה. הוראות החוזר חלות מיום הפרסום.

2.4.2.2.9 ביום 1 במאי 2017 פורסם תיקון לחוזר קווים מנחים לתכנית לביטוח מפני אובדן כושר עבודה, בו נקבעו הוראות לפוליסת אובדן כושר עבודה, אשר דוחה את מועד התחילה ליום 1 באוגוסט 2017.

ביום 3 בספטמבר 2017 פרסם הממונה תיקון לחוזר שעניינו קווים מנחים לעניין תכנית לביטוח מפני אובדן כושר עבודה, במסגרתו נקבעו הוראות לעניין הארכת תקופת הביטוח בפוליסות ביטוח קבוצתיות לאובדן כושר עבודה ששווקו לפני כניסת החוזר הקודם לתוקף ביום 1 באוגוסט 2017 והסתיימו החל מ-1 באוגוסט 2017 ואילך. כמו כן, נקבע כי מבטח רשאי לשווק פוליסת המשך אישית לביטוח אובדן כושר עבודה, שאושרה לפני 1 באוגוסט 2017, למבוטחים הזכאים להמשכיות בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי), התשס"ז-2006, וזאת עד למועד שבו תהיה פוליסת אישית לביטוח אובדן כושר עבודה שאושרה בהתאם להוראות החוזר הקודם.

2.4.2.2.10 ביום 1 בפברואר 2017 פרסם הממונה תיקון לחוזר מסמך הנמקה, בו נקבעו הוראות שונות לעניין מועדי התחילה, ובהן, כי החובה החלה על גוף מוסדי להעביר מידי שנה, עד ליום 15 באפריל, לסוכן ביטוח פנסיוני מידע על גובה התגמול שלו הוא זכאי עבור שיווק המוצרים של הגוף המוסדי, תחל מיום פרסום התיקון. דחיית מועד תחילתן של ההוראות לעניין קופת גמל להשקעה ליום 1 ביולי 2017, וכן הוראות פרטניות לעניין הליכים הנוגעים לקופת גמל להשקעה בתקופה שבין 1 בינואר 2017 ועד ליום 1 ביולי 2017.

2.4.2.2.11 ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה תיקון לחוזר שעניינו הצטרפות לקרן פנסיה או לקופת גמל. בחוזר מוסדר הליך העברת הכספים של עמית אגב הצטרפותו לקרן פנסיה מקרן פנסיה אחרת שבה הוא מוגדר "עמית לא מפקיד" במסגרת איחוד חשבונות קיימים בקרן פנסיה. כמו כן, נקבעו במסגרת החוזר הוראות ומועדים לצירוף עמיתים חדשים לקרן פנסיה ולקופת גמל לרבות לקרן ברירת מחדל, וכן נקבע כי על חברה מנהלת לאפשר הצטרפות מקוונת באמצעות אתר האינטרנט שלה. תחילתו של החוזר ביום 1 ביוני 2017.

ביום 1 בינואר 2017 פרסם הממונה תיקון נוסף לחוזר הצטרפות לקרן פנסיה או לקופת גמל, במסגרתו נקבע, כי אם עמית לא הודיע, לאחר שנשלחה אליו הודעה בעניין, כי הוא מבקש שלא להעביר לקרן הפנסיה הקולטת כספים הרשומים לזכותו בקרנות הפנסיה שבהן הוא עמית לא מפקיד, תעביר החברה המנהלת של הקרן הקולטת לקרנות הרלוונטיות בקשה להעברת הכספים. עוד נקבע, כי החברה המנהלת אינה רשאית להתנות צירוף של עמית בקבלת מסמכים או נתונים נוספים שאינם מפורטים בטופס ההצטרפות ושאינם חלק מהליך החיתום הרפואי. תחילתו של החוזר נותרה ביום 1 ביוני 2017.

ביום 5 בנובמבר 2017 פרסם הממונה חוזר שעניינו הצטרפות לקרן פנסיה או לקופת גמל – הוראת שעה במסגרתו נקבע כי הנכסים הרשומים לזכותו של עמית, אשר מועברים בהתאם להוראות החוזר בתקופה שבין 1 באוקטובר ועד למועד חלוקת העודף האקטוארי, יהיו יתרתו הצבורה במועד העברת הכספים בתוספת הסכום הנובע מהאיזון האקטוארי שהיה נזקף לחשבונו אילו נכסיו לא היו מועברים במועד חלוקת העודף האקטוארי.

2.4.2.2.12 ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו דוח שנתי ודוח רבעוני לעמיתים ולמבוטחים בגוף מוסדי, אשר מתקן ומבטל את החוזר הקיים בנושא, ומחיל את הוראות החוזר גם על קופת גמל להשקעה. תחילתו של החוזר ביום הפרסום.

ביום 1 בפברואר 2017 פורסם תיקון לחוזר שעניינו דוח שנתי ודוח רבעוני לעמיתים ולמבוטחים בגוף מוסדי, במסגרתו נערכו תיקונים לעניין מתכונת דוח שנתי מקוצר למבוטח בביטוח חיים ואובדן כושר עבודה שאינו כולל רכיב חיסכון (בקשר להוראות מעבר לשנת 2015), וכן לעניין אישור מס המצורף לדוח השנתי המקוצר. החוזר חל מהדוח השנתי לעמית בגין שנת 2016.

ביום 10 בספטמבר 2017 פורסם תיקון לחוזר, במסגרתו נערכו תיקונים במתכונת דוח שנתי מקוצר למבוטח בביטוח חיים, למבוטח בביטוח חיים ואובדן כושר עבודה שאינו כולל רכיב חיסכון, לעמית בקופת גמל ובקרן השתלמות, לעמית בקרן פנסיה חדשה וותיקה, במתכונת הדוח השנתי המפורט למבוטח בביטוח חיים, לעמית בקופת גמל ובקרן השתלמות, לעמית בקרן פנסיה חדשה וותיקה ובמתכונת הדוח הרבעוני למבוטח ולעמית בגוף המוסדי (בין היתר, נוספו פירוט על החזר דמי ניהול בגין תשלום דמי סליקה על ידי המעסיק, הבהרה כי פירוט התשואות יהיה לגבי אלה שהושגו במהלך שנת הדוח בניכוי הוצאות ניהול השקעות אך ללא ניכוי דמי ניהול, ובדוח השנתי המפורט, קישורים לתנאי הפוליסה, למסמכים החתומים שהוגשו על ידי המבוטח או העמית ולדף פרטי ביטוח). החוזר חל ממועד פרסומו.

2.4.2.2.13 ביום 31 באוגוסט 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו כללים לתפעול מוצר פנסיוני, הקובע הוראות לעניין דיווח סוכן ביטוח פנסיוני לגוף המוסדי, באמצעות ממשק דמי סליקה בדבר הצורך להפחית את דמי הניהול לעמית עקב קבלת דמי סליקה על-ידי הסוכן, לעניין אופן ביצוע ההפחתה והצגת המידע לעמית, ולעניין הפחתת עמלת ההפצה לסוכן. הוראות החוזר יחולו החל מיום 1 בינואר 2017.

ביום 1 בינואר 2017 פרסם הממונה תיקון נוסף לחוזר כללים לתפעול מוצר פנסיוני, אשר דוחה את מועד העברת הדיווח על דמי הסליקה ששולמו לסוכן בשל חודשים ינואר-דצמבר 2016 ליום 1 ביולי 2017, ואת מועד הפחתת דמי הסליקה שדווחו כאמור, ליום 15 באוגוסט 2017. עוד קובע החוזר, כי הדיווח לעמיתים בגין החזר סכום ההפחתה יבוצע במסגרת מכתב נלווה לדיווח בגין הרבעון השלישי של שנת 2017, וכי ביום ה-15 ביולי 2017 יעביר הסוכן דיווח על דמי סליקה ששולמו לו בשל חודשים ינואר-יוני 2017.

ביום 2 ביולי 2017 פרסם הממונה חוזר אשר מחליף את החוזר הקיים בנושא כללים לתפעול מוצר פנסיוני, אשר דוחה את מועד העברת הדיווח על דמי הסליקה ששולמו לסוכן בשל חודשים ינואר-דצמבר 2016 ליום 2 ביולי 2017 וכי הדיווח לעמיתים על הפחתת דמי הניהול, סכום ההפחתה, והמועד אשר ממנו הופחתו דמי הניהול, יבוצע במסגרת מכתב נלווה שיימסר לעמית עם הדוח השנתי הראשון שיישלח אליו החל מיום התחילה של החוזר. כמו כן, החוזר מבטל את ההוראה לפיה לא יתוקן דיווח שדיווח סוכן לגוף מוסדי שהועבר לאחר שעובד משך או העביר את הכספים מהמוצר הפנסיוני המתופעל, ובלבד שסכום התיקון לא עולה על 60 ש"ח. כמו כן, החוזר קובע כי דיווח שהועבר לאחר שעובד משך או העביר כספים מהמוצר הפנסיוני, אשר גורר סכום הפחתת דמי ניהול לעובד שלא עולה על 35 ש"ח, לא ייכלל בחישוב הפחתת דמי הניהול, אך גוף מוסדי יעביר את הסכום שלא הופחת לעובד שביקש זאת. מועד התחילה של החוזר ביום פרסומו.

2.4.2.2.14 ביום 13 במרץ 2016 פרסם הממונה חוזר הקובע הוראות לעניין בחירת קופת ברירת מחדל ואת התנאים הנדרשים מחברה מנהלת של קופת גמל המצרפת עמיתים בהתאם להוראות סעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל. במסגרת החוזר נקבע כי צירוף לקופת גמל ייעשה בבחירה אקטיבית של העובד בקופת הגמל או באמצעות המעסיק לקופת גמל שנבחרה על ידו בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל וככל שלא נבחרה על ידי העובד קופת גמל ולא נבחרה על ידי המעסיק קופת גמל בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל, יצרף המעסיק את העובד לקופת

הגמל שתבחר על ידי הממונה. עוד קובע החוזר כי דמי הניהול שיוצעו על ידי קרנות הפנסיה הנבחרות יהיו בתוקף למשך 10 שנים ממועד ההצטרפות לקרן. קרנות הפנסיה ייבחרו על ידי הממונה אחת לשלוש שנים החל מיום 1 בספטמבר 2016. בנוסף, נקבע כי בחירת קופת ברירת מחדל על ידי מעסיק או ארגון עובדים תיעשה לפי הליך תחרותי בהתאם לקריטריונים שנקבעו על ידה. הסדרי ברירת מחדל קיימים ישארו בתוקף עד מרץ 2019 לכל המאוחר. בטיוטת תיקון לחוזר העברת כספים לקופות גמל מיום 1 בפברואר 2017 נקבע כי הוראת המעבר כאמור לעניין הסדרי ברירת מחדל קיימים, תתקיים רק אם שיעורי דמי הניהול שנקבעו בהסכם או נגבים מכוחו אינם עומדים על שיעורי דמי הניהול המרביים הקבועים בהוראות הדין.

בעקבות פרסום החוזר, הוגשה ביום 21 באפריל 2016 עתירה לבג"צ מטעם התאחדות חברות הביטוח למתן צו על תנאי וצו ביניים. הטענות שנטענו מטעם התאחדות חברות הביטוח לא התקבלו במסגרת פסק הדין שניתן בעתירה אולם נקבע בהתאם להסכמת הממונה בנושא כי קרנות הפנסיה שיבחרו על ידי הממונה בהליך התחרותי הראשון, ייבחרו אחת לשנתיים במקום אחת לשלוש שנים. בעקבות פסק הדין כאמור פרסם הממונה תיקון לחוזר וכן את ההנחיות החדשות לעניין הליך קביעת קרנות ברירת המחדל.

ביום 1 באוגוסט 2016 פרסם הממונה כי הקרנות שנבחרו הינן קרן הפנסיה של מיטב דש גמל ופנסיה בע"מ אשר תגבה דמי ניהול בשיעור של 0.01% מהצבירה ו- 1.31% מההפקדות וקרן הפנסיה של הלמן אלדובי קופות גמל ופנסיה בע"מ אשר תגבה דמי ניהול בשיעור של 0.001% מהצבירה ו- 1.49% מההפקדות. בהתאם להוראות החוזר, קרנות הפנסיה החלו לשמש כקרנות ברירת מחדל נבחרות ביום 1 בנובמבר 2016. יישום החוזר עלול להשפיע על דמי הניהול הנגבים מעמיתים. בשלב זה אין ביכולת החברה להעריך את ההשפעה הכוללת של יישום חוזר זה.

ביום 1 בפברואר 2017 פרסם הממונה טיוטת תיקון לחוזר הוראות לעניין בחירת קופת גמל, המציעה לקבוע כי תשלומים שהופקדו לחשבון חברה מנהלת בשל עובד שלא מילא טופס הצטרפות ושהתשלומים בגינו לא הועברו מכח הסכם ברירת מחדל בהתאם לקבוע בחוזר, יושבו למעסיק באופן מידי. כמו כן, מוצע לקבוע כי החרגת הוראות הטיוטה לגבי הסכם ברירת מחדל שהיה בתוקף במועד פרסומו של החוזר ועד לתום תקופת ההסכם אך לא יאוחר מיום 31 במרץ 2019, תחול רק אם שיעורי דמי הניהול שנקבעו בהסכם כאמור או נגבים מכוחו לגבי עובד מסוים, אינם שיעור דמי הניהול המרביים הקבועים בהוראות הדין.

2.4.2.3 טיוטות חוזרים

2.4.2.3.1 ביום 2 באפריל 2017 פרסם הממונה טיוטת חוזר שעניינה הוראות בדבר תכניות ביטוח חיים אגב הלוואה לדיור, המציעה לקבוע תנאים שייכללו בתכניות ביטוח חיים למשכנתא, כך שלאורך תקופת הלוואה תתקיים התאמה בין הכיסוי הביטוחי הנרכש לבין הלוואה עבורה נרכש הכיסוי כבטוחה. לשם כך מוצע להקים ממשק דיווח ממוחשב בין חברות הביטוח לבין הבנקים שישימש להעברת נתונים עדכניים לגבי יתרת הלוואה.

2.4.2.3.2 ביום 1 במרץ 2017 פורסמה טיוטת חוזר שעניינה משיכת כספים מקופת גמל, אשר מטרתה לקבוע הוראות לעניין הליך הטיפול בבקשה למשיכת כספים שלא בדרך של קצבה, ובכלל זה לעניין הטפסים והמסמכים הנדרשים מהעמית, לעניין משך הטיפול בבקשה (לרבות טיפול בבקשה שאינה תקינה), ולעניין אופן הגשת בקשה למשיכת כספים.

2.4.2.4 הנחיות והבהרות

2.4.2.4.1 ביום 1 באוקטובר 2017 פרסם הממונה טיוטת הבהרה בנושא הליך שיווק פנסיוני בעת צירוף למוצר פנסיוני, לפיה, בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק, ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005, סוכן ביטוח פנסיוני המבצע עסקה לגבי מוצר פנסיוני,

ובין היתר צירוף למוצר פנסיוני, מחויב בביצוע הליך שיווק פנסיוני במסגרתו עליו לברר את צרכי הלקוח, לבחור עבורו את סוג המוצר הפנסיוני, את המוצר הפנסיוני ואת הגוף המוסדי המתאימים לו ביותר ולנמק את המלצתו בכתב. גוף מוסדי ראשי לשלם לסוכן עמלת הפצה רק אם הסוכן ביצע עסקה כחלק מהליך של שיווק פנסיוני.

2.4.2.4.2 ביום 1 בינואר 2017 פרסם הממונה טיוטת עמדת ממונה שעניינה גביית דמי ניהול בהלוואות, המציעה להבהיר כי גבייה של דמי טיפול מלווה ספציפי, בקשר להוצאות שנגרמו מהקמת הלוואה או מהטיפול בה, אסורה בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, שכן היא מהווה קבלת טובת הנאה בקשר עם ניהול כספי החוסכים מעבר להוצאות ודמי טיפול שנקבעו בחוק. זאת, לרבות במקרה שבו לווה משלם כספים בעצמו, ישירות לצד שלישי הנותן שירותים לגוף המוסדי. לפיכך הטיטה מורה כי גופים מוסדיים יחדלו מגביית כספים עבור העמדת הלוואות מכל סוג או עבור הטיפול בהן, ולא יאפשרו גביית כספים אלו על ידי צד שלישי.

2.4.2.4.3 ביום 2 ביולי 2017 פרסם הממונה טיוטת הכרעה עקרונית המציעה לקבוע כי גוף מוסדי לא יגבה דמי טיפול ממבוטח או מעמית לצורך הקמת הלוואה שהועמדה לו כנגד יתרת החיסכון הצבורה לו, או טיפול בה, או יאפשר גביית כספים אלו על ידי צד שלישי. כמו כן, מוצע כי גוף מוסדי ישיב לכל מבוטח או עמית את דמי הטיפול שנגבו ממנו בתקופה שבין 1 ביולי 2010 ועד 30 ביוני 2017, יפרסם הודעה כאמור בהכרעה באתר האינטרנט ויעביר לממונה דוח מסכם של מבקר הפנים שלו המאשר כי החברה ביצעה את הוראות הטיטה ואת נכונות נוסח המכתב לחוסכים. יצוין, כי אין לטיטת ההכרעה השפעה מהותית על תוצאות החברה.

2.4.3 תחום ביטוח בריאות

2.4.3.1 הוראות דין

2.4.3.1.1 ביום 29 ביוני 2017 פורסמו ברשומות הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח) סיעודי קבוצתי לחברי קופת חולים) (תיקון מס' 2), התשע"ז-2017, המתקנות את תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופת חולים), תשע"ו - 2015 וקובעות, בין היתר, כי המועד שעד אליו יהיה ראשי מבוטח זכאי להצטרף לביטוח הסיעודי הקבוצתי לחברי קופת חולים ללא בדיקה של מצבו הרפואי, יוארך עד ליום 31 בדצמבר 2017, וכן כי על מנת לאפשר לחיילים ולמשרתי קבע רצף ביטוחי בתקופת שירותם יתאפשר צירופו מחדש של חבר קופת חולים שבוטל רישומו בקופה החל מחודש יולי 2016 והוא לא נרשם לקופת חולים אחרת, לביטוח הסיעודי הנערך לחברי קופת חולים שבה היה רשום ללא בחינה של מצב רפואי קודם. בנוסף, הורחבה הגדרת פעולת הניידות באופן שאי יכולתו של מבוטח לנוע ללא כיסא גלגלים תחשב כאי יכולתו לנוע באופן עצמאי.

2.4.3.1.2 ביום 29 ביוני 2017 פורסמו ברשומות הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח בריאות קבוצתי) (תיקון), התשע"ז-2017 המתקנות את תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח בריאות קבוצתי), התשס"ט-2009, בהן נקבע כי מעביד ראשי להתקשר בחוזה לביטוח בריאות קבוצתי גם לגבי בני משפחה של גמלאים שנפטרו שמבטח ממשיד לבטחם, וכי קופת חולים ראשית להתקשר בחוזה לביטוח קבוצתי גם לגבי חבר שבוטל רישומו בקופת חולים והוא לא נרשם לקופת חולים אחרת.

2.4.3.1.3 ביום 28 במרץ 2017 פורסם ברשומות חוק חוזה הביטוח (תיקון מס' 9), התשע"ז-2017, במסגרתו נקבע כי על בית המשפט לפסוק, בגין תביעות מכוח ביטוח סיעודי במקרה בו לא שולמו על ידי המבטח תגמולי הביטוח שאינם שנויים במחלוקת בתום לב במועדים הקבועים בחוק, ריבית מיוחדת מינימלית בשיעור של פי עשרה מהריבית הקבועה בחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961, למעט אם החליט להפחיתה מטעמים מיוחדים שירשמו. הוראות התיקון יחולו על תביעות שהוגשו לבית המשפט ביום הפרסום ואילך.

חוזרים 2.4.3.2

2.4.3.2.1 ביום 21 במאי 2017 פורסם תיקון להוראות החוזר המאוחד לגבי ביטוח סיעודי אשר מטרתו לקבוע תנאים לחידוש פוליסות ביטוח סיעודי קבוצתיות, מתוך ראייה ארוכת טווח במטרה להבטיח כיסוי ביטוחי זמין לכל החיים, ובהם, כי תקופת הביטוח תהיה בין 5 ל- 8 שנים, הפרמיה תהיה קבועה או מוגדלת וערכי סילוק יצברו עבור כל מבוטח בהתאם למועד הצטרפותו לראשונה לביטוח או מעת הגיעו לגיל 40, על פי בחירת חברת הביטוח (למעט אם הינו בן 70 ומעלה במועד השיווק לראשונה או החידוש של הפוליסה). בנוסף, במקרה של ביטול פוליסה או עזיבת המבוטח את הקבוצה, תהיה למבוטח זכות לעבור ברצף ביטוחי לפוליסה פרטית לביטוח סיעודי לכל החיים, ולמבוטח שהינו בן 40 לפחות במועד המעבר לפוליסה הפרטית הפרמיה לא תהיה גבוהה יותר מהפרמיה האחרונה בביטוח הקבוצתי (בעניין זה נקבעו הוראות מעבר שיחולו עד לסוף שנת 2027 וכן הוראות נפרדות לבני 70 ומעלה), וכן כי בעת חידוש פוליסה בחברת ביטוח אחרת תעביר חברת הביטוח הקודמת לחברת הביטוח החדשה את הרזרבה שנצברה עבור כל מבוטח בגין הפרמיה המיועדת לכיסוי סיכון עתידי ששולמה מראש.

נכון למועד הדוח, לאור הניסיון בהצגת המודל לגופים עמם קשורה החברה בהסכמים קולקטיביים, לא ברור האם המתווה החדש של ביטוחים קולקטיביים, אשר הוסדר במסגרת החוזר כאמור, ייבחר על ידי הגופים עמם קשורה החברה כחלופה לביטוח הקולקטיבי הקיים, וזאת בשל עליה משמעותית בדמי הביטוח למבוטחים מבוגרים. ככל שלא תיבחר חלופה זו, זכאים המבוטחים במסגרת הקולקטיבים כאמור להתקשר עם החברה בפוליסת סיעוד פרט, ללא חיתום (בתנאי המשכיות). למיטב ידיעת החברה, בימים אלו נבחנים על ידי שרים וחברי כנסת שונים, חלופות למודל שהוצע בחוזר, ביניהן ההצעה להחלת ביטוח סיעודי ממלכתי.

2.4.3.2.2 ביום 1 בינואר 2017 פורסם חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד – ביטוח נסיעות לחו"ל, הקובע הוראות לניסוח תכנית ביטוח נסיעות לחו"ל ואופן שיווקה, ובהן הוראות לעניין התאמת סכומי הביטוח ליעד הנסיעה; מבנה תכנית הביטוח (רובד ביטוחי בסיסי והרחבות); תנאי כיסוי מינימליים, וכן חובת חברת הביטוח להביא לידיעת המועמד לביטוח כי הרובד הבסיסי אינו מכסה הוצאות רפואיות בחו"ל שנובעות ממצב רפואי קודם, ולהציע לו לרכוש הרחבה להחמרה של מצב רפואי זה. כמו כן, נקבע כי לא ניתן לכלול בתנאי הפוליסה וחריגיה תנאים שיכולה הייתה החברה לבררם בתהליך המכירה, וכי חובה על החברה להאריך את תקופת הביטוח למבוטח אשר כרת חוזה ביטוח לתקופה קצרה מתקופת הביטוח המקסימאלית. בהתאם לחוזר שפורסם ביום 4 ביולי 2017, החוזר יחול על פוליסות נסיעות לחו"ל שיימכרו או יחודשו החל ביום 3 בספטמבר 2017.

טיטות חוזרים 2.4.3.3

2.4.3.3.1 ביום 5 בנובמבר 2017 פרסם הממונה טיטות חוזר שעניינה תיקון הוראות החוזר המאוחד – השתתפות עצמית בביטוח ניתוחים, במסגרתה מוצע לאפשר לחברת ביטוח להציע למבוטח ביטוח ניתוחים הכולל השתתפות עצמית בסך של 3,000 ש"ח בגין ביצוע ניתוח, הן לגבי פוליסה "מהשקל הראשון" והן לגבי פוליסה "משלימה לשב"י". בנוסף, מבוטח יוכל בכל עת לעבור לביטוח ניתוחים עם השתתפות עצמית ללא בחינה מחודשת של מצבו הרפואי וללא תקופת אכשרה נוספת. ביטוח הניתוחים עם השתתפות עצמית יכלול תנאי לפיו במקרה שעלות הניתוח על פי ההסדר שבין חברת הביטוח לנותן השירות נמוכה מגובה ההשתתפות העצמית, המבוטח יוכל לעבור את הניתוח בתנאים שנקבעו לחברת הביטוח עם נותן השירות שבהסדר.

2.4.3.3.2 ביום 2 באוגוסט 2017 פרסם הממונה טיטות תיקון לחוזר המאוחד – גילוי ודיווח למבוטח בביטוח בריאות, במסגרתה מוצע לתקן את ההוראות הקיימות כיום לגבי מתכונת הגילוי

הנאות למבוטחים בביטוחי בריאות ומתכונת הדיווח השנתי, לקבוע הוראות לעניין מבנה דף פרטי הביטוח בביטוח בריאות וכן לקבוע הוראות גילוי נוספות למבוטחים לרבות משלוח מסרונים אודות קבלת בקשה להצטרף לביטוח, העלאת דמי ביטוח ומשלוח דיווחים שנתיים.

2.4.3.3.3 ביום 2 באפריל 2017 פרסם הממונה טיוטת תיקון לחוזר המאוחד- שער 6, חלק 3, פרק 5- ביטוח סיעודי", המציעה לקבוע הוראות ליישוב תביעות בביטוח סיעודי, לרבות החובה ליישב תביעת סיעוד בתום לב, בענייניות, במקצועיות, ושקיפות, בהוגנות ובאופן שישמור על כבוד המבוטח. במסגרת הטייטה, מוצע לקבוע, בין היתר, הגבלה על דרישות מידע ממבוטח אם חברת ביטוח יכולה להשיג את המידע באמצעות טופס ויתור סודיות; מינוי נציג שירות אישי שיהיה איש קשר מול המבוטח ויעדכן את המבוטח אם התקבלו טפסי התביעה במלואם; וכן לוחות זמנים לטיפול בתביעה ולקבלת המידע הנדרש ליישוב התביעה. כמו כן, הטייטה מציעה לקבוע הוראות לעניין ביצוע הערכת תפקוד של המבוטח (שתיעשה על ידי מעריך שיבחר באופן רנדומלי מרשימת מעריכים) ותיעודה, או הסתמכות על הערכת תפקוד שבוצעה על ידי גורם אחר, ערעור חברת ביטוח על הערכת תפקוד ומינוי ספק מכריע, התקשרות עם ספקי הערכות תפקוד לרבות לעניין אופן הרכבת רשימת ספקי הערכות התפקוד בחברת ביטוח, מספרם המינימלי ואיסור השפעה על שיקול דעתם, ועוד.

2.4.3.3.4 ביום 2 באפריל 2017 פרסם הממונה טיוטת תיקון לחוזר המאוחד- שער 6 חלק 3- ביטוח סיעודי", בה מוצע לקבוע, כי תקופת ההתקשרות בין חברת ביטוח לקופת חולים לעניין עריכת תכנית ביטוח סיעודי לחברי קופות חולים תוכל להיות ארוכה מ-8 שנים או להיעשות בתנאים אחרים מאלו הקבועים בחוזר, אם אישר זאת הממונה, וכן לדחות את מועד כניסתה לתוקף של ההוראה לפיה במשך תקופת הביטוח, חברת ביטוח תישא בסיכון הביטוחי הגלום בתכנית הביטוח בשיעור שלא יפחת מ-20%, ליום 1 בינואר 2019.

2.4.4 תחום ביטוח כללי

2.4.4.1 הצעת חוק

ביום 30 בינואר 2017 פורסמה הצעת חוק לתיקון פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש] (מס' 22), התשע"ז-2017, המציעה לקבוע כי מבטחים יוכלו להנפיק תעודת ביטוח באמצעים אלקטרוניים, ניתן יהיה להציג לשוטר העתק מתעודת הביטוח באמצעים אלקטרוניים וכן שמבוטח יהיה רשאי להוציא יותר מתעודת ביטוח אחת עבור אותו כלי רכב. כמו כן, מוצע לבטל את החובה להחזיר למבטח תעודת ביטוח שבוטלה ולהרחיב את המקרים בהם אין איסור להשתמש ברכב מנועי ללא פוליסה תקפה.

2.4.4.2 חוזרים

ביום 30 בנובמבר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד - הוראות בענף ביטוח דירה, המסדיר את ההוראות לעניין שרברבים וטיפול בנזקי מים. במסגרת החוזר נקבע כי מבוטח יהיה רשאי לבחור, בעת הצירוף לפוליסה, בין קבלת שירות על-ידי שרברב הסדר לבין קבלת שירות על ידי כל שרברב; הוראות לעניין ניהול רשימת שרברבים וכמות שרברבים בכל מחוז; ואחריות חברת הביטוח על איכות התיקון והשירות, הוראות לעניין זמינות מתן השירות על ידי שרברב שבהסדר והוראות שיש לכלול בהסכם התקשרות עם שרברב.

ביום 2 באפריל 2017 פרסם הממונה חוזר המעדכן את החוזר ודוחה את מועד התחילה מיום 1 ביוני 2017 ליום 3 בספטמבר 2017.

2.4.4.3 טיוטת חוזר

ביום 2 באוגוסט 2017 פורסמה טיוטת תיקון הוראות החוזר המאוחד – ענף רכב ורכוש, במסגרתה מוצע לבטל את רשימות שמאי החוף של חברות הביטוח ולקבוע מנגנון בחירת שמאי רנדומלי מתוך מאגר שמאים, אשר כל שמאי שאינו שמאי של חברת הביטוח יוכל להיכלל בו;

לקבוע עקרונות לעניין הסדרת היחסים בין חברות הביטוח לבין המוסכים המוסכמים לרבות הוראה לפיה על חברת ביטוח לפרסם את הסכם ההתקשרות באתר האינטרנט שלה וכן להתקשר עם כל מוסך אשר יסכים לעמוד בתנאיו וכן הוראות לעניין דירוג שביעות רצון המבוטחים מהמוסכים ופרסומו.

2.5 תמצית נתונים מהדוחות הכספיים המאוחדים של הראל ביטוח

2.5.1 תמצית נתונים מהדוחות התוצאתיים המאוחדים של הראל ביטוח (באלפי ש"ח):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	שינוי ב- %	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	
2016	2016	2017		2016	2017	
						מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
4,300,357	1,050,570	1,273,261	22	3,088,028	3,777,482	פרמיות שהורווחו ברוטו
888,326	249,173	294,680	23	639,852	787,971	הכנסות מדמי ניהול
15,255	62,947	(24,652)	-	(108,903)	270,867	רווח (הפסד) לפני מס מעסקי ביטוח חיים
15,093	8,401	7,406	-	8,387	21,830	רווח לפני מס מניהול קופות גמל
33,914	9,584	14,199	14	23,233	26,432	רווח לפני מס מניהול קרנות פנסיה
64,262	80,932	(3,047)	-	(77,283)	319,129	סך הכל רווח (הפסד) לפני מס ממגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
104,205	83,021	37,119	-	(37,736)	369,244	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מס ממגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
						מגזר ביטוח כללי
2,949,193	741,592	798,536	6	2,193,297	2,327,357	פרמיות שהורווחו ברוטו
1,881,880	474,819	538,358	14	1,382,991	1,583,121	פרמיות שהורווחו בשייר
97,748	52,144	12,634	-	40,247	110,554	סך הכל רווח לפני מס ממגזר ביטוח כללי
61,265	35,799	44,126	-	25,126	119,090	סך כל הרווח הכולל לפני מס ממגזר ביטוח כללי
						מגזר ביטוח בריאות
4,163,232	1,084,889	1,127,393	6	3,103,972	3,293,092	פרמיות שהורווחו ברוטו
3,998,631	1,055,222	1,080,426	6	2,984,144	3,155,264	פרמיות שהורווחו בשייר
143,991	32,529	50,941	(26)	111,957	82,625	סך הכל רווח לפני מס ממגזר ביטוח בריאות
140,288	28,567	69,214	(20)	114,586	91,593	סך כל הרווח הכולל לפני מס ממגזר ביטוח בריאות
						פריטים שלא נכללו במגזרי הפעילות
150,528	56,078	30,604	64	114,124	187,040	רווחים מהשקעות נטו והכנסות מימון
24,634	5,347	5,587	6	17,118	18,090	הכנסות מעמלות
61,589	15,165	16,201	3	45,429	46,792	הוצאות הנהלה וכלליות שלא נזקפו לדוחות מגזרי פעילות
108,617	35,426	24,519	18	84,480	99,651	הוצאות מימון, נטו
357,278	190,698	70,837	-	95,675	602,046	רווח לפני מס
326,553	122,094	54,479	-	76,152	408,705	רווח נקי לתקופה
32,693	3,246	79,503	-	47,991	108,710	רווח כולל אחר לתקופה, נטו ממס
359,246	125,340	133,982	-	124,143	517,415	סך הכל הרווח הכולל לתקופה
326,434	122,423	54,586	-	76,171	408,511	רווח נקי לתקופה המיוחס לבעלי המניות בחברה
119	(329)	(107)	-	(19)	194	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי זכויות מיעוט
9%	12%	13%	-	4%	16%	תשואה להון העצמי במנחים שנתיים באחוזים

תמצית נתונים מהמאזנים המאוחדים של הראל ביטוח (במיליוני ש"ח):

ליום 31 בדצמבר		ליום 30 בספטמבר		
2016	שינוי ב- %	2016	2017	
80,904	10.9	78,808	87,409	סך המאזן
44,058	17.7	42,398	49,883	נכסים עבור חוזים תלויי תשואה
21,717	5.4	21,681	22,854	השקעות פיננסיות אחרות
952	4.2	942	982	נכסים בלתי מוחשיים
4,631	(5.7)	4,710	4,443	נכסי ביטוח משנה
התחייבויות ביטוחיות (עתודות ביטוח ותביעות תלויות) בביטוח חיים				
39,498	18.1	38,008	44,885	בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
11,632	0.9	11,692	11,802	בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה
9,528	0.7	9,479	9,548	בביטוח כללי
8,541	10.1	8,322	9,163	בביטוח בריאות (תלוי תשואה ושאינו תלוי תשואה)
69,200	11.7	67,501	75,398	סה"כ התחייבויות ביטוחיות
4,072	6.6	3,837	4,089	הון עצמי המתייחס למחזיקי ההון של החברה

נכסים המנוהלים עבור מבוטחים ועמיתים בקבוצה (במיליוני ש"ח):

ליום 31 בדצמבר		ליום 30 בספטמבר		
2016	שינוי ב- %	2016	2017	
44,058	17.7	42,398	49,883	עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
76,023	18.5	73,230	86,792	עבור עמיתי קופות גמל וקרנות פנסיה*
120,081	18.2	115,628	136,675	סה"כ נכסים מנוהלים עבור מבוטחים ועמיתים בקבוצה

* סך הנכסים המנוהלים בקופות הגמל ובקרנות הפנסיה, אינם נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה.

2.6 נתונים נוספים אודות תוצאות הפעילות

הפרמיה המורווחת מעסקי הביטוח הסתכמה בתקופת הדוח לסך כולל של כ- 9,398 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 8,385 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ- 12% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. הגידול בפרמיה המורווחת נובע מגידול בהפקדות וכן מעלייה בהפקדות החד פעמיות לחסכון במגזר חסכון ארוך טווח.

הפרמיה המורווחת מעסקי הביטוח הסתכמה ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך כולל של כ- 3,199 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 2,877 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול של כ- 11% לעומת הרבעון המקביל אשתקד. הגידול בפרמיה המורווחת נובע מגידול בהפקדות וכן מעלייה בהפקדות החד פעמיות לחסכון במגזר חסכון ארוך טווח.

הרווח הכולל, המורכב מרווח לאחר מס בתקופת הדוח בתוספת השינוי נטו בקרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה ושינויים אחרים בהון העצמי, הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 517 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל בסך של כ- 124 מיליוני ש"ח, בתקופה המקבילה אשתקד.

הגידול ברווח הכולל נובע בעיקר מהסיבות הבאות :

(א) ירידה בריבית חסרת הסיכון לטווח הארוך המשמשת לבחינת נאותות העתודות, אשר בעקבותיה הגדילה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בתקופת הדוח בסך של כ- 13 מיליוני ש"ח לפני מס וסך של כ- 9 מיליוני ש"ח לאחר מס מול גידול בהתחייבויות הביטוחיות בתקופה המקבילה אשתקד בסך של כ- 149 מיליוני ש"ח לפני מס וסך של כ- 97 מיליוני ש"ח לאחר מס בעקבות ירידת הריבית (לפרטים נוספים ראה באור 9 בדוחות הכספיים).

(ב) עדכון הריבית בתקופה המקבילה אשתקד, בעקבות פרסום תקנות הביטוח הלאומי (להלן: "ועדת וינוגרד"), לפיהן, בין היתר, שיעור הריבית לצורך היוון קצבה שנתית יעמוד על 2% במקום 3%. הראל ביטוח עדכנה את אומדניה בגין השפעת האמור ובהתאם לכך הגדילה את ההפרשות בסך של כ- 175 מיליוני ש"ח לפני מס וסך של כ- 112 מיליוני ש"ח לאחר מס. השפעה זו קוזזה בחלקה מהתפתחות חיובית בתקופה המקבילה אשתקד באומדן התביעות התלויות בגין שנים קודמות.

(ג) גידול במרווח הפיננסי ביחס לתקופה המקבילה אשתקד וכן עליה בדמי הניהול המשתנים שנגבו בתקופת הדוח. סך דמי הניהול המשתנים שנגבו בתקופת הדוח הסתכמו לסך של כ- 159 מיליוני ש"ח ביחס לסך של כ- 77 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

(ד) בתקופת הדוח הכירה החברה בהכנסות כתוצאה משערוך של נדל"ן בשימוש עצמי בסך של כ- 88 מיליוני ש"ח לפני מס וסך של כ- 61 מיליוני ש"ח לאחר מס.

השפעות אלו קוזזו בחלקן בשל :

(א) הרעה בתוצאות החיתומיות בענף הביטוח הסיעודי (במגזר בריאות), בשל גידול בתביעות.

(ב) גידול בתביעות בענף רכב חובה ועדכון אומדן התביעות התלויות.

(ג) הירידה בריבית חסרת הסיכון לטווח הקצר המשמשת לבחינת ריבית ההיוון של ההתחייבויות הביטוחיות, אשר בעקבותיה הגדילה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות בענפי צד ג' וחבות מעבידים במגזר ביטוח כללי בסך של כ- 8 מיליוני ש"ח לפני מס, וסך של כ- 5 מיליוני ש"ח לאחר מס.

(ד) הכנסות מיסים בתקופה המקבילה אשתקד בסך של כ- 31 מיליוני ש"ח, בעקבות הורדת שיעור מס החברות.

הרווח הכולל לאחר מס הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ- 134 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל בסך של כ- 125 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הגורמים העיקריים שהשפיעו על הרווח בתקופה כאמור :

(א) גידול בהתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בסך של כ- 100 מיליוני ש"ח לפני מס וסך של כ- 65 מיליוני ש"ח לאחר מס בעקבות ירידת הריבית וזאת לעומת שינוי לא מהותי בהתחייבויות הביטוחיות ברבעון המקביל אשתקד (לפרטים נוספים ראה באור 9 בדוחות הכספיים).

(ב) הרעה בתוצאות החיתומיות בענף הביטוח הסיעודי (במגזר בריאות), בשל גידול בתביעות.

(ג) גידול בתביעות בענף רכב חובה ועדכון אומדן התביעות התלויות.

(ד) השפעות אלו קוזזו בשל גידול במרווח הפיננסי ביחס לתקופה המקבילה אשתקד וכן עליה בדמי הניהול המשתנים שנגבו ברבעון השלישי. סך דמי הניהול המשתנים שנגבו ברבעון הנוכחי הסתכמו לסך של כ- 78 מיליוני ש"ח ביחס לסך של כ- 52 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח הנקי הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 409 מיליוני ש"ח, לעומת רווח בסך של כ- 76 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ- 54 מיליוני ש"ח, לעומת רווח בסך של כ- 122 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח לפני מס בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ- 602 מיליוני ש"ח, לעומת רווח לפני מס בסך של כ- 96 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס ברבעון שלישי של שנת 2017 הסתכם לסך של כ- 71 מיליוני ש"ח, לעומת רווח לפני מס בסך של כ- 191 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

בתקופת הדוח הסתכמו ההכנסות מהשקעות נטו והכנסות מימון לסך של כ- 3,425 מיליוני ש"ח, לעומת הכנסות כאמור בסך של כ- 1,955 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר מהתשואות בשוק ההון שהיו גבוהות מהתשואות בתקופה המקבילה אשתקד.

ברבעון השלישי של שנת 2017 הסתכמו ההכנסות מהשקעות נטו והכנסות מימון לסך של כ- 1,128 מיליוני ש"ח, לעומת הכנסות כאמור בסך של כ- 1,217 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הקיטון נובע בעיקר מהתשואות הנומינליות בשוק ההון שהיו נמוכות מהתשואות ברבעון המקביל אשתקד.

הוצאות המימון של החברה, שלא יוחסו למגזרי הפעילות, הסתכמו בתקופת הדוח לסך של כ- 100 מיליוני ש"ח, לעומת הוצאות מימון בסך של כ- 84 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהוצאות המימון נובע בעיקר מהנפקת הון משני מורכב (סדרות יב-יג') בתקופה המקבילה אשתקד והרחבת הון משני מורכב (סדרות טי-י') באמצעות הראל מימון והנפקות בתקופת הדוח (לפרטים נוספים ראה באור 6 בדוחות הכספיים).

ההון העצמי של החברה ליום 30 בספטמבר 2017, המתייחס לבעלי המניות של החברה, מסתכם לסך של כ- 4,089 מיליוני ש"ח, לעומת הון עצמי של כ- 3,837 מיליוני ש"ח ליום 30 בספטמבר 2016 ולעומת הון עצמי של כ- 4,072 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. השינוי בהון העצמי נובע מ: (א) רווח כולל המיוחס לבעלי המניות של החברה בסך של כ- 517 מיליוני ש"ח; (ב) חלוקת דיבידנד בסך של כ- 500 מיליוני ש"ח.

לפרטים אודות דרישות ההון הרגולטורי מחברות הביטוח בקבוצה ומהחברות המנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה, בהתאם לתקנות וחוזרי הפיקוח ראה באור 8 בדוחות הכספיים.

2.7 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

הרווח הכולל בביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ- 369 מיליוני ש"ח מול הפסד כולל של כ- 38 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. המעבר מהפסד כולל לרווח כולל נובע בעיקר מהסיבות הבאות:

(א) ירידה בריבית חסרת הסיכון לטווח הארוך המשמשת לבחינת נאותות העתודות, אשר בעקבותיה הגדילה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח בתקופת הדוח בסך של כ- 13 מיליוני ש"ח לפני מס מול גידול בהתחייבויות הביטוחיות בתקופה המקבילה אשתקד בסך של כ- 149 מיליוני ש"ח לפני מס בעקבות ירידת הריבית (לפרטים נוספים ראה באור 9 בדוחות הכספיים).

(ב) גידול במרווח הפיננסי ביחס לתקופה המקבילה אשתקד וכן עליה בדמי הניהול המשתנים שנגבו בתקופת הדוח. סך דמי הניהול המשתנים שנגבו בתקופת הדוח הסתכמו לסך של כ- 159 מיליוני ש"ח ביחס לסך של כ- 77 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

(ג) גידול ברווח הכולל לפני מס מפעילות קרנות הפנסיה וקופות הגמל מסך של כ- 32 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד לסך של כ- 50 מיליוני ש"ח בתקופת הדוח, שנובע בעיקר מהפרשה חד פעמית בתקופה המקבילה אשתקד להשבת דמי ניהול לעמיתים במסגרת פרויקט הטיוב.

הרווח הכולל בביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח ברבעון השלישי של 2017 הסתכם לסך של כ- 37 מיליוני ש"ח מול רווח כולל בסך של כ- 83 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הקיטון ברווח הכולל נובע בעיקר בשל הגידול בהתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח בסך של כ- 100 מיליוני ש"ח לפני מס וסך של כ- 65 מיליוני ש"ח לאחר מס בעקבות ירידת הריבית וזאת לעומת שינוי לא מהותי ברבעון המקביל אשתקד (לפרטים נוספים ראה באור 9 בדוחות הכספיים).

השפעה זו קוֹזְזָה בחלקה בשל הגידול במרווח הפיננסי ביחס לתקופה המקבילה אשתקד וכן עליה בדמי הניהול המשתנים שנגבו ברבעון השלישי. סך דמי הניהול המשתנים שנגבו ברבעון הנוכחי הסתכמו לסך של כ- 78 מיליוני ש"ח ביחס לסך של כ- 52 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח לפני מס במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 319 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד לפני מס בסך של כ- 77 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההפסד לפני מס במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח הסתכם ברבעון השלישי של 2017 לסך של כ- 3 מיליוני ש"ח, לעומת רווח לפני מס בסך של כ- 81 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

2.7.1 ביטוח חיים

הפרמיות שהורווחו בתקופת הדוח הסתכמו לכ- 3,777 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 3,088 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-22% ביחס לתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר מעלייה בהפקדות החד פעמיות לחסכון. הפרמיות שהורווחו בתקופת הדוח היוו כ- 40% מכלל הפרמיות שהורווחו בקבוצה בתקופת הדוח.

הפרמיות שהורווחו ברבעון השלישי של 2017 הסתכמו לכ- 1,273 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 1,051 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול של כ- 21% ביחס לרבעון המקביל אשתקד. הגידול נובע בעיקר מגידול בהפקדות וכן מעלייה בהפקדות החד פעמיות לחסכון.

הרווח הכולל בביטוח חיים הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 319 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד כולל בסך של כ- 70 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. המעבר מהפסד כולל לרווח כולל נובע בעיקר מהסיבות הבאות:

(א) ירידה בריבית חסרת הסיכון לטווח הארוך המשמשת לבחינת נאותות העתודות, אשר בעקבותיה הגדילה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בתקופת הדוח בסך של כ-13 מיליוני ש"ח לפני מס מול גידול בהתחייבויות הביטוחיות בתקופה המקבילה אשתקד בסך של כ- 149 מיליוני ש"ח לפני מס בעקבות ירידת הריבית (לפרטים נוספים ראה באור 9 בדוחות הכספיים).

(ב) גידול במרווח הפיננסי ביחס לתקופה המקבילה אשתקד וכן עליה בדמי הניהול המשתנים שנגבו בתקופת הדוח. סך דמי הניהול המשתנים שנגבו בתקופת הדוח הסתכמו לסך של כ-159 מיליוני ש"ח ביחס לסך של כ-77 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הכולל בביטוח חיים הסתכם ברבעון השלישי של 2017 לסך של כ- 14 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל בסך של כ- 66 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הקיטון ברווח הכולל נובע בעיקר מגידול בהתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בסך של כ-100 מיליוני ש"ח לפני מס בעקבות ירידת הריבית וזאת לעומת שינוי לא מהותי ברבעון המקביל אשתקד (לפרטים נוספים ראה באור 9 בדוחות הכספיים). השפעה זו קוֹזְזָה בחלקה בשל גידול במרווח הפיננסי ביחס לתקופה המקבילה אשתקד וכן עליה בדמי הניהול המשתנים שנגבו ברבעון השלישי. סך דמי הניהול המשתנים שנגבו ברבעון הנוכחי הסתכמו לסך של כ- 78 מיליוני ש"ח ביחס לסך של כ- 52 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח לפני מס בביטוח חיים הסתכם בתקופת הדוח בכ- 271 מיליוני ש"ח מול הפסד לפני מס של כ- 109 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההפסד לפני מס בביטוח חיים הסתכם ברבעון השלישי של 2017 בכ- 25 מיליוני ש"ח מול רווח לפני מס של כ- 63 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הרווחים מהשקעות, המוחזקות כנגד התחייבויות ביטוחיות בביטוח חיים, הסתכמו בתקופת הדוח לסך של כ- 2,809 מיליוני ש"ח, לעומת רווחים מהשקעות בסך של כ- 1,513 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הרווחיות בביטוח חיים נגזרת, בעיקרה, מרווחי ההשקעה, המשפיעים על ההכנסות מדמי הניהול של נכסי ההתחייבויות תלויות התשואה ועל המרווח הפיננסי מהשקעות כספי

התחייבויות שאינן תלויות תשואה. דמי הניהול והמרווח הפיננסי מחושבים בערכים ריאליים. הגידול נובע בעיקר מתשואות גבוהות יותר בשוק ההון.

הרווחים מהשקעות, המוחזקות כנגד התחייבויות ביטוחיות בביטוח חיים, הסתכמו ברבעון השלישי של 2017 לסך של כ- 1,013 מיליוני ש"ח, לעומת רווחים מהשקעות בסך של כ- 994 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הרווחיות בביטוח חיים נגזרת, בעיקרה, מרווחי ההשקעה, המשפיעים על ההכנסות מדמי הניהול של נכסי ההתחייבויות תלויות התשואה ועל המרווח הפיננסי מהשקעות כספי התחייבויות שאינן תלויות תשואה. דמי הניהול והמרווח הפיננסי מחושבים בערכים ריאליים. הגידול נובע בעיקר מתשואות גבוהות יותר בשוק ההון.

בתקופת הדוח הסתכמו הפדיונות לסך של כ- 880 מיליוני ש"ח, והיוו כ- 2.6% מהעתודה הממוצעת בביטוח חיים לעומת פדיונות בסך של כ- 824 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, שהיוו כ- 2.6% מהעתודה הממוצעת אשתקד.

ברבעון השלישי של 2017 הסתכמו הפדיונות לסך של כ- 326 מיליוני ש"ח, והיוו כ- 2.9% מהעתודה הממוצעת בביטוח חיים, לעומת פדיונות בסך של כ- 309 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, שהיוו כ- 3% מהעתודה הממוצעת אשתקד.

עתודות ביטוח החיים ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכמו לכ- 57 מיליארדי ש"ח.

פוליסות תלויות תשואה:

פוליסות שהוצאו בשנים 2003 - 1991

7-9.2016 (באחוזים)	7-9.2017 (באחוזים)	1-9.2016 (באחוזים)	1-9.2017 (באחוזים)	
2.02	2.77	3.25	5.95	תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול
1.61	2.25	2.40	4.70	תשואה ריאלית לאחר תשלום דמי ניהול
2.43	2.26	3.25	6.16	תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול
2.02	1.74	2.40	4.91	תשואה נומינלית לאחר תשלום דמי ניהול

להלן שיעורי התשואה בפוליסות תלויות תשואה - מסלול כללי:

פוליסות שהוצאו החל משנת 2004

7-9.2016 (באחוזים)	7-9.2017 (באחוזים)	1-9.2016 (באחוזים)	1-9.2017 (באחוזים)	
1.99	2.69	3.10	5.72	תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול
1.72	2.43	2.28	4.91	תשואה ריאלית לאחר תשלום דמי ניהול
2.41	2.18	3.10	5.93	תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול
2.13	1.92	2.28	5.12	תשואה נומינלית לאחר תשלום דמי ניהול

אומדן סכום רווחי ההשקעות ודמי הניהול, הנכללים בדוחות רווח והפסד המאוחדים, אשר נזקפו לזכות או לחובת המבוטחים בפוליסות תלויות תשואה והמחושבים בהתאם להנחיות שקבע הממונה, על בסיס התשואה והיתרות הרבעוניות של עתודות הביטוח הממוצעות, הוא (במיליוני ש"ח):

7-9.2016	7-9.2017	1-9.2016	1-9.2017	
691	760	826	1,948	רווחים לאחר דמי ניהול
126	163	290	403	סך דמי ניהול

2.7.2 קרנות פנסיה

היקף הנכסים המנוהלים על ידי קרנות הפנסיה ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכם בכ- 52 מיליארדי ש"ח, לעומת כ- 42.2 מיליארדי ש"ח ליום 30 בספטמבר 2016, גידול של כ- 23% ולעומת היקף נכסים בסך של כ- 44.3 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016, גידול של כ- 17%. הגידול ביחס לשנה קודמת נובע בעיקר מהפקדות שוטפות ומתשואה שהושגה בתקופת הדוח.

דמי הגמולים שנגבו על-ידי קרנות הפנסיה של הקבוצה בתקופת הדוח הסתכמו בכ- 5,281 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 4,592 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ- 15%.

דמי הגמולים שנגבו על-ידי קרנות הפנסיה של הקבוצה ברבעון השלישי של שנת 2017 הסתכמו בכ- 1,922 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 1,581 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול של כ- 22%.

הנכסים של קרנות הפנסיה ודמי הגמולים המופקדים בהן אינם נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה.

ההכנסות מדמי ניהול שנגבו מקרנות הפנסיה המנוהלות בקבוצה הסתכם בתקופת הדוח בכ- 221 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 206 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 7%. ההכנסות מדמי ניהול בתקופה המקבילה אשתקד כוללות הכנסות בגין מתן שירותי תפעול על-ידי הראל פנסיה וגמל לבין נתיב קרן פנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בסך של כ- 7.6 מיליוני ש"ח.

לפרטים אודות סיום ההתקשרות למתן שירותי תפעול על-ידי הראל פנסיה וגמל לבין נתיב קרן פנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ ראה באור 9 לדוחות הכספיים.

ההכנסות מדמי ניהול שנגבו מקרנות הפנסיה המנוהלות בקבוצה הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2017 לכ- 76 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 71 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 7%. ההכנסות מדמי ניהול ברבעון המקביל אשתקד כוללות בגין מתן שירותי תפעול על-ידי הראל פנסיה וגמל לבין נתיב קרן פנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בסך של כ- 2.5 מיליוני ש"ח.

ההוצאות בגין ניהול קרנות הפנסיה הסתכמו בתקופת הדוח לסך של כ- 195 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 185 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאות בגין ניהול קרנות הפנסיה הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ- 62 מיליוני ש"ח, בדומה לרבעון המקביל אשתקד.

הרווח הכולל לפני מס מניהול קרנות פנסיה ומתפעול קרן פנסיה ותיקה, הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 28 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל לפני מס בסך של כ- 23 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח הכולל נובע בעיקרו מהגידול בנכסים המנוהלים.

הרווח הכולל לפני מס מניהול קרנות פנסיה ומתפעול קרן פנסיה ותיקה, הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ- 15 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל לפני מס בסך של כ- 9 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הגידול ברווח הכולל נובע בעיקרו מהגידול בנכסים המנוהלים.

הרווח לפני מס מניהול קרנות פנסיה ומתפעול קרן פנסיה ותיקה, הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 26 מיליוני ש"ח, לעומת רווח לפני מס בסך של כ- 23 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס מניהול קרנות פנסיה ומתפעול קרן פנסיה ותיקה, הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ- 14 מיליוני ש"ח, לעומת רווח לפני מס בסך של כ- 10 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

בתקופת הדוח נרשמו תשואות חיוביות במרבית אפיקי ההשקעה בשוק ההון. שיעור התשואה הנומינלית שהשיגה קרן הפנסיה החדשה "הראל פנסיה" בתקופת הדוח הינו 6.14% לעומת שיעור תשואה נומינלית של 3.21% בתקופה המקבילה אשתקד.

2.7.3 קופות גמל

נכון למועד הדוח, תחת החברות המנהלות של קופות הגמל בקבוצה קיימות 11 קופות גמל (קופות גמל, קרנות השתלמות, קופות מרכזיות ואישיות לפיצויים, קופת גמל לדמי מחלה וקופה לפנסיה תקציבית). בחלק מקופות הגמל מספר מסלולי השקעה, לבחירת העמית. סך הכל מפעילה הקבוצה, נכון ליום 30 בספטמבר 2017, במסגרת קופות הגמל כאמור 45 מסלולים.

היקף הנכסים המנוהלים בקופות הגמל המנוהלות בקבוצה, ליום 30 בספטמבר 2017, הסתכם לסך של כ- 34.8 מיליארדי ש"ח, לעומת סך של כ- 31 מיליארדי ש"ח ליום 30 בספטמבר 2016, גידול של כ- 12%, ולעומת סך של כ- 31.7 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016, גידול של כ- 10%.

הנכסים ודמי הגמולים של קופות הגמל אינם נכללים בדוחות המאוחדים של החברה.

ההכנסות מדמי ניהול, שנגבו מקופות הגמל המנוהלות בקבוצה, הסתכמו בתקופת הדוח לכ- 164 מיליוני ש"ח למול כ- 143 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 14%. הגידול בדמי הניהול נובע בעיקר מהפרשה חד פעמית שנרשמה בתקופה המקבילה אשתקד להשבת דמי ניהול לעמיתים במסגרת פרויקט הטיוב ומהגידול בנכסים המנוהלים. השפעות אלו קוזזו בחלקן בשל שחיקה בשיעור דמי הניהול.

ההכנסות מדמי ניהול, שנגבו מקופות הגמל המנוהלות בקבוצה, הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ- 56 מיליוני ש"ח למול סך של כ- 53 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 6%. הגידול בדמי הניהול נובע בעיקר מהגידול בנכסים המנוהלים. השפעה זו קוזזה בחלקה בשל שחיקה בשיעור דמי הניהול.

ההוצאות בקופות הגמל הסתכמו לסך של כ- 143 מיליוני ש"ח למול סך של כ- 135 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאות בקופות הגמל הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ- 48 מיליוני ש"ח מול סך של כ- 45 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח הכולל לפני מס של החברות המנהלות קופות גמל, הנכלל בדוח הרווח והפסד המאוחד במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 22 מיליוני ש"ח, מול רווח כולל בסך של כ- 9 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח נובע בעיקר מהפרשה חד פעמית שנרשמה בתקופה המקבילה אשתקד להשבת דמי ניהול לעמיתים במסגרת פרויקט הטיוב ומהגידול בנכסים המנוהלים.

הרווח הכולל לפני מס של החברות המנהלות קופות גמל, הנכלל בדוח הרווח והפסד המאוחד במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ- 8 מיליוני ש"ח, בדומה לרווח הכולל לפני מס ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח לפני מס של פעילות קופות הגמל, הנכלל בדוח הרווח והפסד המאוחד במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 22 מיליוני ש"ח, מול רווח לפני מס בסך של כ- 8 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס של פעילות קופות הגמל, הנכלל בדוח הרווח והפסד המאוחד במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ- 7 מיליוני ש"ח, מול רווח לפני מס בסך של כ- 8 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הצבירה נטו (ללא רווחי השקעות) בקופות הגמל בתקופת הדוח הייתה חיובית והסתכמה לסך של כ- 1,674 מיליוני ש"ח, לעומת צבירה חיובית של כ- 804 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

2.8 ביטוח בריאות

הפרמיות שהורווחו במגזר ביטוח בריאות הסתכמו בתקופת הדוח לכ- 3,293 מיליוני ש"ח, מול סך של כ- 3,104 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ-6%. הפרמיות שהורווחו במגזר ביטוח בריאות מהוות בתקופת הדוח כ- 35% מכלל הפרמיות שהורווחו בקבוצה.

הפרמיות שהורווחו במגזר ביטוח בריאות הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2017 לכ- 1,127 מיליוני ש"ח, מול סך של כ- 1,085 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 4%.

הרווח הכולל במגזר ביטוח בריאות הסתכם בתקופת הדוח לכ- 92 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל בסך של כ- 115 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון ברווח הכולל נובע בעיקר מהרעה בביטוח הסיעודי בשל גידול בכמות התביעות.

הרווח הכולל במגזר ביטוח בריאות הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2017 לכ- 69 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל בסך של כ- 29 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הגידול ברווח הכולל נובע בעיקר מגידול בתשואות שוק ההון ברבעון הנוכחי לעומת התשואות שהיו ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח לפני מס במגזר ביטוח בריאות בתקופת הדוח הסתכם בכ- 83 מיליוני ש"ח, לעומת רווח לפני מס בסך כ- 112 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס במגזר ביטוח בריאות ברבעון השלישי של שנת 2017 הסתכם בכ- 51 מיליוני ש"ח, לעומת רווח לפני מס בסך כ- 33 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

סך התשלומים והשינוי בהתחייבויות ברוטו בגין חוזי ביטוח במגזר ביטוח בריאות בתקופת הדוח הסתכם לכ- 2,647 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 2,391 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-11% ביחס לתקופה המקבילה אשתקד. השינוי בהתחייבויות הביטוחיות כולל את רווחי ההשקעה שנוקפו לתכנית לביטוח סיעודי קבוצתי שבה מרבית הסיכון הביטוחי מוטל על התכנית עצמה, בסך של כ- 142 מיליוני ש"ח בתקופת הדוח, מול סך של כ- 83 מיליוני ש"ח שנוקפו בתקופה המקבילה אשתקד.

2.9 ביטוח כללי

הרכב הפרמיות ברוטו והרווח בפעילות הביטוח הכללי לתקופת הדוח, לפני מסים, על פי ענפי הביטוח הכלולים בביטוח הכללי, הינו כדלקמן (באלפי ש"ח):

פרמיות ברוטו							
שנת 2016	שינוי ב-%	7-9.2016	7-9.2017	שינוי ב-%	1-9.2016	1-9.2017	
491,079	15.4	104,743	120,919	14.7	378,845	434,564	רכב חובה
780,015	3.6	165,343	171,219	(5.3)	587,161	556,198	רכב רכוש
945,618	7.0	230,534	246,668	(0.6)	751,698	746,957	ענפי רכוש ואחרים
849,897	6.1	131,681	139,766	5.4	585,057	616,740	ענפי חבויות אחרים
(17,504)	(52.1)	(4,073)	(1,952)	(57.2)	(14,606)	(6,255)	ביטוח אשראי ומשכנתאות*
3,049,105	7.7	628,228	676,620	2.6	2,288,155	2,348,204	סה"כ

* בניכוי סילוקים

רווח (הפסד) כולל לפני מסים							
שנת 2016	שינוי ב-%	7-9.2016	7-9.2017	שינוי ב-%	1-9.2016	1-9.2017	
(25,704)	-	1,624	(7,476)	(33.0)	(28,760)	(19,280)	רכב חובה
10,431	-	1,044	11,953	-	5,458	27,728	רכב רכוש
74,213	26.2	20,506	25,877	48.5	50,113	74,405	ענפי רכוש ואחרים
(53,031)	-	(2,493)	331	(96.8)	(46,421)	(1,481)	ענפי חבויות אחרים
55,356	(11.1)	15,118	13,441	(15.7)	44,736	37,718	ביטוח אשראי ומשכנתאות
61,265	23.3	35,799	44,126	-	25,126	119,090	סה"כ

להלן השינוי בכמות הפוליסות במונחי חשיפה *:

1-9.2016	1-9.2017	
(4%)	11%	רכב חובה
(18%)	1%	רכב רכוש
7%	10%	ענפי רכוש ואחרים
4%	2%	ענפי חבויות אחרים

*פעילות ביטוח כללי מאופיינת בפוליסות לתקופה של עד שנה. לאור אופיין של הפוליסות, כמות מהווה מכפלה של מספר הפוליסות בתקופת הפוליסה במהלך השנה. משמע, אם בוצע חיתום לפוליסה לתקופה הקצרה משנה, היא מוכפלת בחלק היחסי של התקופה, כך שפוליסה לחצי שנה מהווה חצי יחידה.

הפרמיות ברוטו בתקופת הדוח הסתכמו לסך של כ- 2,348 מיליוני ש"ח, מול כ- 2,288 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ- 3%.

הפרמיות ברוטו ברבעון השלישי של שנת 2017 הסתכמו לסך של כ- 677 מיליוני ש"ח, מול כ- 628 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול של כ- 8%.

הפרמיות ברוטו במגזר ביטוח כללי בגין עסקת עובדי המדינה הסתכמו בתקופת הדוח לסך של כ- 19 מיליוני ש"ח, לעומת פרמיות ברוטו בסך של כ- 77 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בנטרול

הפרמיות כאמור, גדלו הפרמיות בתקופת הדוח בשיעור של כ- 5% ביחס לתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר ממספר עסקאות גדולות.

הפרמיות בשייר הסתכמו בתקופת הדוח לכ- 1,571 מיליוני ש"ח מול כ- 1,509 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 4%.

הפרמיות בשייר הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2017 לכ- 413 מיליוני ש"ח מול כ- 372 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 11%.

הרווח הכולל בביטוח כללי בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ- 119 מיליוני ש"ח מול רווח כולל של כ- 25 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח הכולל נובע בעיקר מהשפעת פרסום המלצות ועדת וינוגרד אשר בעקבותיהן הגדילה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות בתקופה המקבילה אשתקד בסך של כ- 175 מיליוני ש"ח.

השפעה זו קווצה בחלקה בשל:

(א) התפתחות שלילית בענף רכב חובה בתקופת הדוח באומדן התביעות התלויות אל מול התפתחות חיובית בתקופה המקבילה אשתקד.

(ב) ירידה בריבית חסרת הסיכון לטווח הקצר המשמשת לבחינת ריבית ההיוון של ההתחייבויות הביטוחיות אשר בעקבותיה הגדילה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות בענפי צד ג' וחבות מעבידים במגזר ביטוח כללי בסך של כ- 8 מיליוני ש"ח.

הרווח הכולל בביטוח כללי ברבעון השלישי של שנת 2017 הסתכם לסך של כ- 44 מיליוני ש"ח מול רווח כולל של כ- 36 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הגידול ברווח הכולל נובע בעיקר מהתשואות הריאליות בשוק ההון ברבעון הנוכחי שהיו גבוהות מהתשואות ברבעון המקביל אשתקד. השפעה זו קווצה בחלקה בשל המשך התפתחות שלילית בענף רכב חובה ברבעון הנוכחי באומדן התביעות התלויות.

הרווח לפני מס בביטוח כללי בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ- 111 מיליוני ש"ח מול רווח בסך של כ- 40 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס בביטוח כללי ברבעון השלישי של שנת 2017 הסתכם לסך של כ- 13 מיליוני ש"ח מול רווח בסך של כ- 52 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

2.9.1 רכב רכוש

בביטוח רכב רכוש הסתכמו הפרמיות ברוטו בתקופת הדוח לסך של כ- 556 מיליוני ש"ח מול פרמיות ברוטו בסך של כ- 587 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של כ- 5%. הקיטון בפרמיות נובע בעיקרו מהקדמת מועד חידוש עסקת עובדי מדינה בחודש דצמבר 2016 והכללת הפרמיות ברוטו בגין שנת 2017 בשנת 2016.

בביטוח רכב רכוש הסתכמו הפרמיות ברוטו ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ- 171 מיליוני ש"ח מול פרמיות ברוטו בסך של כ- 165 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הפרמיות בשייר הסתכמו בתקופת הדוח בכ- 535 מיליוני ש"ח, בהשוואה לכ- 572 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של כ- 6%, כמוסבר לעיל.

הפרמיות בשייר הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2017 בכ- 164 מיליוני ש"ח, בהשוואה לכ- 161 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח הכולל בביטוח רכב רכוש הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 28 מיליוני ש"ח מול רווח כולל בסך של כ- 5 מיליוני ש"ח, בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח הכולל נובע בעיקר משיפור בתוצאות החיתומיות.

הרווח הכולל בביטוח רכב רכוש הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ- 12 מיליוני ש"ח מול רווח כולל בסך של כ- 1 מיליוני ש"ח, ברבעון המקביל אשתקד. הגידול ברווח הכולל נובע מהמשך השיפור בתוצאות החיתומיות.

הרווח לפני מס בביטוח רכב רכוש הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 27 מיליוני ש"ח מול רווח בסך של כ- 7 מיליוני ש"ח, בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס בביטוח רכב רכוש הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ- 9 מיליוני ש"ח מול רווח בסך של כ- 3 מיליוני ש"ח, ברבעון המקביל אשתקד.

ביום 18 בספטמבר 2016 נמסר לחברה על זכייתה במכרז שפרסם החשב הכללי במשרד האוצר ("החשכ"ל") בכ-7% מהיקף ביטוחי רכב רכוש חובה של עובדי מדינה לשנת 2017. לתוצאות המכרז כאמור לא הייתה השפעה מהותית על תוצאות הפעילות של החברה.

ביום 2 באוקטובר 2017 נמסר לחברה על זכייתה במכרז שפרסם החשכ"ל בכ-32% מהיקף ביטוחי רכב רכוש חובה של עובדי מדינה לשנת 2018. לתוצאות המכרז כאמור לא צפויה להיות השפעה מהותית על תוצאות הפעילות של החברה.

2.9.2 רכב חובה

בביטוח רכב חובה הסתכמו הפרמיות ברוטו בתקופת הדוח לסך של כ- 435 מיליוני ש"ח מול פרמיות ברוטו בסך של כ- 379 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 15%. הגידול נובע בעיקר מגידול בפרמיה במספר קולקטיבים. השפעת הגידול כאמור קוזה עקב קיטון בפרמיות בגין עסקת עובדי מדינה, עקב הקדמת מועד החידוש של השנה הנוכחית לחודש דצמבר 2016 והכללת הפרמיה ברוטו בגין שנת 2017 בשנת 2016.

בביטוח רכב חובה הסתכמו הפרמיות ברוטו ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ- 121 מיליוני ש"ח מול פרמיות ברוטו בסך של כ- 105 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 15%.

הפרמיות בשייר הסתכמו בתקופת הדוח בכ- 432 מיליוני ש"ח, בהשוואה לכ- 377 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, כמוסבר לעיל.

הפרמיות בשייר הסתכמו ברבעון השלישי של 2017 בכ- 119 מיליוני ש"ח, בהשוואה לכ- 103 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, כמוסבר לעיל.

ההפסד הכולל בביטוח רכב חובה הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 19 מיליוני ש"ח מול הפסד כולל בסך של כ- 29 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהפסד הכולל נובע בעיקר מעדכון הריבית בתקופה המקבילה אשתקד במגזר ביטוח כללי בהתאם להמלצות ועדת וינוגרד בסך של כ- 106 מיליוני ש"ח. השפעה זו קוזה בחלקה בשל התפתחות שלילית בענף רכב חובה בתקופת הדוח באומדן התביעות התלויות אל מול התפתחות חיובית בתקופה המקבילה אשתקד.

ההפסד הכולל בביטוח רכב חובה הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ- 7 מיליוני ש"ח מול רווח כולל בסך של כ- 2 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. המעבר מרווח להפסד כולל ברבעון הנוכחי נובע בעיקר בשל התפתחות שלילית בענף רכב חובה ברבעון הנוכחי באומדן התביעות התלויות. השפעה זו קוזה בחלקה מהתשואות הריאליות בשוק ההון ברבעון הנוכחי שהיו גבוהות מהתשואות ברבעון המקביל אשתקד.

ההפסד לפני מס בביטוח רכב חובה הסתכם בתקופת הדוח בכ- 21 מיליוני ש"ח מול הפסד לפני מס של כ- 23 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההפסד לפני מס בביטוח רכב חובה הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2017 בכ- 19 מיליוני ש"ח מול רווח לפני מס של כ- 8 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

מאחר שבעל רכב חייב לבטח את רכבו בהתאם לפקודת ביטוח רכב מנועי, בעלי רכב (בדרך כלל אופנועים) שנדחו על-ידי חברות הביטוח רשאים לרכוש ביטוח באמצעות ה"פול" (המאגר הישראלי לביטוח רכב). ה"פול" פועל כחברת ביטוח לכל דבר. כל חברות הביטוח הפועלות בתחום ביטוח רכב חובה שותפות ב"פול", וכל אחת נושאת בהפסדי ה"פול", על-פי חלקה היחסי בשוק ביטוח רכב חובה בשנה שחלפה.

במכתב מאת מנכ"ל ה"פול" נקבע חלקה הזמני של הראל ביטוח בדמי הביטוח נטו לשנת 2017, בשיעור של 9.7% (מול 10.1% שהיה חלקה של הראל ביטוח לשנת 2016).

ביום 18 בספטמבר 2016 נמסר לחברה על זכייתה במכרז שפרסם "החשכ"ל" בכ-7% מהיקף ביטוחי רכב רכוש ורכב חובה של עובדי מדינה לשנת 2017. לתוצאות המכרז כאמור לא הייתה השפעה מהותית על תוצאות הפעילות של החברה.

ביום 2 באוקטובר 2017 נמסר לחברה על זכייתה במכרז שפרסם החשכ"ל בכ-32% מהיקף ביטוחי רכב רכוש ורכב חובה של עובדי מדינה לשנת 2018. לתוצאות המכרז כאמור לא צפויה להיות השפעה מהותית על תוצאות הפעילות של החברה.

2.9.3 ענפי חבויות ואחרים

בביטוח חבויות ואחרים הסתכמו הפרמיות ברוטו בתקופת הדוח לסך של כ-617 מיליוני ש"ח, מול פרמיות ברוטו בסך של כ-585 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ-5%.

בביטוח חבויות ואחרים הסתכמו הפרמיות ברוטו ברבעון השלישי של 2017 לסך של כ-140 מיליוני ש"ח, מול פרמיות ברוטו בסך של כ-132 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ-6%.

הפרמיות בשייר הסתכמו בתקופת הדוח לכ-416 מיליוני ש"ח, בהשוואה לכ-382 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ-9%.

הפרמיות בשייר הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2017 לכ-67 מיליוני ש"ח, בהשוואה לכ-52 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ-29%.

ההפסד הכולל בביטוח חבויות ואחרים הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ-1 מיליוני ש"ח אל מול הפסד כולל בסך של כ-46 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהפסד הכולל נובע בעיקר מהשפעת המלצות ועדת וינוגרד בתקופה המקבילה אשתקד אשר בעקבותיהן הגדילה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-69 מיליוני ש"ח על מנת לשקף אומדן עדכני של החוזרים הצפויים שיהיה על הראל ביטוח לשלם בגין תביעות בביטוחי חבויות (לרבות מ"ל). השפעה זו קווצה בחלקה בשל הירידה בריבית חסרת הסיכון לטווח הקצר המשמשת לבחינת ריבית ההיוון אשר בהתאם לכך, הגדילה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות בתקופת הדוח בסך של כ-8 מיליוני ש"ח.

הרווח הכולל בביטוח חבויות ואחרים הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ-0.3 מיליוני ש"ח מול הפסד כולל בסך של כ-2 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. המעבר מהפסד לרווח כולל נובע בעיקר מהתשואות הריאליות בשוק ההון ברבעון הנוכחי שהיו גבוהות מהתשואות ברבעון המקביל אשתקד.

ההפסד לפני מס בביטוח חבויות אחרים הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ-4 מיליוני ש"ח מול הפסד לפני מס בסך של כ-40 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההפסד לפני מס בביטוח חבויות אחרים הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ-13 מיליוני ש"ח מול רווח לפני מס בסך של כ-5 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

2.9.4 ענפי רכוש ואחרים

בביטוח רכוש ואחרים הסתכמו הפרמיות ברוטו בתקופת הדוח לסך של כ-747 מיליוני ש"ח מול פרמיות בסך של כ-752 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של כ-1%.

בביטוח רכוש ואחרים הסתכמו הפרמיות ברוטו ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ-247 מיליוני ש"ח מול פרמיות בסך של כ-231 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול של כ-7%.

הפרמיות בשייר הסתכמו בתקופת הדוח לכ-194 מיליוני ש"ח בדומה לפרמיות בשייר בתקופה המקבילה אשתקד.

הפרמיות בשייר הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2017 לכ- 65 מיליוני ש"ח, בהשוואה לכ- 60 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 8%.

הרווח הכולל בביטוח רכוש ואחרים הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 74 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל בסך של כ- 50 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח הכולל נובע בעיקר משיפור בתוצאות החיתומיות, עקב נזקי חורף חריגים בתקופה המקבילה אשתקד וכן מגידול ברווח מפעילות ערבויות חוק מכר בתקופה הנוכחית.

הרווח הכולל בביטוח רכוש ואחרים הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ- 26 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל בסך של כ- 21 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח לפני מס בביטוח רכוש ואחרים הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 74 מיליוני ש"ח בהשוואה לרווח לפני מס בסך של כ- 51 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס בביטוח רכוש ואחרים הסתכם ברבעון השלישי של 2017 לסך של כ- 25 מיליוני ש"ח בהשוואה לרווח לפני מס בסך של כ- 21 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

2.9.5 ענף ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא

בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא הסתכמו הפרמיות שהורווחו בשייר בתקופת הדוח לסך של כ- 12 מיליוני ש"ח מול פרמיות שהורווחו בשייר בסך של כ- 18 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא הסתכמו הפרמיות שהורווחו בשייר ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ- 4 מיליוני ש"ח מול פרמיות שהורווחו בשייר בסך של כ- 5 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח הכולל בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 38 מיליוני ש"ח מול רווח כולל בסך של כ- 45 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון ברווח הכולל נובע בעיקר מהכנסה חד פעמית משחרור תביעה תלויה בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הכולל בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2017 לסך של כ- 13 מיליוני ש"ח מול רווח כולל בסך של כ- 15 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח לפני מס בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 34 מיליוני ש"ח מול רווח לפני מס בסך של כ- 45 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא הסתכם ברבעון השלישי של 2017 לסך של כ- 11 מיליוני ש"ח מול רווח לפני מס בסך של כ- 15 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

2.10 מסים על ההכנסה

סכום המסים על ההכנסה בתקופת הדוח הסתכם להוצאות בסך של כ- 193 מיליוני ש"ח מול הוצאות מיסים על הכנסה בסך של כ- 20 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בתקופה המקבילה אשתקד נכללו הכנסות מיסים בסך של כ- 32 מיליוני ש"ח בעקבות הורדת שיעור מס החברות.

סכום המסים על ההכנסה ברבעון השלישי של 2017 הסתכם להוצאות בסך של כ- 16 מיליוני ש"ח מול הוצאות מיסים על הכנסה בסך של כ- 69 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

2.11 נזילות ומקורות מימון

2.11.1 תזרים מזומנים

סך תזרימי המזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת הסתכם בתקופת הדוח לכ- 135 מיליוני ש"ח. תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה הסתכמו בכ- 193 מיליוני ש"ח. תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון ותנוודות בשער החליפין הסתכמו בכ- 338 מיליוני ש"ח. התוצאה של כל הפעילות הנ"ל מתבטאת בקיטון ביתרות המזומנים בסך של כ- 396 מיליוני ש"ח.

2.11.2 מימון הפעילות

ככלל, החברה והחברות הבנות שלה מממנות את פעילותן השוטפת ממקורותיהן העצמאיים. לאור דרישות ההון החלות על החברה ועל EMI, ובהתאם לתקנות ההון, ההון הרגולטורי הנדרש ממבטח יכול להיות מורכב מהון ראשוני, הון ראשוני מורכב, הון משני מורכב והון שלישוני מורכב. לעניין הנפקת סדרות אגרות חוב (סדרות ט' - י') של הראל הנפקות בדרך של הרחבת סדרות, אשר תמורתן הוכרה כהון משני מורכב של החברה - ראה באור ביטוח 6(ג)(4)(2) בדוחות הכספיים.

3 היבטי ממשל תאגידי

3.1 נושאי משרה

- 3.1.1 ביום 2 באוגוסט 2017, הגב' שלומית זק"ש אנגל החלה את כהונתה כמנהלת הכספים של החברה במקומה של הגב' חגית ארגוב.
- 3.1.2 ביום 22 ביוני 2017 מר יונתן ברודי החל את כהונתו כאקטואר ממונה ביטוח חיים בחברה וזאת בנוסף לכהונתו כאקטואר ממונה בריאות בחברה. מר רומן רייזמן, אשר כיהן עד לאותו מועד כאקטואר ממונה ביטוח חיים, הודיע לחברה ביום 10 באוגוסט 2017 על סיום עבודתו, וסיים את עבודתו בחברה בסוף חודש אוקטובר 2017.
- 3.1.3 מר רוני אגסי, אשר כיהן, בין היתר כמנכ"ל הראל השקעות וראש חטיבת כספים ומשאבים של החברה סיים את כהונתו בקבוצה ביום 15 באפריל 2017.
- 3.1.4 מר מישל סיבוני, אשר כיהן כמנכ"ל משותף של הראל השקעות עד ליום 31 בדצמבר 2015 ומכהן כמנכ"ל הראל ביטוח, החליף את מר רוני אגסי בתפקיד מנכ"ל הראל השקעות החל מיום 15 באפריל 2017.
- 3.1.5 מר אריק פרץ החל את כהונתו כמנהל הכספים של הראל השקעות וכמנהל חטיבת כספים ומשאבים של החברה במקומו של מר רוני אגסי החל מיום 15 באפריל 2017.

3.2 דירקטוריון

- 3.2.1 ביום 1 באפריל 2017 מר אודי ניסן החל את כהונתו כדירקטור חיצוני בחברה.
- 3.2.2 מר דוד גרנות, אשר היה אמור לסיים כהונה של תשע שנים כדירקטור חיצוני בחברה בתחילת שנת 2018, סיים את כהונתו בחברה ביום 22 במרץ 2017, וזאת בהמשך להודעתו לחברה, כי עקב העובדה שמתקרב המועד האחרון שלאחריו לא יוכל לכהן עוד כדירקטור חיצוני בחברה, הוא מתמנה כדירקטור בתאגידים אחרים.

4 גילוי בגין יחס כושר פירעון כלכלי

על פי הוראות חוזר יישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II שפורסם ביום 1 ביוני 2017 ("חוזר סולבנסי"), ובהתחשב בהוראות המעבר, נכון ליום 31 בדצמבר 2016, לחברה ול- EMI קיימים עודפי הון משמעותיים.

עודף ההון של החברה ליום 31 בדצמבר 2016, על בסיס מאוחד ולפני הוראות המעבר (במונחי SCR 100%) הינו בסך של כ- 1.9 מיליארד ש"ח. עודף הון זה מביא בחשבון את השינויים שנעשו בהנחיות חוזר סולבנסי במהלך שנת 2016 לעומת הנחיות תרגיל IQIS, שהשפעתם הסתכמה בכ- 1 מיליארד ש"ח.

בהתחשב בהוראות המעבר, מסתכם עודף ההון של החברה ליום 31 בדצמבר 2016 לסך של כ- 5.1 מיליארד ש"ח. עודף הון זה מביא בחשבון הקלות ושינויים בהנחיות, הנוגעים, בין היתר, לשיעור העמידה בהון הנדרש בתקופת הפריסה.

נכון ליום 30 בספטמבר 2017, נדרשת החברה לעמוד ב- 60% מסך דרישות ההון על-פי דרישות סולבנסי העדכניות כפי שאושר על-ידי ועדת הכספים. ההון הנדרש לכושר פירעון של חברת ביטוח יעלה בהדרגה ב- 5% בכל שנה החל מ- 60% מה- SCR ועד למלוא ה- SCR בדצמבר 2024 ("תקופת הפריסה").

החישוב שערכה החברה כאמור, אינו מבוקר ואינו סקור. לפי הנחיות הממונה, לצורך היערכות לדיווחים מבוקרים, יוגש לממונה עד ליום 31 בדצמבר 2017, דוח מיוחד של רואה החשבון המבקר (שאינו מהווה ביקורת או סקירה), שמטרתו, בין היתר, בדיקת התהליך, הבקורות ושלמות הנתונים ששימשו לחישוב שביצעה החברה כאמור.

למודל במתכונתו הנוכחית, רגישות גבוהה לשינויים במשתני שוק ואחרים לפיכך מצב ההון המשתקף ממנו עשוי להיות תנודתי מאוד. כמו כן, קיימים גורמים המשפיעים מהותית על תוצאות הדיווח, הטיפול בהם טרם נקבע סופית ונמצא בדיון בין הממונה לבין חברות הביטוח בישראל. חישובי ההון הכלכלי הקיים וההון הנדרש מבוססים על תחזיות והנחות הנשענות, בעיקרן על ניסיון העבר, כפי שעולה ממחקרים אקטואריים הנערכים מעת לעת. נוכח הרפורמות בשוק ההון, הביטוח והחיסכון והשינויים בסביבה הכלכלית הדמוגרפית וההתנהגותית, נתוני העבר אינם משקפים בהכרח את התוצאות העתידיות.

יודגש כי, חישוב יחס כושר פירעון בהתאם להוראות החדשות, מבוסס על תזרימי מזומנים המופקים ממערכות עזר שונות שאינן חלק אינטגרלי ממערכת החשבונות השוטפת. תזרימים אלו כוללים שורה של הנחות והקצאות תמחיריות אשר טרם הושלמה בחינת רגישותן ותיקופן. בנוסף, החישוב כולל, בין היתר, שורה ארוכה של קורלציות בין הסיכונים השונים. החברה בוחנת מערכות המאפשרות בקרה וניתוח אפקטיביים. כמו כן, הוחל בהגדרת תהליכים לצורך הבטחת אפקטיביות הבקרה הפנימית.

החישובים הנדרשים ליחס כושר פירעון בהתאם להוראות החדשות הינם מורכבים ביותר בהיבטים רבים. הכלים הקיימים היום, ובכלל זה המודלים האקטואריים, אינם ערוכים במלואם לחישוב ברמת הפירוט והדיוק הנדרשת להבטחת נאותות הדיווח והבקרה על יחס כושר פירעון. החברה ממשיכה להשקיע משאבים במיכון התהליכים התומכים, על מנת לצמצם את החשיפה והפערים בנושא, שהשפעתם אינה ידועה.

בהתאם לכל האמור לעיל, התוצאות יכולות להיות שונות באופן מהותי.

החישוב ליום 31 בדצמבר 2016 משקף לחברה, יחס כושר פירעון בשיעור של כ- 206% כשהוא מחושב כולל הוראות מעבר ויחס כושר פירעון בשיעור של כ- 123% כשהוא מחושב ללא הוראות מעבר.

להלן נתונים אודות יחס כושר פירעון וסף הון (MCR) ליום 31 בדצמבר 2016 בהתאם להנחיות בחוזר סולבנסי שפורסם ביום 1 ביוני 2017.

א. יחס כושר פירעון

<u>31 בדצמבר</u>	
2016	
<u>(בלתי מבוקר)</u>	
<u>אלפי ש"ח</u>	
10,363,176	הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון (SCR)
8,459,479	הון נדרש לכושר פירעון (SCR)
<u>1,903,697</u>	עודף ליום הדוח
<u>123%</u>	יחס כושר פירעון ליום הדוח

עמידה באבני זרך בתקופת הפריסה:

9,814,586	הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון בתקופת הפריסה
4,758,167	הון נדרש לכושר פירעון בתקופת הפריסה
<u>5,056,419</u>	עודף בתקופת הפריסה

ב. סף הון (MCR)

<u>31 בדצמבר</u>	
2016	
<u>(בלתי מבוקר)</u>	
<u>אלפי ש"ח</u>	
2,114,870	סף הון (MCR) ⁽¹⁾
7,858,477	הון עצמי לעניין סף הון (MCR)

⁽¹⁾ ה-MCR מחושב בטווח שבין $SCR \cdot 0.25$ ל- $SCR \cdot 0.45$, בשלב זה חושב הסכום המינימלי.

5 בקרות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

בקרות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף עם המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקרות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקרות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח הרבעוני בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך הרבעון המסתיים ביום 30 בספטמבר 2017 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

הדירקטוריון מביע תודתו לעובדי החברה וסוכניה עבור הישגי החברה

מישל סיבוני
מנכ"ל

יאיר המבורגר
יו"ר הדירקטוריון

22 בנובמבר 2017

הצהרה

אני, מישל סיבוני, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "חברת הביטוח") לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של חברת הביטוח למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של חברת הביטוח; וכן-
  - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברת הביטוח, לרבות חברות מאוחדות שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברת הביטוח ובאותן חברות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
  - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;
  - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של חברת הביטוח והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
  - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי. וכן-
5. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של חברת הביטוח, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
  - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של חברת הביטוח לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן-
  - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

מישל סיבוני

מנהל כללי

22 בנובמבר 2017

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי - הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה

אני, אריק פרץ, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "חברת הביטוח") לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של חברת הביטוח למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של חברת הביטוח; וכך-
  - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברת הביטוח, לרבות חברות מאוחדות שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברת הביטוח ובאותן חברות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
  - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;
  - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של חברת הביטוח והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכך-
  - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי. וכך-
5. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של חברת הביטוח, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
  - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של חברת הביטוח לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכך-
  - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

אריק פרץ

22 בנובמבר 2017

מנהל חטיבת כספים ומשאבים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לענין בקרה פנימית על דיווח כספי - הצהרות, דוחות וגילויים.

הראל חברה לביטוח בע"מ

תמצית דוחות כספיים ביניים מאוחדים

ליום 30 בספטמבר 2017

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של הראל חברה לביטוח בע"מ

מבוא

סקרנו את המידע הכספי המצורף של הראל חברה לביטוח בע"מ וחברות בנות שלה (להלן: "הקבוצה"), הכולל את תמצית הדוח על המצב הכספי ביניים המאוחד ליום 30 בספטמבר 2017 ואת הדוחות התמציתיים ביניים המאוחדים על רווח והפסד, הרווח הכולל, שינויים בהון ותזרימי המזומנים לתקופות של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימו באותו תאריך. הדירקטוריון והנהלה אחראים לעריכה ולהצגה של מידע כספי לתקופות ביניים אלו בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IAS 34 "דיווח כספי לתקופות ביניים", וכן הם אחראים לעריכת מידע כספי לתקופות ביניים אלו בהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981. אחריותנו היא להביע מסקנה על מידע כספי לתקופות ביניים אלו בהתבסס על סקירתנו.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה 1 של לשכת רואי חשבון בישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות". סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים מורכבת מבידור, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומיישום נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניוודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזוהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחוויים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IAS 34.

בנוסף לאמור בפסקה הקודמת, בהתבסס על סקירתנו, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ממלא, מכל הבחינות המהותיות, אחר דרישות הגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.

מבלי לסייג את מסקנתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 7א' לתמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים בדבר חשיפת הקבוצה להתחייבויות תלויות.

סומך חייקין

רואי חשבון

22 בנובמבר 2017

31 בדצמבר		30 בספטמבר		
2016	2016	2017		
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
951,766	942,482	982,312		נכסים
2,281	1,756	1,897		נכסים בלתי מוחשיים
2,148,647	2,109,253	2,282,987		נכסי מיסים נדחים
1,197,133	1,181,415	1,289,747		הוצאות רכישה נדחות
1,267,877	1,128,923	1,307,989		רכוש קבוע
1,411,903	1,378,345	1,456,491		השקעות בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
1,567,828	1,532,394	1,670,576		נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
4,631,117	4,709,966	4,443,152		נדל"ן להשקעה אחר
13,522	36,329	27,993		נכסי ביטוח משנה
1,259,182	1,341,354	1,156,202		נכסי מיסים שוטפים
1,282,945	1,157,093	1,236,363		חייבים ויתרות חובה
40,181,076	38,927,387	45,824,237		פרמיה לגבייה
				השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
				השקעות פיננסיות אחרות
7,111,740	7,342,296	7,059,101		נכסי חוב סחירים
11,788,304	11,518,254	13,054,874		נכסי חוב שאינם סחירים
803,740	766,903	868,132		מניות
2,013,275	2,053,946	1,871,457		אחרות
21,717,059	21,681,399	22,853,564		סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות
1,847,772	1,423,617	2,012,519		מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
1,423,559	1,255,852	862,976		מזומנים ושווי מזומנים אחרים
80,903,667	78,807,565	87,409,005		סך כל הנכסים
44,057,841	42,397,701	49,882,544		סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה

תמצית דוחות על המצב הכספי ביניים מאוחדים ליום (המשך)

31 בדצמבר		30 בספטמבר		
2016	2016	2017		
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
				הון והתחייבויות
				הון
868,909	868,909	868,909		הון מניות ופרמיה על מניות
494,394	516,534	604,077		קרנות הון
2,708,643	2,451,778	2,616,155		עודפים
4,071,946	3,837,221	4,089,141		סך כל ההון המיוחס לבעלים של החברה
2,913	2,779	3,133		זכויות שאינן מקנות שליטה
4,074,859	3,840,000	4,092,274		סך כל ההון
				התחייבויות
25,633,590	25,255,472	26,109,091		התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
43,566,006	42,246,026	49,288,617		התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
734,419	738,050	812,185		התחייבויות מיסים נדחים
217,733	238,793	212,932		התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
9,936	-	19,296		התחייבויות מיסים שוטפים
2,725,706	2,563,243	2,767,597		זכאים ויתרות זכות
3,941,418	3,925,981	4,107,013		התחייבויות פיננסיות
76,828,808	74,967,565	83,316,731		סך כל ההתחייבויות
80,903,667	78,807,565	87,409,005		סך כל ההון וההתחייבויות

שלומית זק"ש אנגל
סמנכ"ל הכספים

אריק פרץ
משנה למנכ"ל ומנהל
חטיבת כספים ומשאבים

מישל סיבוני
מנהל כללי

יאיר המבורגר
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 22 בנובמבר 2017

תמצית דוחות על רווח והפסד ביניים מאוחדים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		
	2016	2017	2016	2017	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
11,412,782	2,877,051	3,199,190	8,385,297	9,397,931	פרמיות שהורווחו ברוטו
1,366,928	322,727	343,661	1,027,471	984,916	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
10,045,854	2,554,324	2,855,529	7,357,826	8,413,015	פרמיות שהורווחו בשייר
2,783,358	1,217,233	1,128,192	1,954,785	3,424,651	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
898,764	250,865	298,945	646,269	797,333	הכנסות מדמי ניהול
260,978	58,289	76,379	193,649	220,410	הכנסות מעמלות
13,988,954	4,080,711	4,359,045	10,152,529	12,855,409	סך כל ההכנסות
11,722,753	3,316,061	3,590,958	8,636,731	10,342,996	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
1,180,324	233,890	145,800	929,674	611,341	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
10,542,429	3,082,171	3,445,158	7,707,057	9,731,655	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
2,229,068	558,130	596,617	1,653,855	1,756,829	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
912,074	238,906	252,903	702,970	746,300	הוצאות הנהלה וכלליות
13,911	3,348	2,934	9,249	8,674	הוצאות אחרות
118,528	32,203	28,562	82,603	86,947	הוצאות מימון, נטו
13,816,010	3,914,758	4,326,174	10,155,734	12,330,405	סך כל ההוצאות
184,334	24,745	37,966	98,880	77,042	חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
357,278	190,698	70,837	95,675	602,046	רווח לפני מיסים על הכנסה
30,725	68,604	16,358	19,523	193,341	מיסים על הכנסה
326,553	122,094	54,479	76,152	408,705	רווח לתקופה
326,434	122,423	54,586	76,171	408,511	מיוחס ל:
119	(329)	(107)	(19)	194	בעלים של החברה
326,553	122,094	54,479	76,152	408,705	זכויות שאינן מקנות שליטה
3.14	1.18	0.53	0.73	3.93	רווח לתקופה
					רווח בסיסי ומדולל למניה (בש"ח)

תמצית דוחות על הרווח (ההפסד) הכולל ביניים מאוחדים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		
	2016	2017	2016	2017	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
326,553	122,094	54,479	76,152	408,705	רווח לתקופה
104,049	28,913	161,896	125,595	264,081	פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
(148,520)	(29,539)	(66,330)	(110,231)	(183,013)	שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
80,433	18,202	6,826	64,705	34,093	שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
(32,645)	(19,280)	22,034	(31,957)	(43,224)	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
(2,217)	* (6,046)	(34,792)	* (22,384)	(34,681)	הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילות חוץ מסים על הכנסה המתייחסים לנכסים פיננסיים זמינים למכירה
9,297	* 5,852	(7,054)	* 9,624	10,973	הטבת מס (מסים על הכנסה) בגין פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
10,397	(1,898)	82,580	35,352	48,229	סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועבר או יועבר לרווח והפסד, נטו ממש
13,151	593	(1,356)	13,151	87,598	פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
10,478	6,943	(3,086)	(208)	(1,518)	קרן הערכה מחדש לגבי פריטי רכוש קבוע
(1,333)	(2,392)	1,365	(304)	(25,599)	מדידה מחדש של תוכנית הטבה מוגדרת הטבת מס (מסים על הכנסה) בגין פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
22,296	5,144	(3,077)	12,639	60,481	רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה שלא יועבר לרווח והפסד, נטו ממש
32,693	3,246	79,503	47,991	108,710	סך רווח כולל אחר לתקופה
359,246	125,340	133,982	124,143	517,415	סך כל הרווח הכולל לתקופה
359,117	125,673	134,072	124,148	517,195	מיוחס ל:
129	(333)	(90)	(5)	220	בעלים של החברה
359,246	125,340	133,982	124,143	517,415	זכויות שאינן מקנות שליטה
					סך הרווח הכולל לתקופה

* לעניין סיווג מחדש ראה באור ג2.

מינוח לבעלים של החברה								
סך כל ההון	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	יתרת עודפים	קרן הון בגין שערך רכוש קבוע	קרן תרגום של פעילות חוץ	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי שליטה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	הון מניות ופרמיה
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
4,074,859	2,913	4,071,946	2,708,643	160,271	(39,576)	36,168	337,531	868,909
408,705	194	408,511	408,511	-	-	-	-	-
108,710	26	108,684	(999)	61,480	(32,251)	-	80,454	-
517,415	220	517,195	407,512	61,480	(32,251)	-	80,454	-
(500,000)	-	(500,000)	(500,000)	-	-	-	-	-
4,092,274	3,133	4,089,141	2,616,155	221,751	(71,827)	36,168	417,985	868,909
3,956,706	2,784	3,953,922	2,615,486	144,698	(16,228)	37,261	303,796	868,909
76,152	(19)	76,171	76,171	-	-	-	-	-
47,991	14	47,977	121	12,518	(22,333)	-	57,671	-
124,143	(5)	124,148	76,292	12,518	(22,333)	-	57,671	-
(240,000)	-	(240,000)	(240,000)	-	-	-	-	-
(849)	-	(849)	-	-	-	(849)	-	-
3,840,000	2,779	3,837,221	2,451,778	157,216	(38,561)	36,412	361,467	868,909

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר) יתרה ליום 1 בינואר 2017 סך הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה רווח לתקופה סך רווח (הפסד) כולל אחר סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה עסקאות עם בעלים שנוקפו ישירות להון דיבידנד שחולק יתרה ליום 30 בספטמבר 2017

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר) יתרה ליום 1 בינואר 2016 סך הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה רווח (הפסד) לתקופה סך רווח (הפסד) כולל אחר סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה עסקאות עם בעלים שנוקפו ישירות להון דיבידנד שחולק תשלומים מבוססי מניות יתרה ליום 30 בספטמבר 2016

מיוחס לבעלים של החברה								
הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי שליטה	קרן תרגום של פעילות חוץ	קרן הון בגין שערך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך כל ההון
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)								
868,909	350,402	36,168	(86,807)	222,795	2,813,602	4,205,069	3,223	4,208,292
יתרה ליום 1 ביולי 2017								
-	-	-	-	-	54,586	54,586	(107)	54,479
סך הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה רווח (הפסד) לתקופה								
-	67,583	-	14,980	(1,044)	(2,033)	79,486	17	79,503
סך רווח (הפסד) כולל אחר								
-	67,583	-	14,980	(1,044)	52,553	134,072	(90)	133,982
סך כל הרווח (הפסד) הכולל לתקופה עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון								
-	-	-	-	-	(250,000)	(250,000)	-	(250,000)
דיבידנד שחולק								
868,909	417,985	36,168	(71,827)	221,751	2,616,155	4,089,141	3,133	4,092,274
יתרה ליום 30 בספטמבר 2017								
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)								
868,909	349,933	36,412	(25,133)	156,772	2,324,655	3,711,548	3,112	3,714,660
יתרה ליום 1 ביולי 2016								
-	-	-	-	-	122,423	122,423	(329)	122,094
סך הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה רווח (הפסד) לתקופה								
-	11,534	-	(13,428)	444	4,700	3,250	(4)	3,246
סך רווח (הפסד) כולל אחר								
-	11,534	-	(13,428)	444	127,123	125,673	(333)	125,340
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה								
868,909	361,467	36,412	(38,561)	157,216	2,451,778	3,837,221	2,779	3,840,000
יתרה ליום 30 בספטמבר 2016								

מיוחס לבעלים של החברה								
הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי שליטה	קרן תרגום של פעילות חוץ	קרן הון בגין שערך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך כל ההון
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
868,909	303,796	37,261	(16,228)	144,698	2,615,486	3,953,922	2,784	3,956,706
-	-	-	-	-	326,434	326,434	119	326,553
-	33,735	-	(23,348)	15,573	6,723	32,683	10	32,693
-	33,735	-	(23,348)	15,573	333,157	359,117	129	359,246
-	-	(1,093)	-	-	-	(1,093)	-	(1,093)
-	-	-	-	-	(240,000)	(240,000)	-	(240,000)
868,909	337,531	36,168	(39,576)	160,271	2,708,643	4,071,946	2,913	4,074,859

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)
 יתרה ליום 1 בינואר 2016
 סך הרווח (ההפסד) הכולל לשנה רווח לשנה
 סך רווח (הפסד) כולל אחר
 סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לשנה
 עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון
 תשלומים מבוססי מניות
 דיבידנד שחולק
 יתרה ליום 31 בדצמבר 2016

תמצית דוחות ביניים מאוחדים על תזרימי המזומנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		נספח
	2016	2017	2016	2017	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,341,559	(227,000)	281,278	647,912	291,430	א
40,513	(27,478)	(19,050)	7,482	(155,970)	
1,382,072	(254,478)	262,228	655,394	135,460	
(126,864)	(21,103)	(10,828)	(93,967)	(62,016)	השקעה ברכוש קבוע
(128,083)	(29,451)	(31,976)	(90,161)	(112,088)	השקעה בנכסים בלתי מוחשיים
(66,939)	(3,174)	(25,507)	(19,947)	(56,709)	השקעה בחברות מוחזקות תמורה ממימוש השקעה בחברה מוחזקת המטופלת לפי שיטת השווי המאזני
216,552	395	172	231,515	22,600	דיבידנד וריבית מחברות מוחזקות
24,992	4,862	3,990	17,086	14,176	תמורה ממימוש רכוש קבוע מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) השקעה
401	81	184	382	677	תזרימי מזומנים מפעילות מימון תמורת הנפקת כתבי התחייבות, נטו
(79,941)	(48,390)	(63,965)	44,908	(193,360)	פירעון כתבי התחייבויות נדחים והלוואות מתאגידים בנקאיים
207,413	-	-	207,413	247,052	דיבידנד לבעלי החברה מזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון
(54,889)	-	-	(24,615)	(24,716)	השפעת התנודות בשער חליפין על יתרות המזומנים ושווי מזומנים עליה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים
(210,000)	-	(500,000)	(210,000)	(500,000)	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה
(57,476)	-	(500,000)	(27,202)	(277,664)	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה
(12,533)	(18,130)	18,329	(32,840)	(60,272)	
1,232,122	(320,998)	(283,408)	640,260	(395,836)	
2,039,209	3,000,467	3,158,903	2,039,209	3,271,331	ב
3,271,331	2,679,469	2,875,495	2,679,469	2,875,495	ג

תמצית דוחות ביניים מאוחדים על תזרימי המזומנים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		
	2016	2017	2016	2017	
(מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
326,553	122,094	54,479	76,152	408,705	נספח א' - תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מסים על ההכנסה (1),(2),(3)
					רווח לתקופה
					פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים:
(184,334)	(24,745)	(37,966)	(98,880)	(77,042)	חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
(1,065,599)	(684,815)	(752,571)	(679,813)	(1,872,768)	רווחים נטו מהשקעות פיננסיות עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
					הפסדים (רווחים) נטו מהשקעות פיננסיות אחרות
(2,166)	20,838	(33,229)	(19,326)	(8,486)	נכסי חוב סחירים
36,998	(18,384)	23,579	15,001	(4,717)	נכסי חוב שאינם סחירים
(30,804)	(9,185)	(1,296)	(19,267)	(10,532)	מניות
(217,345)	(129,083)	86,824	(158,262)	(203,105)	השקעות אחרות
96,582	326,359	93,978	183,886	(109,969)	הוצאות (הכנסות) מימון בגין התחייבויות פיננסיות, נטו
(7,805)	(1,343)	(16,507)	15,046	(11,088)	שינוי בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
(16,813)	(5,976)	(18,073)	6,139	(78,081)	שינוי בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה אחר
					פחת והפחתות
68,094	16,099	19,364	53,482	56,323	רכוש קבוע
111,232	28,518	29,623	82,594	88,542	נכסים בלתי מוחשיים
855,313	(217,169)	(7,126)	477,195	475,501	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
4,225,594	1,654,791	2,105,710	2,905,614	5,722,611	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
203,313	75,177	175,070	124,464	187,965	שינוי בנכסי ביטוח משנה
(166,857)	(23,886)	(27,814)	(127,463)	(134,340)	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
(1,093)	-	-	(849)	-	הכנסות שכר בגין תשלום מבוסס מניות
30,725	68,604	16,358	19,523	193,341	הוצאות מיסים על הכנסה
					שינויים בסעיפים מאזניים אחרים:
					השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
(35,140)	(7,978)	(17,848)	(24,433)	(33,500)	רכישת נדל"ן להשקעה
(2,062,723)	(1,026,519)	(1,320,112)	(1,269,644)	(3,630,350)	רכישות, נטו של השקעות פיננסיות
					השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה אחר
(35,606)	(7,893)	(14,493)	(23,124)	(27,272)	רכישת נדל"ן להשקעה
1,000	-	2,605	1,000	2,605	תמורה ממכירת נדל"ן להשקעה
(600,186)	(448,464)	50,699	(575,698)	(704,066)	מכירות (רכישות), נטו של השקעות פיננסיות
(180,290)	45,307	(55,194)	(54,438)	46,582	פרמיות לגבייה
(133,171)	310,911	165,697	(203,218)	12,905	חייבים ויתרות חובה
128,264	(289,415)	(244,037)	(65,966)	7,985	זכאים ויתרות זכות
(2,177)	(843)	3,558	8,197	(6,319)	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
1,015,006	(349,094)	226,799	571,760	(117,275)	סך ההתאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
1,341,559	(227,000)	281,278	647,912	291,430	סך הכל תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מסים על הכנסה

- 1) תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת כוללים רכישות ומכירות נטו של השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה, הנובעים מהפעילות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.
- 2) במסגרת הפעילות השוטפת הוצגה ריבית שהתקבלה בסכום של 1,080 מיליוני ש"ח (לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 סכום של 963 מיליוני ש"ח ולשנת 2016 סכום של 1,374 מיליוני ש"ח) וריבית ששולמה בסכום של 53 מיליוני ש"ח (לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 סכום של 49 מיליוני ש"ח ולשנת 2016 סכום של 74 מיליוני ש"ח).
- 3) במסגרת הפעילות השוטפת הוצג דיבידנד שהתקבל מהשקעות פיננסיות אחרות בסכום של 221 מיליוני ש"ח (לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 סכום של 150 מיליוני ש"ח ולשנת 2016 סכום של 191 מיליוני ש"ח).

תמצית דוחות ביניים מאוחדים על תזרימי המזומנים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		
	2016	2017	2016	2017	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
966,875	1,541,499	1,891,338	966,875	1,847,772	נספח ב - מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה מזומנים ושווי מזומנים אחרים יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה
1,072,334	1,458,968	1,267,565	1,072,334	1,423,559	
<u>2,039,209</u>	<u>3,000,467</u>	<u>3,158,903</u>	<u>2,039,209</u>	<u>3,271,331</u>	
1,847,772	1,423,617	2,012,519	1,423,617	2,012,519	נספח ג - מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה מזומנים ושווי מזומנים אחרים יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה
1,423,559	1,255,852	862,976	1,255,852	862,976	
<u>3,271,331</u>	<u>2,679,469</u>	<u>2,875,495</u>	<u>2,679,469</u>	<u>2,875,495</u>	

באור 1 - כללי**הישות המדווחת**

הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברה") הינה חברה תושבת ישראל אשר התאגדה בישראל וכתובתה הרשמית היא רחוב אבא הלל סילבר 3, רמת גן.

תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים של החברה ליום 30 בספטמבר 2017, כוללת את אלה של החברה ושל החברות הבנות שלה, וכן את זכויות החברה בחברות כלולות (להלן: "הקבוצה"). החברה הינה בבעלות מלאה של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן: "החברה האם"). מניות החברה האם רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך.

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים**א. הצהרה על עמידה בתקני דיווח כספי בינלאומיים**

תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים נערכה בהתאם ל- IAS 34, דיווח כספי לתקופות ביניים ובהתאם לדרישות הגילוי אשר נקבעו על ידי הממונה על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הפיקוח"), ואינה כוללת את כל המידע הנדרש בדוחות כספיים שנתיים מלאים. יש לקרוא אותה ביחד עם הדוחות הכספיים ליום ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (להלן: "הדוחות השנתיים").

תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים אושרה לפרסום על ידי דירקטוריון החברה ביום 22 בנובמבר 2017.

ב. שימוש באומדנים ושיקול דעת

בעריכת תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים בהתאם ל- IFRS ובהתאם לחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו על פיו נדרשת הנהלת הקבוצה להשתמש בשיקול דעת, בהערכות, אומדנים והנחות לרבות הנחות ואומדנים אקטואריים (להלן: "אומדנים"), אשר משפיעים על יישום המדיניות החשבונאית, על ערכם של נכסים והתחייבויות ועל סכומי הכנסות והוצאות. מובהר בזאת כי התוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה. האומדנים העיקריים הכלולים בדוחות הכספיים מבוססים על הערכות אקטואריות וכן על הערכות שווי חיצוניות.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של הקבוצה, נדרשת הנהלת החברה להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת החברה על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות, לרבות ציפיות לעתיד, ככל שניתנות להערכה, בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן.

האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

ההערכות ושיקול הדעת, בהם השתמשה הנהלה לצורך יישום המדיניות החשבונאית בהכנת תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים עקביים בעיקרם לאלה בהם השתמשה להכנת הדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2016, ולמעט האמור להלן, לא חל שינוי בהנחות האקטואריות המשפיע באופן מהותי על העתודות. בקשר עם עדכון הריביות להיוון המשמשות בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות וכן עם בדיקת נאותות העתודות (LAT), ראה גם באור 9.

ג. סיווג מחדש

בביאורים לדוחות כספיים ביניים המאוחדים אלו סווגו מחדש מספרי השוואה לשם עקביות וכדי לשקף את הוראות חוזר הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון מיום 1 בינואר 2017, בדבר "עדכון הנחיות בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוחות כספיים של חברות ביטוח בהתאם לתקני הדיווח הבינלאומיים (IFRS)".

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית

המדיניות החשבונאית של הקבוצה בתמצית דוחות כספיים ביניים מאוחדים אלה, הינה המדיניות שיושמה בדוחות השנתיים.

א. תקנים חדשים שטרם אומצו**תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 17, חוזי ביטוח**

התקן קובע עקרונות להכרה, מדידה, הצגה וגילוי בקשר לחוזי ביטוח (כולל חוזי ביטוח משנה) ומחליף את ההוראות הקיימות בנושא. התקן החדש עשוי לגרום לשינויים משמעותיים בדיווח הכספי של חברות ביטוח.

בהתאם לתקן החדש ישות תכיר ותמדוד התחייבות לכיסוי עתידי בגין קבוצות של חוזי ביטוח בהתאם לערך נוכחי מותאם לסיכון של תזרימי המזומנים העתידיים מהחוזים אשר מביא בחשבון את המידע הזמין על תזרימי המזומנים באופן עקבי עם נתונים נצפים בשוק; בתוספת (במקרה של התחייבות) או בניכוי (במקרה של נכס) הסכום המייצג את הרווח שטרם מומש מקבוצת החוזים (מרווח השירות החוזי). הכנסות בגין חוזי ביטוח, לכל תקופת דיווח, נגזרות משינויים בהתחייבות בגין כיסוי עתידי המתייחסים לרכיבים השונים של התמורה אותה דורשת חברת הביטוח בגין החוזה (כגון: עלויות רכישה חוזי ביטוח, התאמת הסיכון, ייחוס מרווח השירות החוזי לתקופה, צפי תביעות והוצאות לתקופה).

יחד עם זאת, ישות תוכל ליישם מודל מדידה פשוט יותר לגבי חוזים מסוימים (לדוגמה: חוזים עם כיסוי ביטוחי של עד שנה) לפיו הסכום המיוחס לשירותים שטרם סופקו יימדד על ידי הקצאת הפרמיה על פני תקופת הכיסוי (the premium allocation approach).

התקן ייושם לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2021, עם אפשרות ליישום מוקדם. התקן ייושם באופן רטרואספקטיבי עם הקלות מסוימות במידה ויישום רטרואספקטיבי מלא אינו פרקטי.

החברה טרם החלה בבחינת ההשלכות של אימוץ התקן על הדוחות הכספיים.

פרשנות של דיווח כספי בינלאומי IFRIC 23, עמדות מס לא וודאיות

הפרשנות מבהירה כיצד ליישם את דרישות ההכרה והמדידה של IAS 12 כאשר קיימת אי וודאות לגבי עמדות מס. בהתאם לפרשנות, במסגרת קביעת הכנסה חייבת (הפסד) לצורך מס, בסיסי מס, הפסדים מועברים לצורך מס, זיכויי מס שלא נוצלו ושיעורי המס במקרה של אי וודאות, על הישות להעריך האם צפוי (probable) שרשות המס תקבל את עמדת המס שנקטה על ידה. ככל שצפוי שרשות המס תקבל את עמדת המס שנקטה הישות, הישות תכיר בהשלכות המס על הדוחות הכספיים בהתאם לאותה עמדת מס. מאידך, כאשר לא צפוי שרשות המס תקבל את עמדת המס שנקטה, על ישות לשקף את אי הוודאות בספרים באמצעות שימוש באחת מהשיטות הבאות: הסכום הסביר ביותר (most likely outcome) או תוחלת הסכום הצפוי (the expected value). בנוסף, הפרשנות מחדדת את הצורך במתן גילויים בדבר שיקול הדעת של הישות והנחות שהונחו לגבי עמדות מס לא וודאיות.

הפרשנות תיושם לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2019, עם אפשרות לאימוץ מוקדם. התקן כולל שתי חלופות עבור יישום הוראות המעבר, כך שניתן לבחור בחלופת מעבר של יישום למפרע או יישום פרוספקטיבי החל מתקופת הדיווח הראשונה שבה הישות יישמה לראשונה את הפרשנות.

החברה טרם החלה בבחינת ההשלכות של אימוץ הפרשנות על הדוחות הכספיים.

ב. עונתיות**1. ביטוח חיים ובריאות**

ההכנסות מפרמיות בביטוח חיים ובריאות אינן מתאפיינות בעונתיות. יחד עם זאת, עקב העובדה שההפרשות לביטוחי חיים נהנות מהטבות מס, חלק ניכר מהמכירות החדשות מתבצע בעיקר בסוף השנה.

2. ביטוח כללי

מחזור ההכנסות מפרמיות ברוטו בביטוח כללי מתאפיין בעונתיות, הנובעת בעיקר מביטוח כלי רכב של קבוצות עובדים שונות וציי רכבים של עסקים, אשר תאריכי חידושם הם בדרך כלל בחודש ינואר וכן מפוליסות שונות של בתי עסק, אשר תאריכי חידושם הם בדרך כלל בינואר או באפריל. השפעתה של עונתיות זו על הרווח המדווח מנוטרלת באמצעות ההפרשה לפרמיה שטרם הורווחה.

במרכיבי ההוצאות האחרים, כגון תביעות, ובמרכיבי ההכנסות האחרים, כגון הכנסות מהשקעות, לא קיימת עונתיות מובהקת, ולכן גם לא קיימת עונתיות מובהקת ברווח.

באור 4 - מגזרי פעילות

באור מגזרי פעילות כולל מספר מגזרים המהווים יחידות עסקיות אסטרטגיות של הקבוצה. יחידות עסקיות אלה כוללות מגוון מוצרים ומנוהלות בנפרד לצורך הקצאת משאבים והערכת ביצועים. המוצרים בבסיס כל מגזר דומים בעיקרם לעניין מהותם, אופן הפצתם, תמהיל הלקוחות, מהות הסביבה המפקחת וכן במאפיינים כלכליים ודמוגרפים ארוכי טווח הנגזרים מחשיפה בעלת מאפיינים דומים לסיכונים ביטוחיים. כמו כן, לתוצאות תיק ההשקעות המוחזקים כנגד ההתחייבויות הביטוחיות עשויה להיות השפעה ניכרת על הרווחיות.

ביצועי המגזר נמדדים בהתבסס על רווחי המגזר לפני מסים על ההכנסה. תוצאות עסקאות בינחברתיות מבוטלות במסגרת ההתאמות לצורך עריכת תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים. הקבוצה פועלת במגזרים הבאים:

1. מגזר ביטוח חיים וחסכון לטווח ארוך

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בענפי ביטוחי החיים וכן את פעילות הקבוצה בניהול קרנות פנסיה וקופות גמל.

2. מגזר ביטוח בריאות

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בענפים מחלות ואשפוז, תאונות אישיות, סיעוד ושיניים. הפוליסות הנמכרות במסגרת ענפי ביטוח אלה מכסות את מגוון הנזקים הנגרמים למבוטח כתוצאה ממחלות ו/או מתאונות, לרבות מצב סיעודי וטיפול שיניים. פוליסות ביטוחי בריאות מוצעות הן לפרטים והן לקולקטיבים.

3. מגזר ביטוח כללי

מגזר זה מורכב מחמישה תתי תחומים:

רכב רכוש: כולל את פעילות הקבוצה במכירת פוליסות ביטוח בענף ביטוח רכב מנועי (להלן: "רכב רכוש"), המכסות נזקים הנגרמים לבעל רכב כתוצאה מתאונה ו/או גניבה ו/או את חבות בעל הרכב או הנהג לנזק רכוש שנגרם לצד שלישי בתאונה.

רכב חובה: כולל את פעילות הקבוצה בענף ביטוח לפי דרישת פקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש), התש"ל-1970 (להלן: "רכב חובה"), המכסה נזקי גוף כתוצאה משימוש ברכב מנועי בהתאם לחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975.

ענפי חבויות אחרים: כולל את פעילות הקבוצה במכירת פוליסות המכסות את חבות המבוטח כלפי צד שלישי (למעט כסוי חבויות בתחום רכב חובה כמתואר לעיל). במסגרת זו נכללים, בין היתר, ענפי הביטוח הבאים: ביטוח מפני אחריות מעבידים, ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי, ביטוח אחריות מקצועית, ביטוח אחריות לדירקטורים ולנושאי משרה וביטוח מפני אחריות למוצרים פגומים.

ענפי רכוש ואחרים: תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בכל ענפי הרכוש למעט רכב רכוש (כגון: ערבויות, דירות וכדומה).

עסקי ביטוח משכנתאות: תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית בענף ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא (כענף בודד - MONOLINE). ביטוח זה נועד לתת שיפוי בגין הנזק הנגרם כתוצאה מאי פירעון של הלוואות שניתנו כנגד שעבוד במשכון ראשון של נכס נדל"ן יחיד למגורים בלבד ולאחר מימוש הנכס המשמש כבטוחה להלוואות כאמור.

4. לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר

פעילויות אשר לא יוחסו למגזרי פעילות כוללות בעיקר פעילויות של סוכנויות ביטוח וכן את פעילות ההון בחברה ובחברות הביטוח המאוחדות.

**באורים לתמצית הדוחות הכספיים ביניים מאוחדים
באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)**

א. מידע אודות מגזרים בני דווח

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר	התאמות וקיזוזים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,777,482	3,293,092	2,327,357	-	-	9,397,931
102,852	137,828	744,236	-	-	984,916
3,674,630	3,155,264	1,583,121	-	-	8,413,015
2,810,842	290,663	136,106	*187,040	-	3,424,651
787,971	2,301	-	7,061	-	797,333
22,137	60,976	132,269	**18,090	(13,062)	220,410
7,295,580	3,509,204	1,851,496	212,191	(13,062)	12,855,409
5,961,449	2,646,673	1,734,874	-	-	10,342,996
69,506	85,222	456,613	-	-	611,341
5,891,943	2,561,451	1,278,261	-	-	9,731,655
643,773	650,773	472,917	***2,428	(13,062)	1,756,829
445,696	216,548	37,264	****46,792	-	746,300
8,717	-	-	***43	-	8,674
5,716	8,326	(26,746)	99,651	-	86,947
6,995,845	3,437,098	1,761,696	148,828	(13,062)	12,330,405
19,394	10,519	20,754	26,375	-	77,042
319,129	82,625	110,554	89,738	-	602,046
50,115	8,968	8,536	90,398	-	158,017
369,244	91,593	119,090	*****180,136	-	760,063
11,802,101	4,759,341	9,547,649	-	-	26,109,091
44,884,523	4,404,094	-	-	-	49,288,617

פרמיות שהורווחו ברוטו
פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
הכנסות מדמי ניהול
הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
הוצאות הנהלה וכלליות
הוצאות (הכנסות) אחרות
הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות
חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח לפני מסים על ההכנסה
רווח כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

* סך הרווחים מהשקעות הינם בגין הנכסים העומדים כנגד ההון של הגופים המוסדיים בקבוצה.
** הכנסות מעמלות כוללות עמלות המשולמות לסוכנויות ביטוח בבעלות הקבוצה. כ-13 מיליוני ש"ח מתוכן הינן עמלות המשולמות לסוכנויות אלו מגופים מוסדיים בקבוצה.
*** בגין פעילות סוכנויות הביטוח שהינן בבעלות מלאה של הקבוצה.
**** מתוך סך הוצאות הנהלה וכלליות, סכום של כ-15 מיליוני ש"ח הינו בגין הוצאות של פעילות סוכנויות ביטוח של הקבוצה.
***** סך הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה בגין פעילות סוכנויות הביטוח של הקבוצה הסתכם לכ-0.8 מיליוני ש"ח.

**באורים לתמצית הדוחות הכספיים ביניים מאוחדים
באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)**

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר	התאמות וקיזוזים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,273,261	1,127,393	798,536	-	-	3,199,190
36,516	46,967	260,178	-	-	343,661
1,236,745	1,080,426	538,358	-	-	2,855,529
1,012,961	81,201	3,426	*30,604	-	1,128,192
294,680	889	-	3,376	-	298,945
8,486	21,434	44,830	**5,587	(3,958)	76,379
2,552,872	1,183,950	586,614	39,567	(3,958)	4,359,045
2,224,325	861,505	505,128	-	-	3,590,958
26,035	21,073	98,692	-	-	145,800
2,198,290	840,432	406,436	-	-	3,445,158
213,353	224,658	161,843	***721	(3,958)	596,617
151,307	73,230	12,165	****16,201	-	252,903
2,906	-	-	***28	-	2,934
(400)	58	4,385	24,519	-	28,562
2,565,456	1,138,378	584,829	41,469	(3,958)	4,326,174
9,537	5,369	10,849	12,211	-	37,966
(3,047)	50,941	12,634	10,309	-	70,837
40,166	18,273	31,492	30,053	-	119,984
37,119	69,214	44,126	****40,362	-	190,821
11,802,101	4,759,341	9,547,649	-	-	26,109,091
44,884,523	4,404,094	-	-	-	49,288,617

פרמיות שהורווחו ברוטו
פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
הכנסות מדמי ניהול
הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
הוצאות הנהלה וכלליות
הוצאות אחרות
הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות
חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
רווח כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

* סך הרווחים מהשקעות הינם בגין הנכסים העומדים כנגד ההון של הגופים המוסדיים בקבוצה.
** הכנסות מעמלות כוללות עמלות המשולמות לסוכנויות ביטוח בבעלות הקבוצה. כ-4 מיליוני ש"ח מתוכן הינן עמלות המשולמות לסוכנויות אלו מגופים מוסדיים בקבוצה.
*** בגין פעילות סוכנויות הביטוח שהינן בבעלות מלאה של הקבוצה.
**** מתוך סך הוצאות הנהלה וכלליות, סכום של כ-5 מיליוני ש"ח הינו בגין הוצאות של פעילות סוכנויות ביטוח של הקבוצה.
***** סך ההפסד הכולל לפני מסים על הכנסה בגין פעילות סוכנויות הביטוח של הקבוצה הסתכם לכ-0.64 אלפי ש"ח.

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

סה"כ	התאמות וקיזוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
8,385,297	-	-	2,193,297	3,103,972	3,088,028
1,027,471	-	-	810,306	119,828	97,337
7,357,826	-	-	1,382,991	2,984,144	2,990,691
1,954,785	-	*114,124	129,546	195,970	1,515,145
646,269	-	4,185	-	2,232	639,852
193,649	(12,879)	**17,118	134,532	42,108	12,770
10,152,529	(12,879)	135,427	1,647,069	3,224,454	5,158,458
8,636,731	-	-	1,955,992	2,390,569	4,290,170
929,674	-	-	777,454	82,270	69,950
7,707,057	-	-	1,178,538	2,308,299	4,220,220
1,653,855	(12,879)	***2,603	440,169	608,827	615,135
702,970	-	****45,429	35,954	207,815	413,772
9,249	-	***584	-	-	9,833
82,603	-	84,480	(10,364)	4,151	4,336
10,155,734	(12,879)	131,928	1,644,297	3,129,092	5,263,296
98,880	-	17,255	37,475	16,595	27,555
95,675	-	20,754	40,247	111,957	(77,283)
61,055	-	34,000	(15,121)	2,629	39,547
156,730	-	****54,754	25,126	114,586	(37,736)
25,255,472	-	-	9,479,298	4,083,844	11,692,330
42,246,026	-	-	-	4,237,926	38,008,100

פרמיות שהורווחו ברוטו
פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
הכנסות מדמי ניהול
הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
הוצאות הנהלה וכלליות
הוצאות (הכנסות) אחרות
הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות
חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

* סך הרווחים מהשקעות הינם בגין הנכסים העומדים כנגד ההון של הגופים המוסדיים בקבוצה.
** הכנסות מעמלות כוללות עמלות המשולמות לסוכנויות ביטוח בבעלות הקבוצה. כ-13 מיליוני ש"ח מתוכן הינן עמלות המשולמות לסוכנויות אלו מגופים מוסדיים בקבוצה.
*** בגין פעילות סוכנויות הביטוח שהינן בבעלות מלאה של הקבוצה.
**** מתוך סך הוצאות הנהלה וכלליות, סכום של כ-13 מיליוני ש"ח הינו בגין הוצאות של פעילות סוכנויות ביטוח של הקבוצה.
***** סך הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה בגין פעילות סוכנויות הביטוח של הקבוצה הסתכם לכ-1.8 מיליוני ש"ח.

**באורים לתמצית הדוחות הכספיים ביניים מאוחדים
באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)**

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר	התאמות וקיזוזים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,050,570	1,084,889	741,592	-	-	2,877,051
26,287	29,667	266,773	-	-	322,727
1,024,283	1,055,222	474,819	-	-	2,554,324
995,366	110,350	55,439	*56,078	-	1,217,233
249,173	798	-	894	-	250,865
5,012	9,942	42,031	**5,347	(4,043)	58,289
2,273,834	1,176,312	572,289	62,319	(4,043)	4,080,711
1,869,567	893,433	553,061	-	-	3,316,061
23,218	27,949	182,723	-	-	233,890
1,846,349	865,484	370,338	-	-	3,082,171
202,830	204,082	154,671	***590	(4,043)	558,130
137,957	74,117	11,667	****15,165	-	238,906
3,594	-	-	***246	-	3,348
2,379	2,571	(8,173)	35,426	-	32,203
2,193,109	1,146,254	528,503	50,935	(4,043)	3,914,758
207	2,471	8,358	13,709	-	24,745
80,932	32,529	52,144	25,093	-	190,698
2,089	(3,962)	(16,345)	24,050	-	5,832
83,021	28,567	35,799	****49,143	-	196,530
11,692,330	4,083,844	9,479,298	-	-	25,255,472
38,008,100	4,237,926	-	-	-	42,246,026

פרמיות שהורווחו ברוטו
פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
הכנסות מדמי ניהול
הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
הוצאות הנהלה וכלליות
הוצאות (הכנסות) אחרות
הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות
חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח לפני מסים על ההכנסה
רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

* סך הרווחים מהשקעות הינם בגין הנכסים העומדים כנגד ההון של הגופים המוסדיים בקבוצה.
** הכנסות מעמלות כוללות עמלות המשולמות לסוכנויות ביטוח בבעלות הקבוצה. כ-4 מיליוני ש"ח מתוכן הינן עמלות המשולמות לסוכנויות אלו מגופים מוסדיים בקבוצה.
*** בגין פעילות סוכנויות הביטוח שהינן בבעלות מלאה של הקבוצה.
**** מתוך סך הוצאות הנהלה וכלליות, סכום של כ-5 מיליוני ש"ח הינו בגין הוצאות של פעילות סוכנויות ביטוח של הקבוצה.
***** סך הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה בגין פעילות סוכנויות הביטוח של הקבוצה הסתכם לכ-0.4 מיליוני ש"ח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)

סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
11,412,782	-	-	2,949,193	4,163,232	4,300,357
1,366,928	-	-	1,067,313	164,601	135,014
10,045,854	-	-	1,881,880	3,998,631	4,165,343
2,783,358	-	*150,528	188,953	273,052	2,170,825
898,764	-	7,737	-	2,701	888,326
260,978	(18,023)	**24,634	177,964	55,416	20,987
13,988,954	(18,023)	182,899	2,248,797	4,329,800	7,245,481
11,722,753	-	-	2,532,215	3,255,839	5,934,699
1,180,324	-	-	949,430	126,835	104,059
10,542,429	-	-	1,582,785	3,129,004	5,830,640
2,229,068	(18,023)	***3,569	594,938	823,641	824,943
912,074	-	****61,589	47,945	255,240	547,300
13,911	-	***-	-	-	13,911
118,528	-	108,617	(2,615)	7,745	4,781
13,816,010	(18,023)	173,775	2,223,053	4,215,630	7,221,575
184,334	-	42,153	72,004	29,821	40,356
357,278	-	51,277	97,748	143,991	64,262
26,946	-	27,189	(36,483)	(3,703)	39,943
384,224	-	****78,466	61,265	140,288	104,205
25,633,590	-	-	9,528,198	4,473,284	11,632,108
43,566,006	-	-	-	4,067,595	39,498,411

פרמיות שהורווחו ברוטו
 פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מדמי ניהול
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות אחרות
 הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח לפני מסים על ההכנסה
 רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

* סך הרווחים מהשקעות הינם בגין הנכסים העומדים כנגד ההון של הגופים המוסדיים בקבוצה.
 ** הכנסות מעמלות כוללות עמלות המשולמות לסוכנויות ביטוח בבעלות הקבוצה. כ-18 מיליוני ש"ח מתוכן הינן עמלות המשולמות לסוכנויות אלו מגופים מוסדיים בקבוצה.
 *** בגין פעילות סוכנויות הביטוח שהינן בבעלות מלאה של הקבוצה.
 **** מתוך סך הוצאות הנהלה וכלליות, סכום של כ-17 מיליוני ש"ח הינו בגין הוצאות של פעילות סוכנויות ביטוח של הקבוצה.
 ***** סך הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה בגין פעילות סוכנויות הביטוח של הקבוצה הסתכם לכ-4 מיליוני ש"ח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)

רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות אחרים**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
434,564	556,198	746,957	616,740	(6,255)	2,348,204
2,682	21,084	552,806	200,888	-	777,460
431,882	535,114	194,151	415,852	(6,255)	1,570,744
45,111	(3,269)	8,739	(44,490)	(18,468)	(12,377)
386,771	538,383	185,412	460,342	12,213	1,583,121
47,250	11,367	10,444	56,056	10,989	136,106
35	5,373	106,773	20,088	-	132,269
434,056	555,123	302,629	536,486	23,202	1,851,496
401,879	399,765	293,536	652,961	(13,267)	1,734,874
(1,347)	12,129	233,727	212,104	-	456,613
403,226	387,636	59,809	440,857	(13,267)	1,278,261
62,861	134,313	161,373	114,370	-	472,917
7,766	10,381	8,927	7,083	3,107	37,264
(10,634)	(2,558)	(977)	(12,617)	40	(26,746)
463,219	529,772	229,132	549,693	(10,120)	1,761,696
8,166	1,964	750	9,689	185	20,754
(20,997)	27,315	74,247	(3,518)	33,507	110,554
1,717	413	158	2,037	4,211	8,536
(19,280)	27,728	74,405	(1,481)	37,718	119,090
2,431,476	609,183	825,833	5,294,144	387,013	9,547,649
2,200,232	578,273	200,274	2,621,691	387,013	5,987,483

פרמיות ברוטו
 פרמיות ביטוח משנה
פרמיות בשייר
 שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
 פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות (ההכנסות)
 חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
 רווח כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 30 בספטמבר 2017
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 30 בספטמבר 2017

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 79% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 75% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)
ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)

רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות אחרים**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
120,919	171,219	246,668	139,766	(1,952)	676,620
1,435	6,970	181,941	72,928	-	263,274
119,484	164,249	64,727	66,838	(1,952)	413,346
(13,663)	(17,681)	(217)	(87,202)	(6,249)	(125,012)
133,147	181,930	64,944	154,040	4,297	538,358
173	41	2,658	(381)	935	3,426
35	1,782	35,388	7,625	-	44,830
133,355	183,753	102,990	161,284	5,232	586,614
128,213	129,641	74,907	179,162	(6,795)	505,128
(1,257)	4,472	51,688	43,789	-	98,692
129,470	125,169	23,219	135,373	(6,795)	406,436
22,929	46,617	52,292	40,005	-	161,843
2,542	3,407	2,936	2,234	1,046	12,165
1,712	412	83	2,184	(6)	4,385
156,653	175,605	78,530	179,796	(5,755)	584,829
4,302	1,034	418	5,055	40	10,849
(18,996)	9,182	24,878	(13,457)	11,027	12,634
11,520	2,771	999	13,788	2,414	31,492
(7,476)	11,953	25,877	331	13,441	44,126
2,431,476	609,183	825,833	5,294,144	387,013	9,547,649
2,200,232	578,273	200,274	2,621,691	387,013	5,987,483

פרמיות ברוטו
 פרמיות ביטוח משנה
פרמיות בשייר
 שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
 פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות (ההכנסות)
 חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
 רווח כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 30 בספטמבר 2017
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 30 בספטמבר 2017

ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 80% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 65% מסך הפרמיות בענפים אלו.

*
 **

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)
ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות אחרים**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
378,845	587,161	751,698	585,057	(14,606)	2,288,155
2,178	15,208	557,927	203,498	-	778,811
376,667	571,953	193,771	381,559	(14,606)	1,509,344
59,036	89,761	22,492	(11,881)	(33,055)	126,353
317,631	482,192	171,279	393,440	18,449	1,382,991
48,276	10,713	4,520	52,245	13,792	129,546
1,494	9,731	91,828	31,479	-	134,532
367,401	502,636	267,627	477,164	32,241	1,647,069
366,503	394,317	386,924	824,376	(16,128)	1,955,992
22,803	23,079	327,196	404,376	-	777,454
343,700	371,238	59,728	420,000	(16,128)	1,178,538
58,743	118,638	150,891	111,897	-	440,169
7,454	10,349	8,181	6,552	3,418	35,954
(4,341)	(963)	(406)	(4,698)	44	(10,364)
405,556	499,262	218,394	533,751	(12,666)	1,644,297
15,624	3,467	1,463	16,908	13	37,475
(22,531)	6,841	50,696	(39,679)	44,920	40,247
(6,229)	(1,383)	(583)	(6,742)	(184)	(15,121)
(28,760)	5,458	50,113	(46,421)	44,736	25,126
2,368,548	578,604	847,967	5,252,050	432,129	9,479,298
2,064,517	538,857	199,813	2,318,146	432,129	5,553,462

פרמיות ברוטו
 פרמיות ביטוח משנה
פרמיות בשייר
 שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
 פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות (ההכנסות)
 חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
 הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 30 בספטמבר 2016
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 30 בספטמבר 2016

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 82% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 76% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)
ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות אחרים**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
104,743	165,343	230,534	131,681	(4,073)	628,228
1,519	4,107	170,753	79,714	-	256,093
103,224	161,236	59,781	51,967	(4,073)	372,135
(6,883)	(4,439)	(984)	(81,328)	(9,050)	(102,684)
110,107	165,675	60,765	133,295	4,977	474,819
20,293	4,454	2,010	21,863	6,819	55,439
278	2,295	29,433	10,025	-	42,031
130,678	172,424	92,208	165,183	11,796	572,289
107,783	128,423	119,392	201,992	(4,529)	553,061
2,578	7,046	98,111	74,988	-	182,723
105,205	121,377	21,281	127,004	(4,529)	370,338
21,538	46,640	47,808	38,685	-	154,671
2,424	3,363	2,676	2,061	1,143	11,667
(3,425)	(758)	(324)	(3,704)	38	(8,173)
125,742	170,622	71,441	164,046	(3,348)	528,503
3,465	747	372	3,707	67	8,358
8,401	2,549	21,139	4,844	15,211	52,144
(6,777)	(1,505)	(633)	(7,337)	(93)	(16,345)
1,624	1,044	20,506	(2,493)	15,118	35,799
2,368,548	578,604	847,967	5,252,050	432,129	9,479,298
2,064,517	538,857	199,813	2,318,146	432,129	5,553,462

פרמיות ברוטו
 פרמיות ביטוח משנה
פרמיות בשייר
 שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
 פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנחלה וכלליות
 הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות (ההכנסות)
 חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח לפני מסים על הכנסה
 הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 30 בספטמבר 2016
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 30 בספטמבר 2016

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 79% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 66% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)
ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)

רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות אחרים**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
491,079	780,015	945,618	849,897	(17,504)	3,049,105
2,523	18,024	701,532	258,864	-	980,943
488,556	761,991	244,086	591,033	(17,504)	2,068,162
55,322	108,820	11,792	51,504	(41,156)	186,282
433,234	653,171	232,294	539,529	23,652	1,881,880
68,908	15,783	11,695	76,749	15,818	188,953
1,628	11,271	124,519	40,546	-	177,964
503,770	680,225	368,508	656,824	39,470	2,248,797
479,812	521,014	491,081	1,061,251	(20,943)	2,532,215
23,696	24,273	413,911	487,550	-	949,430
456,116	496,741	77,170	573,701	(20,943)	1,582,785
79,286	162,900	207,765	144,987	-	594,938
9,913	13,781	10,859	8,812	4,580	47,945
(1,088)	(249)	(103)	(1,211)	36	(2,615)
544,227	673,173	295,691	726,289	(16,327)	2,223,053
29,436	6,742	2,785	32,785	256	72,004
(11,021)	13,794	75,602	(36,680)	56,053	97,748
(14,683)	(3,363)	(1,389)	(16,351)	(697)	(36,483)
(25,704)	10,431	74,213	(53,031)	55,356	61,265
2,361,603	595,199	806,320	5,345,962	419,114	9,528,198
2,075,066	563,497	184,523	2,471,189	419,114	5,713,389

פרמיות ברוטו
 פרמיות ביטוח משנה
פרמיות בשייר
 שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
 פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות (ההכנסות)
 חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
 הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מיסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר 2016
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 בדצמבר 2016

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 81% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 79% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)				לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)				
גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ	גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
-	-	3,088,028	3,088,028	-	-	3,777,482	3,777,482	פרמיות שהורווחו ברוטו
-	-	97,337	97,337	-	-	102,852	102,852	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
-	-	2,990,691	2,990,691	-	-	3,674,630	3,674,630	פרמיות שהורווחו בשייר
850	840	1,513,103	1,515,145	2,809,152	2,810,842	419	2,810,842	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
163,872	220,704	290,178	639,852	403,395	787,971	143,370	403,395	הכנסות מדמי ניהול
-	-	12,622	12,770	22,137	22,137	-	22,137	הכנסות מעמלות
164,722	221,544	4,806,594	5,158,458	6,909,314	7,295,580	143,789	6,909,314	סך כל ההכנסות
1,595	7,639	4,281,730	4,290,170	5,952,215	5,961,449	1,522	5,961,449	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
-	-	69,950	69,950	69,506	69,506	-	69,506	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,595	7,639	4,211,780	4,220,220	5,882,709	5,891,943	1,522	5,882,709	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
58,474	96,560	461,346	615,135	488,739	643,773	61,306	488,739	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
75,238	89,759	265,453	413,772	280,699	445,696	63,846	280,699	הוצאות הנהלה וכלליות
7,566	1,151	-	9,833	-	8,717	8,725	8,717	הוצאות אחרות
19	3	4,473	4,336	5,694	5,716	3	5,694	הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
142,892	195,112	4,943,052	5,263,296	6,657,841	6,995,845	135,402	6,657,841	סך כל ההוצאות
-	-	27,555	27,555	19,394	19,394	-	19,394	חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
21,830	26,432	(108,903)	(77,283)	270,867	319,129	8,387	270,867	רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
556	1,088	39,288	39,547	48,471	50,115	835	48,471	רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
22,386	27,520	(69,615)	(37,736)	319,338	369,244	9,222	319,338	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מיסים על הכנסה

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)				לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)				
גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ	גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
-	-	1,050,570	1,050,570	-	-	1,273,261	1,273,261	פרמיות שהורווחו ברוטו
-	-	26,287	26,287	36,516	36,516	-	-	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
-	-	1,024,283	1,024,283	1,236,745	1,236,745	-	-	פרמיות שהורווחו בשייר
33	(92)	994,493	995,366	1,013,020	1,012,961	494	379	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
55,520	75,810	125,792	249,173	163,350	294,680	70,762	52,619	הכנסות מדמי ניהול
-	-	5,013	5,012	8,486	8,486	(1)	-	הכנסות (הוצאות) מעמלות
55,553	75,718	2,149,581	2,273,834	2,421,601	2,552,872	71,255	52,998	סך כל ההכנסות
530	2,526	1,866,778	1,869,567	2,221,269	2,224,325	2,316	473	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
-	-	23,218	23,218	26,035	26,035	-	-	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
530	2,526	1,843,560	1,846,349	2,195,234	2,198,290	2,316	473	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
20,309	28,627	152,798	202,830	164,417	213,353	29,680	20,352	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
24,906	29,982	88,099	137,957	96,419	151,307	29,168	20,690	הוצאות הנהלה וכלליות
2,522	384	-	3,594	-	2,906	511	3,083	הוצאות אחרות
(120)	-	2,384	2,379	(280)	(400)	(4)	(1)	הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
48,147	61,519	2,086,841	2,193,109	2,455,790	2,565,456	61,671	44,597	סך כל ההוצאות
-	-	207	207	9,537	9,537	-	-	חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
7,406	14,199	62,947	80,932	(24,652)	(3,047)	9,584	8,401	רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
414	888	3,364	2,089	38,864	40,166	(752)	(523)	רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
7,820	15,087	66,311	83,021	14,212	37,119	8,832	7,878	סך כל הרווח הכולל לפני מיסים על הכנסה

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)

גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	-	4,300,357	4,300,357
-	-	135,014	135,014
-	-	4,165,343	4,165,343
1,064	2,064	2,167,697	2,170,825
194,004	279,455	414,867	888,326
522	148	20,317	20,987
195,590	281,667	6,768,224	7,245,481
2,028	9,169	5,923,502	5,934,699
-	-	104,059	104,059
2,028	9,169	5,819,443	5,830,640
81,346	125,202	618,395	824,943
84,752	111,962	350,586	547,300
12,342	1,569	-	13,911
29	(149)	4,901	4,781
180,497	247,753	6,793,325	7,221,575
-	-	40,356	40,356
15,093	33,914	15,255	64,262
411	(1,601)	41,133	39,943
15,504	32,313	56,388	104,205

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות (הכנסות) מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח לפני מסים על הכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח הכולל לפני מיסים על הכנסה

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות

סה"כ	פוליסות ללא מרכיב חסכון סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
	קבוצתי	פרט	משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת (1) 1990
			תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה		
			אלפי ש"ח			
3,783,589	138,882	761,660	2,079,618	-	715,436	87,993
(6,107)						
3,777,482						
2,827,660	-	-	2,827,660	-	-	-
532,841	-	-	155,594	1,390	247,801	128,056
5,526,400	125,905	395,007	2,667,828	55,418	1,893,135	389,107
425,815	-	-	425,445	370	-	-
1,275,509	47,010	261,387	699,080	-	239,134	28,898
(2,248)						
1,273,261						
1,078,824	-	-	1,078,824	-	-	-
188,753	-	-	55,882	(34,406)	107,468	59,809
2,064,096	44,043	134,095	963,880	55,463	688,023	178,592
157,173	-	-	156,939	234	-	-

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו

פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה

סך הכל

תקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח

מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו

פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה

סך הכל

תקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח

מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה

(1) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בחלקם באגרות חוב מיועדות.

(2) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול השקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת, המרווח הפיננסי בגין פוליסות שאינן תלויות תשואה שהופקו החל משנת 2004 כולל עוד, את השפעת השינוי בשיעורי ההיוון המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההון של נכסים פיננסיים לזמן למכירה שנוקף לדוח על הרווח הכולל. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות (המשך)

סה"כ	פוליסות ללא מרכיב חסכון סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
	קבוצתי	פרט	משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת (1) 1990
			תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה		
			אלפי ש"ח			
3,107,209	151,633	690,715	1,481,246	19	690,555	93,041
(19,181)						
3,088,028						
1,405,763	-	-	1,405,763	-	-	-
317,011	-	-	129,450	(70,236)	160,728	97,069
4,013,045	151,359	355,324	1,641,136	111,559	1,275,908	477,759
268,685	-	-	268,301	384	-	-
1,061,467	47,757	239,073	510,514	14	233,277	30,832
(10,897)						
1,050,570						
539,445	-	-	539,445	-	-	-
156,578	-	-	45,131	8,782	80,660	22,005
1,767,775	44,800	147,216	740,855	(1,128)	683,208	152,824
99,003	-	-	98,694	309	-	-

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו

פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה

סך הכל

תקבולים בגין חוזי השקעה שזקפו ישירות לעתודות ביטוח

מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו

פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה

סך הכל

תקבולים בגין חוזי השקעה שזקפו ישירות לעתודות ביטוח

מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה

(1) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בחלקם באגרות חוב מיועדות.

(2) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול השקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת, המרווח הפיננסי בגין פוליסות שאינן תלויות תשואה שהופקו החל משנת 2004 כולל עוד, את השפעת השינוי בשיעורי ההיוון המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההון של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שזקף לדוח על הרווח הכולל. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות (המשך)

סה"כ	פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת 1990 (1)
	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה		
			אלפי ש"ח			
4,331,179	202,103	939,063	2,134,637	19	930,471	124,886
(30,822)						
4,300,357						
2,084,828	-	-	2,084,828	-	-	-
551,140	-	-	175,314	(10,153)	239,552	146,427
5,577,238	205,249	417,257	2,418,333	62,484	1,821,622	652,293
346,264	-	-	345,877	387	-	-

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)

פרמיות ברוטו
פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה

סך הכל

תקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח

מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה

(1) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בחלקם באגרות חוב מיועדות.

(2) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול השקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת, המרווח הפיננסי בגין פוליסות שאינן תלויות תשואה שהופקו החל משנת 2004 כולל עוד, את השפעת השינוי בשיעורי ההיוון המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנוקף לדוח על הרווח הכולל. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים ביניים מאוחדים

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ד. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח בריאות

פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות

סה"כ	בריאות אחר *		סיעודי	
	ז"ק **	ז"א **	קבוצתי	פרט
	אלפי ש"ח			
3,298,245	351,402	1,559,486	947,979	439,378
2,646,673	215,911	958,722	1,090,238	381,802

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

סה"כ	בריאות אחר *		סיעודי	
	ז"ק **	ז"א **	קבוצתי	פרט
	אלפי ש"ח			
1,129,652	137,143	524,022	323,216	145,271
861,505	75,907	308,728	392,959	83,911

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

סה"כ	בריאות אחר *		סיעודי	
	ז"ק **	ז"א **	קבוצתי	פרט
	אלפי ש"ח			
3,111,722	346,402	1,496,815	871,470	397,035
2,390,569	188,794	980,962	938,742	282,071

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

סה"כ	בריאות אחר *		סיעודי	
	ז"ק **	ז"א **	קבוצתי	פרט
	אלפי ש"ח			
1,089,720	146,643	504,593	304,597	133,887
893,433	59,876	372,461	356,336	104,760

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

* מתוך זה פרמיות פרט בסך של 1,262,494 אלפי ש"ח ו-443,967 אלפי ש"ח לתקופה של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2017, בהתאמה (פרמיות פרט בסך של 1,188,339 אלפי ש"ח ו-439,608 אלפי ש"ח לתקופה של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016, בהתאמה) ופרמיות קבוצתיות בסך של 648,394 אלפי ש"ח ו-217,198 אלפי ש"ח לתקופה של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2017, בהתאמה (ופרמיות קבוצתיות בסך של 654,878 אלפי ש"ח ו-211,628 אלפי ש"ח לתקופה של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016, בהתאמה).

** הכיסוי המהותי ביותר הכלול בבריאות אחר לז"א הינו הוצאות רפואיות ולז"ק הינו נסיעות לחו"ל.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים ביניים מאוחדים

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ד. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח בריאות (המשך)

פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)

פרמיות ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

סה"כ	בריאות אחר *		סיעודי	
	ז"ק **	ז"א **	קבוצתי	פרט
	אלפי ש"ח			
4,171,547	447,455	2,009,226	1,179,383	535,483
3,255,839	252,720	1,375,960	1,266,775	360,384

* מתוך זה פרמיות פרט בסך של 1,588,920 אלפי ש"ח ופרמיות קבוצתיות בסך של 867,761 אלפי ש"ח.

** הכיסוי המהותי ביותר הכלול בבריאות אחר לז"א הינו הוצאות רפואיות ולז"ק הינו נסיעות לחו"ל.

באור 5 - מסים על הכנסה

א. שיעורי המס החלים על הכנסות של חברות הקבוצה

ביום 4 בינואר 2016 אישרה מליאת הכנסת את החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 216), התשע"ו-2016, אשר קבע, בין היתר, הורדת שיעור מס חברות, החל משנת 2016 ואילך בשיעור של 1.5% כך שיעמוד על 25%.

כמו כן, ביום 29 בדצמבר 2016 פורסם ברשומות חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו-2018) התשע"ז-2016, אשר קבע, בין היתר, את הורדת שיעור מס חברות משיעור של 25% ל- 23% בשתי פעימות. הפעימה הראשונה לשיעור של 24%, החל מינואר 2017 והפעימה השנייה לשיעור של 23% החל מינואר 2018 ואילך.

המסים השוטפים לתקופות המדווחות מחושבים בהתאם לשיעורי המס המוצגים בטבלה להלן.

שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על מוסדות כספיים ובכללם על חברות הבנות של החברה שהינם מוסדות כספיים הינם כדלקמן:

שנה	שיעור מס חברות	שיעור מס רווח	שיעור מס במוסדות כספיים
2016	25%	17%	35.9%
2017	24%	17%	35%
2018 ואילך	23%	17%	34.2%

ב. פרה-רולינג שאושרו

ביום 19 בינואר 2017 התקבל אישור רשות המיסים, בתוקף למפרע מיום 30 בספטמבר 2016, למיזוג הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן: "החברה המעבירה") לתוך הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ), תוך חיסולה של החברה המעבירה ללא פירוק ובהתאם להוראות סעיף 103 לפקודת מס הכנסה. במסגרת אישור רשות המיסים נקבעו הוראות בהתאם לסעיף 103 לפקודת מס הכנסה בקשר עם אופן ביצוע המיזוג.

ג. שומות מס במחלוקת

בהמשך למחלוקת של החברה עם רשויות המס בנושא מגזר נדל"ן לשנים 2009-2014, בגין הכללת הכנסות מסוימות במסגרת מגזר נדל"ן ואי תשלום מס רווח בגינן, ניתן על-ידי בית המשפט המחוזי בתל אביב ביום 30 בינואר 2017 פסק דין בערעור שהגישה הראל ביטוח על שומות שנקבעו על-ידי פקיד השומה בצו לשנות המס 2009 ו-2010. במסגרת פסק הדין, נתקבלה טענתה של הראל ביטוח לפיה אין להוסיף לריווח סכומים בגין הכנסות ישירות (לרבות הכנסות שותפויות) שמקורן בהשקעה בנדל"ן בחו"ל, ולא נתקבלה טענתה של הראל ביטוח כי אין להוסיף לרווח הכנסות עקיפות. מסקנות פסק הדין יושמו בהסכם פשרה גם ביחס לשנים 2011-2014 וניתן לו תוקף של פסק דין על ידי ביהמ"ש המחוזי.

פסק הדין של בית המשפט המחוזי מהווה פסק דין חלוט מאחר ולא הוגש עליו ערעור. בהתאם, הכירה החברה בהכנסות מיסים בדוחותיה הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016, בסך של כ- 50 מיליוני ש"ח.

ד. הסדרי מס ייחודים לענף הביטוח

הסכם עם שלטונות המס

ביום 2 באוגוסט 2017 נחתם ההסכם ענפי לשנת 2016 בין התאחדות חברות הביטוח לבין רשות המיסים.

במסגרת ההסכם נקבע כי הגדלת העודפים או הקטנתם, בשל יישום הוראות הנוהג המיטבי, תוכר לצרכי מס, בשנת היישום בספרים, כהכנסה או כהוצאה. פרט לכך ההסכם הענפי לשנת 2016 הינו ללא שינוי ביחס להסכמים משנים קודמות.

לאמור, לא הייתה ולא צפויה להיות השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של הקבוצה.

הדוחות הכספיים נערכו בהתאם לעקרונות ההסכם.

באור 6 - מכשירים פיננסיים

א. נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

1. להלן פירוט הנכסים המוחזקים כנגד חוזי ביטוח וחוזי השקעה, המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:

ליום 31 בדצמבר		ליום 30 בספטמבר		
2016	2016	2017		
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
1,411,903	1,378,345	1,456,491		נדל"ן להשקעה
				השקעות פיננסיות
				נכסי חוב סחירים
15,441,195	16,331,694	17,315,923		נכסי חוב שאינם סחירים (*)
9,597,966	8,080,371	11,585,619		מניות
7,433,050	6,700,650	7,934,064		השקעות פיננסיות אחרות
7,708,865	7,814,672	8,988,631		
40,181,076	38,927,387	45,824,237		סך הכל השקעות פיננסיות
1,847,772	1,423,617	2,012,519		מזומנים ושווי מזומנים
617,090	668,352	589,297		אחר
44,057,841	42,397,701	49,882,544		סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה**
10,570	9,982	108,919		זכאים ויתרות זכות
145,562	121,270	123,906		התחייבויות פיננסיות***
156,132	131,252	232,825		התחייבויות פיננסיות בגין חוזים תלויי תשואה
700,749	633,745	692,826		(*) מתוכם נכסי חוב שנמדדים בעלות מתואמת
739,088	674,785	747,738		שווי הוגן של נכסי חוב שנמדדים בעלות מתואמת

** כולל נכסים בסך של 3,983,228 אלפי ש"ח, 3,605,203 אלפי ש"ח ו- 3,686,521 אלפי ש"ח לימים 30 בספטמבר 2017 ו-2016 וליום 31 בדצמבר 2016, בהתאמה, בגין התחייבות הנובעת מתיק סיעוד קבוצתי, בו מרבית סיכוני ההשקעה אינם מוטלים על המבטח.

*** בעיקר נגזרים וחוזים עתידיים.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

א. נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

2. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה שלהלן מציגה ניתוח של הנכסים המוחזקים כנגד חוזי ביטוח וחוזי השקעה המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד. הרמות השונות הוגדרו באופן הבא:

- רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש במחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.
- רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים נצפים, במישרין או בעקיפין, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.
- רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

ליום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)

רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
14,262,626	3,053,297	-	17,315,923	נכסי חוב סחירים
-	9,988,692	904,101	10,892,793	נכסי חוב שאינם סחירים
5,900,896	8,690	2,024,478	7,934,064	מניות
5,636,642	240,905	3,111,084	8,988,631	אחרות
25,800,164	13,291,584	6,039,663	45,131,411	סך הכל

ליום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
12,640,991	3,690,703	-	16,331,694	נכסי חוב סחירים
-	7,109,356	337,270	7,446,626	נכסי חוב שאינם סחירים
5,203,189	24,084	1,473,377	6,700,650	מניות
4,733,939	184,016	2,896,717	7,814,672	אחרות
22,578,119	11,008,159	4,707,364	38,293,642	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)

רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
12,028,082	3,413,113	-	15,441,195	נכסי חוב סחירים
-	8,090,436	806,781	8,897,217	נכסי חוב שאינם סחירים
5,452,966	24,016	1,956,068	7,433,050	מניות
4,499,183	162,841	3,046,841	7,708,865	אחרות
21,980,231	11,690,406	5,809,690	39,480,327	סך הכל

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

א. נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3

לתקופות של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
סה"כ	אחרות	מניות	נכסי חוב שאינם סחירים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,809,690	3,046,841	1,956,068	806,781
154,467	93,585	36,482	24,400
(174,686)	(113,949)	(27,678)	(33,059)
798,472	370,687	166,513	261,272
(395,949)	(276,719)	(106,907)	(12,323)
(161,277)	(9,361)	-	(151,916)
11,338	-	-	11,338
(2,392)	-	-	(2,392)
6,039,663	3,111,084	2,024,478	904,101

יתרה ליום 1 בינואר 2017

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברווח והפסד (*)

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות אל רמה 3*

העברות מתוך רמה 3*

יתרה ליום 30 בספטמבר 2017

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 30 בספטמבר 2017

147,106	93,900	34,073	19,133
---------	--------	--------	--------

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
סה"כ	אחרות	מניות	נכסי חוב שאינם סחירים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,854,982	3,036,325	1,952,241	866,416
180,625	68,810	89,458	22,357
(60,485)	(27,650)	(10,487)	(22,348)
295,296	137,486	93,944	63,866
(205,473)	(101,943)	(100,678)	(2,852)
(22,978)	(1,944)	-	(21,034)
(2,304)	-	-	(2,304)
6,039,663	3,111,084	2,024,478	904,101

יתרה ליום 1 ביולי 2017

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברווח והפסד (*)

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות מתוך רמה 3*

יתרה ליום 30 בספטמבר 2017

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 30 בספטמבר 2017

179,089	71,246	88,025	19,818
---------	--------	--------	--------

* בעיקר בגין ניירות ערך שדירוגם השתנה.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

א. נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3 (המשך)

לתקופות של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2016

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
סה"כ	אחרות	מניות	נכסי חוב שאינם סחירים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
4,552,205	2,598,485	1,589,054	364,666
274,535	104,380	137,000	33,155
(160,254)	(94,400)	(47,448)	(18,406)
675,023	538,850	50,185	85,988
(516,276)	(218,605)	*** (255,414)	(42,257)
(105,841)	(31,993)	***-	(73,848)
46,475	-	-	46,475
(58,503)	-	-	(58,503)
<u>4,707,364</u>	<u>2,896,717</u>	<u>1,473,377</u>	<u>337,270</u>
188,192	105,717	56,548	25,927

יתרה ליום 1 בינואר 2016
 סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו :
 ברווח והפסד (*)
 תקבולי ריבית ודיבידנד
 רכישות
 מכירות
 פדיונות
 העברות אל רמה **3
 העברות מתוך רמה **3
יתרה ליום 30 בספטמבר 2016

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 30 בספטמבר 2016

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
סה"כ	אחרות	מניות	נכסי חוב שאינם סחירים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
4,635,049	2,832,256	1,504,589	298,204
71,552	49,366	(3,776)	25,962
(58,339)	(28,655)	(22,244)	(7,440)
155,265	134,789	8,003	12,473
(97,060)	(83,865)	*** (13,195)	-
(7,780)	(7,174)	***-	(606)
8,677	-	-	8,677
<u>4,707,364</u>	<u>2,896,717</u>	<u>1,473,377</u>	<u>337,270</u>
<u>67,487</u>	<u>49,363</u>	<u>(3,776)</u>	<u>21,900</u>

יתרה ליום 1 ביולי 2016
 סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו :
 ברווח והפסד (*)
 תקבולי ריבית ודיבידנד
 רכישות
 מכירות
 פדיונות
 העברות אל רמה **3
יתרה ליום 30 בספטמבר 2016
 (*) מתוכם סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 30 בספטמבר 2016

** בגין ניירות ערך שדירוגם השתנה.
 *** מוין מחדש.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

א. נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3 (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח

נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
סה"כ		נכסי חוב שאינם סחירים	
אלפי ש"ח	אחרות אלפי ש"ח	מניות אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
4,552,205	2,598,485	1,589,054	364,666
455,103	180,647	220,334	54,122
(252,524)	(157,564)	(72,354)	(22,606)
1,880,944	766,036	493,431	621,477
(622,586)	(305,684)	*** (274,397)	(42,505)
(180,451)	(35,079)	***-	(145,372)
46,475	-	-	46,475
(69,476)	-	-	(69,476)
5,809,690	3,046,841	1,956,068	806,781
365,739	182,014	139,882	43,843

יתרה ליום 1 בינואר 2016

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו :

ברווח והפסד (*)

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות אל רמה **3

העברות מתוך רמה **3

יתרה ליום 31 בדצמבר 2016

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין

נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר

2016

** בעיקר בגין ניירות ערך שדירוגם השתנה.

*** מוין מחדש.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. השקעות פיננסיות אחרות

1. נכסי חוב שאינם סחירים והשקעות מוחזקות לפדיון - שווי הוגן לעומת הערך בספרים

ליום 31 בדצמבר (מבוקר)		ליום 30 בספטמבר (בלתי מבוקר)		ליום 31 בדצמבר (מבוקר)		ליום 30 בספטמבר (בלתי מבוקר)	
שווי הוגן		שווי הוגן		ערך בספרים		ערך בספרים	
2016	2016	2017	2016	2016	2017	2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
6,238,108	6,418,062	6,528,866	4,783,994	4,842,902	4,917,270	הלוואות וחייבים:	
6,797,485	6,440,944	8,107,638	6,188,124	5,777,007	7,329,922	אגרות חוב מיועדות נכסי חוב שאינם סחירים שאינם ניתנים להמרה, למעט פיקדונות בבנקים	
883,248	970,986	879,746	816,174	898,033	807,682	פיקדונות בבנקים נכסי חוב שאינם סחירים ניתנים להמרה	
12	312	-	12	312	-	סך כל נכסי חוב שאינם סחירים	
13,918,853	13,830,304	15,516,250	11,788,304	11,518,254	13,054,874	השקעות המוחזקות לפדיון:	
283,114	301,680	181,646	272,133	290,044	173,150	נכסי חוב סחירים שאינם ניתנים להמרה	
283,114	301,680	181,646	272,133	290,044	173,150	סך הכל השקעות מוחזקות לפדיון	
14,201,967	14,131,984	15,697,896	12,060,437	11,808,298	13,228,024	סך הכל ירידות ערך שנוקפו לרווח והפסד (במצטבר)	
			13,956	16,474	12,377		

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

2. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה להלן מציגה ניתוח של המכשירים הפיננסיים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס עיתי, תוך שימוש בשיטת הערכה בהתאם לרמות השווי ההוגן בהיררכיה. להגדרת הרמות ראה באור 6א(2).

ליום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)

רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
5,592,211	1,293,740	-	6,885,951	נכסי חוב סחירים
784,436	-	83,696	868,132	מניות
415,883	99,080	1,356,494	1,871,457	אחרות
6,792,530	1,392,820	1,440,190	9,625,540	סך הכל

ליום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
5,440,552	1,611,700	-	7,052,252	נכסי חוב סחירים
-	-	312	312	נכסי חוב שאינם סחירים
695,140	-	71,763	766,903	מניות
627,244	109,352	1,317,350	2,053,946	אחרות
6,762,936	1,721,052	1,389,425	9,873,413	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)

רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
5,436,657	1,402,950	-	6,839,607	נכסי חוב סחירים
-	-	12	12	נכסי חוב שאינם סחירים
756,379	-	47,361	803,740	מניות
527,368	96,157	1,389,750	2,013,275	אחרות
6,720,404	1,499,107	1,437,123	9,656,634	סך הכל

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3

לתקופות של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח

נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
12	47,361	1,389,750	1,437,123
-	3,007	16,240	19,247
-	(1,764)	(22,158)	(23,922)
-	(3,423)	(40,131)	(43,554)
-	23,420	125,031	148,451
-	-	(106,880)	(106,880)
-	-	(5,358)	(5,358)
-	15,095	-	15,095
(12)	-	-	(12)
-	83,696	1,356,494	1,440,190
-	3,007	16,495	19,502

יתרה ליום 1 בינואר 2017

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברוח והפסד (*)

ברוח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות אל רמה 3 **

העברות מתוך רמה 3 *

יתרה ליום 30 בספטמבר 2017

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 30 בספטמבר 2017

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח

נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	82,279	1,342,704	1,424,983
-	1,098	10,503	11,601
-	1,738	14,876	16,614
-	(1,419)	(12,758)	(14,177)
-	-	47,199	47,199
-	-	(44,914)	(44,914)
-	-	(1,116)	(1,116)
-	83,696	1,356,494	1,440,190
-	1,098	10,827	11,925

יתרה ליום 1 ביולי 2017

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברוח והפסד (*)

ברוח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

יתרה ליום 30 בספטמבר 2017

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 30 בספטמבר 2017

* בגין ניירות ערך שמכשירים השתנה מנכסי חוב לא סחירים לחייבים בגין פיגורי השקעות.
** בגין שינוי סיווג מהשקעה במוחזקות למניות לא סחירות.

ב. השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3 (המשך)

לתקופות של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2016

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח

נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה			
סה"כ	אחרות	מניות	נכסי חוב שאינם סחירים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,304,621	1,227,312	76,998	311
22,668	21,750	917	1
12,068	14,419	(2,351)	-
(38,838)	(36,393)	(2,445)	-
186,260	186,260	-	-
(83,235)	(81,879)	(1,356)	-
(14,119)	(14,119)	-	-
<u>1,389,425</u>	<u>1,317,350</u>	<u>71,763</u>	<u>312</u>
22,624	21,706	917	1

יתרה ליום 1 בינואר 2016

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברווח והפסד (*)

ברווח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

יתרה ליום 30 בספטמבר 2016

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים

פיננסיים המוחזקים נכון ליום 30 בספטמבר 2016

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח

נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה			
סה"כ	אחרות	מניות	נכסי חוב שאינם סחירים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,386,322	1,307,791	78,219	312
7,622	6,796	826	-
6,103	10,058	(3,955)	-
(15,155)	(12,792)	(2,363)	-
39,021	39,021	-	-
(31,367)	(30,403)	(964)	-
(3,121)	(3,121)	-	-
<u>1,389,425</u>	<u>1,317,350</u>	<u>71,763</u>	<u>312</u>
7,622	6,796	826	-

יתרה ליום 1 ביולי 2016

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברווח והפסד (*)

ברווח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

יתרה ליום 30 בספטמבר 2016

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים

פיננסיים המוחזקים נכון ליום 30 בספטמבר 2016

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3 (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח

נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה			
סה"כ	אחרות	מניות	נכסי חוב שאינם סחירים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,304,621	1,227,312	76,998	311
65,598	54,236	11,661	(299)
35,488	50,142	(14,654)	-
(67,330)	(64,885)	(2,445)	-
258,067	258,067	-	-
(144,092)	(119,893)	(24,199)	-
(15,229)	(15,229)	-	-
<u>1,437,123</u>	<u>1,389,750</u>	<u>47,361</u>	<u>12</u>
<u>43,232</u>	<u>45,979</u>	<u>(2,448)</u>	<u>(299)</u>

יתרה ליום 1 בינואר 2016

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברוח והפסד (*)

ברוח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

יתרה ליום 31 בדצמבר 2016

(*) מתוכם סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר 2016

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ג. התחייבויות פיננסיות

1. שווי הוגן לעומת הערך בספרים - התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת

ליום 31 בדצמבר			ליום 30 בספטמבר		
(מבוקר)			(בלתי מבוקר)		
שווי הוגן			ערך בספרים		
2016	2016	2017	2016	2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
10,765	10,697	10,970	10,765	10,697	10,970
3,389,466	3,484,562	3,802,612	3,142,308	3,178,449	3,370,780
<u>3,400,231</u>	<u>3,495,259</u>	<u>3,813,582</u>	<u>3,153,073</u>	<u>3,189,146</u>	<u>3,381,750</u>

התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת הלוואות מבעלי עניין כתבי התחייבויות נדחים סך הכל התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת

2. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר	
2016	2016	2017
2.56%	2.56%	2.56%
2.37%	2.18%	1.58%

באחוזים הלוואות כתבי התחייבויות נדחים

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ג. התחייבויות פיננסיות (המשך)

3. התחייבויות פיננסיות הנמדדות בשווי הוגן בחלוקה לרמות

הטבלה שלהלן מציגה ניתוח התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן. להגדרת הרמות ראה באור 6א(2).

ליום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)		
רמה 1	רמה 2	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,274	722,989	725,263
2,274	722,989	725,263

נגזרים (1)

סך הכל התחייבויות פיננסיות

ליום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)		
רמה 1	רמה 2	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
10,910	725,925	736,835
10,910	725,925	736,835

נגזרים (1)

סך הכל התחייבויות פיננסיות

ליום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)		
רמה 1	רמה 2	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
22,331	766,014	788,345
22,331	766,014	788,345

נגזרים (1)

סך הכל התחייבויות פיננסיות

(1) מכשירים נגזרים המוחזקים כנגד ההתחייבויות הביטוחיות במסגרת מדיניות ניהול נכסים מול התחייבויות ("ALM") של הקבוצה. מתוך הני"ל, סך של כ- 601 מיליוני ש"ח, כ- 616 מיליוני ש"ח וכ- 643 מיליוני ש"ח לימים 30 בספטמבר 2017 ו-2016 וליום 31 בדצמבר 2016, בהתאמה, נכללים במסגרת התחייבויות שאינן תלויות תשואה והיתרה נכללת במסגרת ההתחייבויות תלויות התשואה של הקבוצה. מרבית הסכום נובע מניהול חשיפה באמצעות נגזרים למטבע חוץ ולמדד. כנגד ההתחייבויות כאמור, הפקידו הגופים המוסדיים בטחונות בהתאם לתנאים שנקבעו בחוזה. לגופים המוסדיים בקבוצה מסגרות אשראי מאושרות לצורך פעילותם בנגזרים. בהתאם לאמור, הפקידו הגופים המוסדיים בקבוצה סך של כ- 707 מיליוני ש"ח כבטוחות לכיסוי ההתחייבויות הנובעות מפעילות זו.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)**ג. התחייבויות פיננסיות (המשך)****4. פרטים נוספים**

1. דירוג מעלות
ביום 15 בינואר 2017 מעלות קבעה דירוג 'ilAA' להנפקת הון משני מורכב באמצעות שתי סדרות קיימות של אגרות חוב בסך כולל של עד 300 מיליוני ש"ח. אגרות החוב (סדרות ט"י) הונפקו על ידי הראל ביטוח מימון והנפקות בע"מ.

2. הרחבת הון משני מורכב (סדרות ט"י) באמצעות הראל מימון והנפקות
ביום 18 בינואר 2017 פרסמה הראל הנפקות דוח הצעת המדף על-פי תשקיף מדף מיום 12 בפברואר 2014, כפי שתוקן ביום 22 בדצמבר 2014. על פי דוח הצעת המדף, הראל הנפקות הציעה לציבור עד 150,000 אלפי ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה ט"י), רשומות על שם, בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת, הנסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ ("הבורסה"), בדרך של הרחבת סדרה, ועד 150,000 אלפי ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה י'), רשומות על שם, בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת, הנסחרות בבורסה בדרך של הרחבת סדרה.

בסך הכל, הונפקו 125,050 אלפי ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה ט"י) ו - 125,050 אלפי ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה י'). איגרות החוב הנוספות הונפקו במחיר של 1001.2 ש"ח לכל 1000 ש"ח ערך נקוב איגרות חוב (סדרות ט"י) ובתמורה כוללת (ברוטו) של כ- 250.4 מיליוני ש"ח;

שיעור הריבית האפקטיבית, לאחר הוצאות הנפקה, של כתבי ההתחייבות הנוספות מסדרה ט"י הנו 2.572% ושל כתבי ההתחייבות הנוספות מסדרה י' הנו 2.557%.

איגרות חוב (סדרה ט"י), יעמדו לפירעון בתשלום אחד ביום 31 בדצמבר 2028, ואיגרות חוב (סדרה י'), יעמדו לפירעון בתשלום אחד ביום 31 בדצמבר 2029, אלא אם כן עשתה החברה, קודם לכן, שימוש בזכותה לפדות את אגרות החוב (סדרות ט"י) בפדיון מוקדם. הריבית בגין אגרות החוב (סדרות ט"י ו-י') תשולם בחודשים יוני ודצמבר בכל שנה.

לצורך ההנפקה כאמור, ביום 15 בינואר 2017, פורסם על ידי מעלות אשרור דירוג ilAA לאג"ח (סדרות ט"י).

3. בחודש פברואר 2017 פורסם תשקיף המדף של הראל הנפקות. מכח תשקיף מדף זה הראל הנפקות תוכל להנפיק סוגי ניירות ערך שונים, בהתאם להוראות הדין - אגרות חוב שאינן ניתנות להמרה (לרבות בדרך של הרחבת סדרות קיימות של אגרות חוב שאינן ניתנות להמרה כפי שתהיינה מעת לעת) וכתבי אופציה הניתנים למימוש לאגרות חוב של החברה. תשקיף מדף זה החליף תשקיף מדף קודם של החברה מיום 14 בפברואר 2014 ואשר תוקן ביום 22 בדצמבר 2014 ושתוקפו הוארך ביום 31 בדצמבר 2015 עד ליום 11 בפברואר 2017.

ד. נתונים בדבר מדידות שווי הוגן ברמה 2 וברמה 3**שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים**

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסי חוב שאינם סחירים, אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצרכי גילוי בלבד נקבעים באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושיעורי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. התחייבויות תלויות

קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה ו/או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הקבוצה למבוטחיה וללקוחותיה. מורכבות הסדרים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות פרשניות ואחרות, עקב פערי מידע בין חברות הקבוצה לבין הצדדים האחרים לחווי הביטוח ויתר מוצרי הקבוצה, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטוריים. לא ניתן לצפות מראש את סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם מוצרי הקבוצה, המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

פרשנות חדשה לאמור בפוליסות ביטוח ובמוצרים פנסיוניים ארוכי טווח עלולה לעיתים להשפיע על הרווחיות העתידית של הקבוצה בגין התיק הקיים, זאת בנוסף לחשיפה הגלומה בדרישות לפיצוי ללקוחות בגין פעילות העבר. כמו כן קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטורים והנחיות של הממונה, בחוזרים שהינם בתוקף ובטיטות חוזרים שעדיין מתקיימים דיונים לגביהם, וכן ב"עמדות ממונה" ו"הכרעות עקרוניות" בנושאים שונים, שחלקם בעלי השלכות תפעוליות ומשפטיות נרחבות. חשיפה זו מוגברת בתחומי החסכון הפנסיוני והביטוח ארוך טווח, לרבות ביטוח בריאות. בתחומים אלו ההתקשרויות עם המבוטחים, העמיתים והלקוחות הינן לאורך שנים רבות במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקה בתי המשפט. זכויות אלו מנוהלות באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומיכונית מוגברת בתחומים אלו.

במסגרת שינויים רגולטוריים אלו, בשנת 2011 פרסם הממונה חוזר שעניינו טיוב נתוני זכויות עמיתים בגופים מוסדיים. החוזר מפרט את מסגרת הפעולות שעל גוף מוסדי לבצע על מנת להבטיח שרישום זכויות עמיתים במערכות המידע יהיה מהימן, שלם, זמין וניתן לאחזור. במסגרת החוזר נקבעו שלבי ביצוע פרויקט הטיוב. סיום פרויקט הטיוב נקבע ליום 30 ביוני 2016. החברה סיימה נכון למועד האמור את פעולות הטיוב במרבית הנושאים אשר נכללו במסגרת תכנית העבודה של הפרויקט. יחד עם זאת, נותרו מספר נושאים אשר הטיפול בהם נמשך וימשך באופן שוטף גם לאחר המועד הקבוע לסיום הפרויקט בנוסף עוסקת החברה, בהתאם לדרישות החוזר, בטיוב שוטף ובשימור של פעולות הטיוב שבוצעו במסגרת הפרויקט.

בנוסף, קיימת חשיפה כללית, הנובעת מכך שכנגד הגופים המוסדיים בקבוצה מוגשות מעת לעת תלונות לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר ביחס לזכויות מבוטחים על פי פוליסות ביטוח ו/או הדין. תלונות אלו מטופלות באופן שוטף על ידי אגף תלונות הציבור בחברה. הכרעות רשות שוק ההון, הביטוח והחסכון בתלונות אלה, אם וככל שתינתן בהן הכרעה, עלולות להינתן אף כהכרעות רוחביות, החלות על קבוצות רחבות של מבוטחים. בהקשר זה ניתנה לאחרונה על-ידי רשות שוק ההון הכרעה בנושא צירוף מבוטחים לקוי לביטוח תאונות אישיות במסגרתה נדרשת החברה לפנות למבוטחים בביטוח תאונות אישיות, אשר צורפו לביטוח במהלך תקופה מסוימת על-ידי מספר מצומצם של סוכנויות ביטוח על מנת לוודא כי הם מודעים לקיומו של הביטוח וככל שאינם מודעים לו לאפשר להם לבטל את פוליסת הביטוח תוך השבת דמי הביטוח, אשר שולמו על-ידיהם. בנוסף, לעיתים, הגורמים המתלוננים אף מאיימים כי ינקטו בהליכים ביחס לתלונתם במסגרת תביעה ייצוגית. לעת הזו, לא ניתן להעריך אם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הממונה בענין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות כתוצאה מהליכים שכאלו וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה. בנוסף, במסגרת המדיניות שמיישמת רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר, להעמקת הבקורות והביקורות בגופים מוסדיים, רשות שוק ההון, הביטוח והחסכון מקיימת מעת לעת ביקורות מעמיקות לגבי פעילותם של הגופים המוסדיים בקבוצה, במגוון תחומי הפעילות. בעקבות ביקורות אלו עלול משרד האוצר להטיל קנסות ו/או עיצומים כספיים וכן עלול ליתן הוראות לביצוע שינויים ביחס לפעולות שונות שנעשו, וזאת הן כלפי העתיד והן כלפי העבר. במקרים של הוראות כאמור לגבי העבר, עלולה רשות שוק ההון, הביטוח והחסכון לדרוש השבת כספים או שינוי בתנאים כלפי המבוטחים ו/או העמיתים באופן שעלול להטיל חבויות כספיות על החברות הבנות של החברה ו/או להגדיל את החשיפה של החברות הבנות שהינן מבטח למגוון רחב יותר של אירועים ביטוחיים שיהיו מכוסים בשל ההנחיות כאמור בפוליסות שהונפקו.

במסגרת הביקורות שעורכת רשות שוק ההון, הביטוח והחסכון התקיימו ומתקיימות בתקופת הדוח מספר ביקורות מעמיקות בתחומי הפנסיה, אקטואריה בביטוח כללי, ביטוח חיים וסיעוד, ביטוח בריאות, איתור עמיתים ומוטבים, שירות לקוחות, ביטוח סיעודי, ביטוח חיים, מערכות מידע ותביעות.

בחודש יוני 2017 הטיל הממונה על שוק ההון עיצום כספי על החברה בסך כולל של 3.375 מיליון ש"ח. זאת, בעקבות בדיקת רשות שוק ההון בנושא צירוף לביטוח שנערכה במחצית השניה של שנת 2016. העיצום הוטל בגין 18 מקרי הפרה נקודתית של הוראות חוזר ביטוח 2015-1-12 "צירוף לביטוח". העיצום הכספי בסכום כאמור הוטל, לאחר שעשה הממונה שימוש בסמכות המוקנית לו על פי דין, והפחית את סכום העיצום בשיעור של 25%, וזאת, בין היתר, לאחר שקבע, כי לא מצא כי בשלוש השנים הקודמות להפרה החברה ביצעה את אותה הפרה וכן כי החברה נקטה פעולות למניעת ההפרה והקטנת הנזק.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

במסגרת השקעות חברות הקבוצה בנכסי חוב, חתומות החברות המשקיעות על כתבי שיפוי, שאינם מוגבלים בסכום, אל מול הנאמנים לנכסי החוב. בכתבי שיפוי אלו, התחייבו חברות הקבוצה (כמו גם יתר המשקיעים באותם נכסי חוב) כלפי הנאמנים, לשפות את הנאמנים בגין כל הוצאה שתושט עליהם במסגרת הטיפול בהסדרי חוב, ככל שמטופלים על ידם וככל שהוצאה כאמור לא תשולם על ידי החברה שבעלותה מצויים הנכסים. חברות הקבוצה מחזיקות במספר נכסי חוב המצויים בהליך הסדר, החשיפה בגין כתבי השיפוי שניתנו בגין נכסי חוב אלו, אינה מהותית.

בקשר עם מיזוג הפעילות הביטוחית של דקלה להראל ביטוח, ובהתאם לבקשת קופת חולים כללית, אשר הנה הלקוח העיקרי של דקלה ואשר במסגרת ההתקשרות מולה, מעמידה דקלה שירותי תפעול וניהול של תוכנית השב"ן ושל התוכנית הסייעודית לחברי הקופה, חתמה הראל ביטוח על כתב שיפוי, במסגרתו התחייבה לשפות את שירותי בריאות כללית בגין נזקים שיגרמו לכללית, אם וככל שייגרמו, כתוצאה מפיצול הפעילות, בתנאים המפורטים בכתב השיפוי. לעניין מיזוג הפעילות הביטוחית של דקלה, ראה באור 8(2).

להלן פרטים על החשיפה בגין תובענות ייצוגיות ובקשות להכרה בתובענות כייצוגיות שהוגשו כנגד החברה ו/או החברות בקבוצה.

בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות המפורטות להלן, אשר בהן, להערכת ההנהלה, המתבססת, בין היתר, על חוות דעת משפטיות שקיבלה, אין זה יותר סביר מאשר לא ("more likely than not"), כי טענות ההגנה של החברה (או חברה בת) תידחנה ואישור התובענה כייצוגית יתקבל, או שקיימים סיכויים של 50% ומעלה כי בסופו של ההליך תתקבלנה טענותיה של החברה (או חברה בת) שסביר כי הסדר פשרה מוצע, אשר אינו כולל התחייבות מהותית לתשלום כספי יתקבל, לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים. בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות בהן, ביחס לתביעה, כולה או חלקה, יותר סביר מאשר לא כי טענות ההגנה של החברה עלולות להדחות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות לכיסוי החשיפה המוערכת על ידי הנהלת החברה ו/או הנהלת חברות מאוחדות. להערכת הנהלת החברה, המתבססת בין היתר על חוות דעת משפטיות שקיבלה, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי החשיפה המוערכת על ידי החברה ו/או חברות מאוחדות.

בבקשות לאישור תובענה כייצוגית בסעיפים 48, 49, 53, 55, 56, 57, 58 ו-59 להלן, לא ניתן בשלב ראשוני זה להעריך את סיכויי הבקשה לאישור התובענה כייצוגית, ולפיכך לא נכללה בדוחות הכספיים הפרשה בגין תובענות אלו.

1. בחודש ינואר 2008 הוגשה נגד החברה ונגד 4 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות") תובענה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית. עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות גבו "תשלום גורם תת שנתיות" (תשלום אותו רשאיות חברות הביטוח לגבות כאשר תעריף הביטוח נקבע בסכום שנתי, אולם התשלום בפועל מבוצע במספר תשלומים) שלא כדין. לטענת התובעים, הנזק שנגרם לתובעים מסתכם לסך של 1,683.54 ש"ח לכל שנת ביטוח. להערכת התובעים, סכום התביעה בגין כל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג כנגד כלל הנתבעות הינו כ- 2.3 מיליארדי ש"ח, מתוך זה סך של כ- 307 מיליוני ש"ח כנגד החברה הראל ביטוח. ביום 1 בפברואר 2010 אישר בית המשפט בקשה להסדר דינוי בין הצדדים, לפיה התובע ימחק מהבקשה והתובענה את הטענה כי הראל ביטוח גבתה שיעור תשלום גורם תת שנתיות העולה על השיעור המותר גם בגין פוליסות שהונפקו לפני 1992. בהתאם להוראת בית המשפט, התובע הגיש תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית מתוקנת. ביום 29 בדצמבר 2013 הגיש הממונה את עמדתו, התומכת בעמדת הנתבעות כי אין מניעה לגבות תת שנתיות על גורם הפוליסה, על רכיב החסכון בביטוח חיים המשולב בחסכון ועל פוליסות ריסק אחרות, לרבות סיעוד, אבדן כושר עבודה ונכות מתאונה. ביום 19 ביולי 2016 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית בקשר עם גביית גורם תת שנתיות על רכיב הפרמיה המכונה גורם הפוליסה ועל רכיב החסכון בפוליסות ביטוח חיים משולבות בחסכון, וכן בקשר עם גביית גורם תת שנתיות בפוליסות בריאות, נכות, מחלות קשות, אובדן כושר עבודה וסיעוד. בחודש דצמבר 2016 הוגשה בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל-אביב. בחודש ינואר 2017 ניתנה על ידי בית המשפט העליון החלטה הקובעת כי הבקשה למתן רשות ערעור על החלטה לאישור התובענה כייצוגית, תישמע בפני הרכב וכי על המשיבים לבקשת רשות הערעור להשיב לבקשה זו. בחודש אפריל 2017 נעתר בית המשפט העליון לבקשה לעיכוב ביצוע שהגישה החברה וקבע כי הדיון בערכאה הדיונית יעוכב עד להכרעה בבקשת רשות ערעור ובערעור.

2. בחודש אפריל 2008 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים, נגד החברה ונגד שלוש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית. עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות נוהגות לזכות מבוטחות נשים, בהגיען לגיל פרישה, בגין פוליסות ביטוח מנהלים ישנות שנמכרו עד שנת 2000, בגמלה חודשית נמוכה מזו שמקבל מבוטח גבר בנתונים זהים, וזאת בשל הנימוק, כי תוחלת החיים של נשים גבוהה יותר. לעומת זאת, הנתבעות גובות מהנשים פרמיית "ריסק" בשיעור זהה לזה שהן גובות מגברים על אף ששיעור התמותה של נשים, בתקופת כיסוי "הריסק", לכאורה, נמוך יותר. התובעות טוענות, כי התנהלות זו של הנתבעות יוצרת הפליה של מבוטחות שהינן נשים, בניגוד להוראות הדין. ביום 17 באוגוסט 2014 אישר בית הדין האזורי לעבודה בירושלים את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית. הקבוצה שאושרה לעניין התובענה הייצוגית כוללת נשים שיש להן או שהיה להן פוליסות ביטוח אצל ארבע המשיבות, ואשר בחישוב פרמיית הריסק שלהן לא נעשתה אבחנה בין תעריפי נשים לתעריפי גברים. בחודש דצמבר 2014 הנתבעות הגישו לבית הדין הארצי לעבודה בירושלים, בקשת רשות ערעור על החלטה זו. במקביל, בית הדין האזורי לעבודה קיבל את בקשת הנתבעות לעכב את ההליך בפניו עד להחלטה בבקשת רשות ערעור. בחודש אפריל 2015 החליט בית הדין הארצי לעבודה ליתן לנתבעות רשות ערעור על החלטה. במסגרת הדיון שהתקיים בערעור הורה בית הדין על העברת החומר לממונה לצורך קבלת עמדתו. בחודש דצמבר 2016 הוגשה לבית המשפט עמדת הממונה התומכת בעמדת חברות הביטוח ולפיה אין מקום לדון בתובענה כתביעה ייצוגית משאין מדובר באפליה פסולה.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

3. בחודש אפריל 2010 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בפתח תקווה תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד 4 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי במקרה של הפסקת הביטוח במהלך חודש כלשהו, לאחר שפרמיית הביטוח בגין חודש זה נגבתה על ידי הנתבעות מראש, נמנעות כביכול הנתבעות מלהחזיר למבוטחים את החלק היחסי, העודף, של פרמיית הביטוח בגין אותו חודש או לחילופין הן מחזירות, כביכול, את פרמיית הביטוח בערכים נומינליים בלבד. הנוק הכולל לכלל חברי הקבוצה, הנתבע במצטבר מכל הנתבעות, מסתכם להערכת המבקשים בסכום של כ- 225 מיליוני ש"ח לתקופה של 10 שנים (התובעים לא ייחסו סכום ספציפי לכל אחת מהנתבעות בנפרד). סכום התביעה האישית של התובעים מהחברה הינו בסך של 80 ש"ח. בחודש דצמבר 2011 הורה בית המשפט על מחיקת טענות התובעים בכל הקשור לסעיף 28 א' לחוק חוזה הביטוח ובכל הקשור למבוטחים שהפוליסה שלהם פקעה חלקית או זמנית. בחודש נובמבר 2014 הוגשה לבית המשפט עמדת הממונה, כי הוראות הפוליסה הן המחייבות לעניין אופן גביית הפרמיה לאחר פטירת המבוטח או בתקופה שלאחר ביטול הפוליסה וכי חוות הדעת האקטוארית שהוגשה לבית המשפט מטעם הנתבעות אינה מלאה לצורך ההוכחה כי הנתבעות תמחרו את הפרמיה באופן שמעיד שהן לקחו בחשבון את העובדה כי פרמיות הביטוח לא יוחזרו למבוטחים בגין התקופה שלאחר פטירת המבוטח או בתקופה שלאחר ביטול הפוליסה. ביום 23 ביוני 2015 אישר בית המשפט המחוזי מרכז-לוד באופן חלקי את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית. נגד החברה אישר בית המשפט את ניהולה של התובענה כתובענה ייצוגית, אך ורק בנושא צירוף הפרשי הצמדה וריבית בעת השבת דמי הביטוח שנגבו בחודשים שלאחר חודש ביטול חוזה הביטוח או שלאחר קרות מקרה הביטוח. בחודש ספטמבר 2016 הוגש לאישורו של בית המשפט הסכם פשרה, במסגרתו, הוסכם, בין היתר, כי החברה תתרום 60% מסכום החוזר הכולל שלה ביחס לעילה הראשונה, כפי שהוגדרה בהסכם הפשרה ובהתאם לדוח הבודק שימונה לבחינת הסכם הפשרה, ו- 80% מסכום החוזר הכולל שלה בגין העילה השנייה, כפי שהוגדרה בהסכם הפשרה ובהתאם לדוח הבודק שימונה כאמור. כמו כן, נקבעו בהסכם הפשרה הוראות ביחס להתנהלות עתידית במקרים של ביטול פוליסות נשוא התביעה. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט. בחודש מרס 2017 הגיש היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו ביחס להסדר הפשרה, הכוללת הערות שונות ובהן, בין היתר, כי יש למנות בודק אשר יבחן את הסכם הפשרה טרם אישורו וכי הוא מבקש להגיש עמדה משלימה לאחר קבלת חוות דעת הבודק ובחינתה. בחודש יוני 2017 הורה בית המשפט על מינוי בודק להסכם הפשרה.

4. בחודש מאי 2011 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד 3 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות גובות שלא כדין, כביכול, תשלום הקרוי "גורם פוליסה" ו/או "דמי ניהול אחרים" בשיעור נכבד מן הפרמיה המשולמת ללא הסכמתם או ידיעתם וללא קיומו של תנאי המאפשר גבייה כאמור בהוראות הפוליסות. התובעים טוענים, כי בהתאם להוראות הממונה ברשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון ("הממונה") הותר לחברות לגבות "גורם פוליסה" בתנאים מסוימים, אך לטענתם בנוסף על אישור הממונה כאמור, על הנתבעות לעגן את גביית "גורם הפוליסה" בהסכמה חוזית מול המבוטח. הנוק הנתען הכולל לכלל חברי הקבוצה נגד כלל הנתבעות מסתכם להערכת התובעים בסכום של 2,325 מיליוני ש"ח ונגד החברה, בהתאם לחלקה בשוק בכ- 386 מיליוני ש"ח. ביום 10 ביוני 2015 הוגשה לבית המשפט בקשה לאישור הסדר פשרה מטעם הצדדים. בית המשפט מינה בודק להסדר הפשרה. על פי הסכם הפשרה המוצע, ישיבו הנתבעות לחברי הקבוצה סכום כולל של מאה מיליוני ש"ח, בגין גביית גורם פוליסה בעבר. חלקה של החברה בסכום האמור שווה לארבעה-עשר מיליוני ש"ח. בנוסף, כל אחת מן הנתבעות תפחית את הגבייה העתידית מחברי קבוצה אלו, בגין גורם הפוליסה, בשיעור של 25% ביחס לסכום הגבייה בפועל. בנוסף, ככל שיאושר הסכם הפשרה, תידרש החברה לשאת בגמול לתובע הייצוגי ובשכר טרחת בא כוחו, בסכום שייפסק על ידי בית המשפט. בעקבות הגשת חוות דעתו של הבודק, הבהיר בית המשפט לצדדים, ביום 18 באוקטובר 2015, במסגרת החלטה, אשר ניתנה במהלך דיון שהתנהל בפניו, את עמדתו הראשונית ביחס להסדר הפשרה, לפיה נטיתו הברורה הינה שלא לאשר את הסדר הפשרה בתנאים הנוכחיים והציע לצדדים לשפר את תנאי הסדר הפשרה באופן משמעותי. בחודש פברואר 2016 הגיש היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו ביחס להסדר הפשרה, לפיה הוא מצטרף לעיקריה ולמסקנותיה של חוות דעת הבודק ביחס להסדר הפשרה ומותיר לשיקול דעתו של בית המשפט את הקביעה מהו סכום הפיצוי הראוי בנסיבות אלו בהתאם לנתונים שבפניו. יחד עם זאת, מציין היועץ המשפטי לממשלה, כי קיים לשיטתו קושי עם הקביעה בהסכם הפשרה, לפיה הנתבעות ימשיכו לגבות את גורם הפוליסה בעתיד באופן שימנע מחברי הקבוצה מלתבוע בעניין זה בעתיד, נוכח העובדה שהמדובר, לשיטתו, בויתור על עילות תביעה עתידיות, אך בנסיבות העניין בבקשת האישור דנו, הוא מבקש להשאיר את שאלת המשך הגבייה של גורם הפוליסה בעתיד לשיקול דעתו של בית המשפט. בנוסף, הביע היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו לפיה כל ההפחתה בגביית גורם הפוליסה בעתיד צריכה להיות מופנית בשלמותה להגדלת רכיב החיסכון בפוליסה, וכן התייחס למספר נושאים נוספים בהסדר הפשרה ובהם, הודעה למבוטחים הזכאים לקבלת הפיצוי בגין העבר, אופן ביצוע תשלום הפיצוי ביחס לעבר לרבות תרומת הסכומים שלא יאוותרו הזכאים לקבלתם ושכר הטרחה והגמול המוצע למבקשים ובאי כוחם. בהחלטתו מיום 21 בנובמבר 2016 דחה בית המשפט את הסדר הפשרה ואישר באופן חלקי את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית בעילה של הפרת פוליסת הביטוח בשל גבייה ללא בסיס משפטי של עמלת "גורם הפוליסה" באופן שפגע בחיסכון שנצבר לטובת המבוטח החל משבע שנים קודם למועד הגשת התביעה. הסעדים שיתבעו במסגרת התובענה הייצוגית יהיו תיקון ההפרה על דרך של עדכון החיסכון הצבור לטובת המבוטח בסכום החיסכון הנוסף שהיה נצבר לטובתו אילו לא היה נגבה גורם הפוליסה או פיצוי המבוטח בסכום האמור, וכן הפסקת גביית גורם הפוליסה מעתה ואילך. הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית הינה מבוטחי הנתבעות בפוליסות ביטוח חיים משולבות חיסכון שנערכו בין השנים 1992-2003, אשר החיסכון שנצבר לטובתם נפגע בשל גביית גורם הפוליסה.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

4. (המשך)

בחודש מאי 2017, הגישו הנתבעות, לבית המשפט העליון, בקשת רשות ערעור על ההחלטה במסגרתה נדחה הסדר הפשרה ואושרה באופן חלקי הבקשה לאישור התביעה כייצוגית. בחודש יוני 2017 נעתר בית המשפט העליון לבקשת הנתבעות והורה על התליית ההליך בביהמ"ש המחוזי.

5. בחודש יוני 2011 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד 9 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי במקרים בהם עקב עיקולים המוטלים לבקשת צד שלישי על תגמולי הביטוח, מעוכב תשלום תגמולי הביטוח למבוטחים, חברות הביטוח משלמות למבוטחים, כביכול, את תגמולי הביטוח, בערכים נומינליים ללא שיערוך כלשהו, או במקרים מסוימים בצירוף הפרשי הצמדה בלבד, ללא הרווחים אשר צמחו להן, כביכול, כתוצאה מעיכוב זה. הנזק המוערך הכולל לכלל חברי הקבוצה מכלל הנתבעות מסתכם, להערכת התובעים, בסכום של כ- 350 מיליוני ש"ח. הנזק המוערך הכולל נגד החברה מסתכם, להערכת התובעים, בסכום של כ- 72 מיליוני ש"ח. ביום 8.2.12 הודיעו התובעים כי הם זונחים את הטענה לפיה העיקולים הוטלו שלא כדין. ביום 12 בדצמבר 2012 אישר בית המשפט את התובענה כייצוגית. הליך הגישור שהתנהל בין הצדדים לא צלח והדיון בתובענה שב להתנהל בבית המשפט. הצדדים מנהלים מגעים לפשרה. בחודש אוקטובר 2016 הוגש לאישור בית המשפט הסכם פשרה בתובענה שב להתנהל בבית המשפט. הוסכם, בין היתר, כי החברה תשלם, בגין העבר, פיצוי כספי בסכום כולל של כ- 2.6 מיליוני ש"ח לחברי קבוצה. סכום זה ישולם לחברי הקבוצה הרלוונטיים, אשר יפנו לחברה בעקבות פרסומים שתבצע לציבור המבוטחים בהתאם להוראות הסכם הפשרה. יתרתו של סכום הפיצוי הכולל, אשר לא תשולם לחברי הקבוצה, תיתרם בהתאם להוראות הסכם הפשרה. בנוסף, הוסדרו במסגרת הסכם הפשרה מנגנונים עתידיים לשערוך תגמולי ביטוח שהעברתם תעוכב עקב עיקולים. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט. בחודש אפריל 2017 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה לפיה אין מקום לאשר את הסדר הפשרה במתכונתו הנוכחית ויש לערוך בו תיקונים שונים. בחודש ספטמבר 2017 מינה בית המשפט בודק אשר יבחן את האפשרות לבצע השבה פרטנית.

6. בחודש יולי 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה ונגד ארגון נכי צה"ל (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי בפוליסה קבוצתית לביטוח חיים לחברי ארגון נכי צה"ל קיים, כביכול, כיסוי ביטוחי כאשר מקרה הביטוח מתרחש במהלך השנה שבין הגיע המבוטח לגיל 75 ועד הגיעו לגיל 76, בעוד שהחברה מעניקה כיסוי למקרי ביטוח שמתרחשים עד הגיע המבוטח לגיל 75 בלבד. הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה, מסתכם להערכת התובעת בסכום של כ- 46 מיליוני ש"ח. ביום 5 ביוני 2014 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית. הקבוצה שאושרה הינה כל המוטבים של נכי צה"ל שנפטרו בין השנים 2006 ועד 2012, לאחר שמלאו להם 75 שנים ובטרם מלאו להם 76 שנים, אשר אירע להם מקרה ביטוח לאחר הגיעם לגיל 75 ובטרם מלאו להם 76 שנים ואשר לא קיבלו את תגמולי הביטוח מהראל ביטוח. ביום 6 ביולי 2014 הגישו הנתבעות, לבית המשפט העליון, בקשת רשות ערעור על החלטה זו. בחודש נובמבר 2014 הורה בית המשפט העליון על עיכוב ההליכים בבית המשפט המחוזי בתל אביב עד למתן החלטה אחרת. בהתאם להמלצת בית המשפט משכו הנתבעות בחודש דצמבר 2015 את בקשת הערעור. לפיכך, הופסק עיכובם של ההליכים בבית המשפט המחוזי. בהחלטתו מיום 20 במרס 2016 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב על הרחבת הקבוצה כך שתכלול גם את מוטביהם של נכי צה"ל שנפטרו בין השנים 2013 עד 2016.

7. בחודש דצמבר 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי תל אביב תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה משלמת, כביכול, את גמלת הביטוח הסייעודי החודשית, למבוטחים בפוליסה הקבוצתית של הסתדרות המורים בישראל ("הפוליסה"), בהתאם למדד הידוע בתחילת החודש ולא לפי המדד הידוע במועד התשלום. בנוסף נטען, כי החברה משלמת, כביכול, את גמלת הסייעוד ללא הצמדה למדד הבסיס המופיע בפוליסה אלא על פי מדד הבסיס שפורסם חודשיים מאוחר יותר, וזאת, לכאורה, בניגוד להוראות הפוליסה. התובעת אינה מציינת בבקשה את סכום הנזק הכולל הנתען על ידה לגבי כלל חברי הקבוצה. הצדדים מנהלים הליך גישור.

8. בחודש מאי 2013 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה כי החברה נמנעת, כביכול, מלשלם תגמולי ביטוח למבוטחיה, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית, החל ממועד קרות מקרה הביטוח ועד מועד תשלום תגמולי הביטוח, ולחילופין, החל מחלוף 30 יום מהגשת הדרשה לקבלת תגמולי ביטוח ועד למועד תשלום תגמולי הביטוח. הנזק הנתען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם בסכומים שנעים בין כ- 168 מיליוני ש"ח לכ- 807 מיליוני ש"ח. הליך הגישור שהתנהל בין הצדדים לא צלח והדיון בתובענה שב להתנהל בבית המשפט. ביום 30 באוגוסט 2015 קיבל בית המשפט המחוזי בתל-אביב באופן חלקי את בקשת האישור, באופן שניהולה של התביעה כתובענה ייצוגית אושר ביחס לטענה בדבר אי תשלום ריבית כנדרש בסעיף 28 (א) לחוק חוזה הביטוח ("החוק") והבקשה נדחתה ככל שהיא מתייחסת לטענה כי החברה אינה מצמידה את תגמולי הביטוח בהתאם להוראות סעיף 28(א) לחוק. הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה ביחס לחברה על פי כתב התביעה המתוקן, מסתכם להערכת התובעים בסכום של כ- 120 מיליוני ש"ח. בחודש אוקטובר 2015 הוגשה בקשת רשות ערעור על ההחלטה לאשר את הבקשה כייצוגית. בהתאם להמלצת בית המשפט משכו הנתבעות בחודש אוגוסט 2016 את בקשת רשות הערעור.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

9. בחודש יולי 2013 הוגשה לבית המשפט המחוזי - מרכז בלוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה נמנעה, כביכול, מלפרסם באתר האינטרנט שלה מידע מלא בקשר לסכומי הביטוח שישולמו למבוטחים כפיצוי כאשר הניתוח מומן על ידי גורם אחר שאינו המבטח, וזאת כביכול בניגוד להוראות חוזר הממונה "פירוט תגמולי ביטוח בתוכניות לביטוח בריאות" ובמטרה, לכאורה, להפחית את סכומי תגמולי הביטוח המגיעים למבוטחים על פי הפוליסות. הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם בסכום של כ- 35 מיליוני ש"ח. בחודש מרס 2016 הוגש הסכם פשרה לאישור בית המשפט. בחודש יוני 2016 הוגש הסכם פשרה מתוקן לאישורו של בית המשפט בהתאם להערות בית המשפט. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה לפיה הוא אינו מתנגד להסדר הפשרה ומותיר את ההכרעה לאישורו בידי בית המשפט. במסגרת עמדתו העיר היועץ המשפטי לממשלה מספר הערות בנוגע לנוסח ההסדר. בחודש ינואר 2017 מינה בית המשפט בודק להסדר הפשרה.
10. בחודש אוקטובר 2013 הוגשה לבית המשפט המחוזי - מרכז בלוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח נמנעה, כביכול, מלשלם למבוטחים שביצעו ניתוחים במימון מלא או חלקי של קופת החולים שלהם פיצוי בשיעור מחצית מהסכום שנחסך לה מעלות המלאה של הניתוח בשל השתתפות קופת החולים. הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם בסכום של כ- 14 מיליוני ש"ח. בחודש מרס 2016 הוגש הסכם פשרה לאישור בית המשפט. בחודש יוני 2016 הוגש הסכם פשרה מתוקן לאישורו של בית המשפט בהתאם להערות בית המשפט. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה לפיה הוא אינו מתנגד להסדר הפשרה ומותיר את ההכרעה לאישורו בידי בית המשפט. במסגרת עמדתו העיר היועץ המשפטי לממשלה מספר הערות בנוגע לנוסח ההסדר. בחודש ינואר 2017 מינה בית המשפט בודק להסדר הפשרה.
11. בחודש אפריל 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") ("דקלה"). עניינה של התובענה בטענה, כי דקלה משלמת, כביכול, את תגמולי הביטוח למבוטחים בפוליסת ביטוח בריאות קבוצתית "מושלם לעובד גמלאים" של גמלאי קופ"ח כללית ובני משפחותיהם ("הפוליסה"), בהתאם למדד הידוע בתחילת החודש ולא לפי המדד הידוע במועד התשלום בניגוד להוראות הדין ("העילה הראשונה") וכן כי דקלה העלתה, כביכול, למבוטחים בפוליסה את דמי הביטוח, כביכול, ללא כל ביסוס ובניגוד כביכול להוראות הפוליסה והדין ("העילה השנייה"). הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם לסכום של כ- 21.5 מיליוני ש"ח (סך של כ- 19 מיליוני ש"ח ביחס לעילה הראשונה וסך של כ- 2.5 מיליוני ש"ח ביחס לעילה השנייה).
12. בחודש אפריל 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה, בין היתר, בטענה, כי החברה משלמת למבוטחים בפוליסת ביטוח אובדן כושר עבודה וסיעוד משתתפת ברווחים מסוג "חיונית" (להלן: "הפוליסה") סכום פיצוי חודשי (המורכב מ"פיצוי חודשי" ו- "יתרת הבונוס"), המחושב, לכאורה, בניגוד להוראות הפוליסה וכן כי החברה אינה משלמת, לכאורה, למבוטחים בפוליסה את הבונוס שהצטבר להם עד למועד תשלום הפיצוי החודשי הראשון על פי הפוליסה. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם לסכום של כ- 381 מיליוני ש"ח.
13. בחודש יוני 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") ("דקלה"). עניינה של התובענה בטענה, כי בהתאם להוראות פוליסת הביטוח הסיעודי הקבוצתית לחברי שירותי בריאות כללית "סיעודי מושלם פלוס" (להלן: "הפוליסה") דקלה אינה משלמת למבוטחים, המצויים במצב סיעודי, תגמולי ביטוח בגין הימים בהם היו מאושפזים בבית חולים כללי או שיקומי וכי ימים אלו אינם נכללים במניין הימים לחישוב תקופת ההמתנה הקבועה בפוליסה, וזאת, כביכול, בניגוד להוראות הממונה ולהוראות הדין. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג, מסתכם, להערכת התובעת, לסכום של כ- 35 מיליוני ש"ח. בית המשפט העביר את הבקשה לקבלת עמדת הממונה ביחס למחלוקות נשוא הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. בחודש ינואר 2016 הוגשה עמדת הממונה במסגרתה הובהר כי אין בהגדרת מקרה הביטוח בפוליסה משום הפרה של הוראות רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון וכי הפוליסה מושא הבקשה אושרה באופן פרטני על ידי רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

14. בחודש יולי 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי - מחוז מרכז בלוד בקשה לאישור תביעה כתובענה ייצוגית נגד הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ונגד ארבע חברות מנהלות אחרות של קרנות פנסיה (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מעלות את דמי הניהול, המשולמים על ידי עמיתים בקרנות פנסיה מתוך החיסכון שהצטבר (יתרה צבורה), לשיעור המקסימלי המותר על פי הדין, במועד בו העמיתים הופכים לפנסיונרים, מקבלים גמלת זקנה והם אינם יכולים עוד לנייד את החיסכון הפנסיוני שלהם. באופן כזה, הנתבעות, כביכול, מפעילות את זכותן החוזית, המוקנית להן על פי הוראות תקנון קרן הפנסיה, באופן פסול, חסר תום לב ובניגוד להוראות הדין. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשות התובעות לייצג, מסתכם, להערכת התובעות, לסכום של כ- 48 מיליוני ש"ח כנגד כלל הנתבעות. בית המשפט העביר את הבקשה לקבלת עמדת הממונה בשאלות העולות מבקשת האישור. בחודש ספטמבר 2017 הוגשה עמדת הממונה התומכת בעמדת הנתבעות לפיה אין להשוות בין שיעור דמי הניהול הנגבים מעמית בתקופת החיסכון לשיעור דמי הניהול הנגבים ממקבל קצבה לאחר פרישתו, היות שמדובר בשתי תקופות שונות ובעלות מאפיינים שונים. דמי הניהול לאחר הפרישה נקבעים מחדש בעת הפרישה וללא קשר לשיעור דמי הניהול בטרם הפרישה ולכן אין מדובר בהעלאה של דמי הניהול, אלא בקביעת שיעור של דמי ניהול לתקופת הפרישה. לפיכך, "חוזר דמי ניהול" המתייחס לחובת מתן הודעה לעמיתים על ידי החברות המנהלות כלל אינו חל ביחס לקביעת דמי ניהול לפנסיונרים; וחובת מתן ההודעה על שינוי בדמי הניהול מכוח החוזר לא חלה על החברות המנהלות שעה שמדובר במקבלי קצבה.

15. בחודש נובמבר 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי - מחוז מרכז בלוד בקשה לאישור תביעה כתובענה ייצוגית נגד החברה וסטנדרד ביטוחים בע"מ וכן נגד חברת ביטוח נוספת וסוכנות ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי במקרים בהם מחזיקי כרטיסי אשראי של ישראל וקאל מתקשרים למוקד המכירות של חברות הביטוח הנתבעות, על מנת להפעיל פוליסה לביטוח נסיעות לחו"ל, אותה הם זכאים לקבל ללא עלות ("הפוליסה הבסיסית"), הנתבעות משווקות להן, כביכול, "הרחבות" או "תוספות" לפוליסה הבסיסית, כאשר למעשה, נמכרות להם, כביכול, פוליסות מדף מלאות המקנות כיסוי מן השקל הראשון וכוללות כיסויים חופפים לכיסויים הכלולים בפוליסה הבסיסית. זאת, בעלות מלאה וללא הפחתת שוויה של הפוליסה הבסיסית. בכך, לטענת התובעים, בין היתר, מטעות הנתבעות, לכאורה, את המבוטחים, מפרות את חובות הגילוי, פועלות בניגוד להוראות הדין ועושות עושר ולא במשפט. בהתאם לתובענה, הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג מסתכם, להערכת התובעים, לסכום כולל של כ- 270 מיליוני ש"ח. הצדדים מנהלים הליך גישור.

16. בחודש מאי 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד חמש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות נמנעות, כביכול, מלשלם תגמולי ביטוח בגין רכיב המע"מ החל על עלות התיקון במקרים שבהם הנזק לא תוקן בפועל. זאת, כביכול, בניגוד להוראות הדין ותוך עשיית עושר ולא במשפט. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג נגד החברה מסתכם להערכת התובעים לסכום כולל של כ- 136 מיליוני ש"ח ולסך כולל של כ- 489.5 מיליוני ש"ח כנגד כלל הנתבעות בפסק דינו מיום 20 בפברואר 2017 הורה בית המשפט המחוזי מרכז-לוד על מחיקת התובענה נגד החברה ונגד ארבע חברות ביטוח נוספות. בחודש מרס 2017 הוגש על-ידי התובעים ערעור על פסק הדין לבית המשפט העליון.

17. בחודש יוני 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה וחברת ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות, כביכול, פרמיות ביטוח הכוללות "תוספת סיכון" הנובעת מאופי עבודתם של המבוטחים, גם בתקופות בהן המבוטחים אינם עובדים. זאת, כביכול, בין היתר, בניגוד להוראות הדין, תוך עשיית עושר ולא במשפט, הפרת חובה חקוקה, הפרת חוזה, אי גילוי נאות והטעיה. התובע אינו מעריך את הנזק הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג.

18. בחודש אוגוסט 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") ("דקלה"). עניינה של התובענה בטענה, כי בעת יישוב תביעות בביטוח סיעודי, מפצלת דקלה, כביכול, לצורך בחינת קיומו של מקרה הביטוח, את פעולות היומיום לחלקי גוף, תוך בחינה כמותית דווקנית של יכולת המבוטח לבצע כל אחת מן הפעולות. זאת, באופן המרוקן, כביכול, מתוכן את חוזרי הממונה, אשר על פיהם עליה לבצע, כביכול, בחינה מהותית של יכולת זו, ובניגוד לעמדת הממונה בנושא זה מחודש ינואר 2015. בכך מפרה דקלה, לטענת התובעות, את הוראות פוליסת הביטוח, מתארת תיאור מטעה את עסקת הביטוח, עושה עושר ולא במשפט ומפרה חובה חקוקה. נזקה האישי הנטען של התובעות מוערך בסך של כ- 59,000 ש"ח והנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשת התובעות לייצג, מסתכם, להערכת המבקשת, לסכום של כ- 75.6 מיליוני ש"ח.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

19. בחודש ספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") ("דקלה") ונגד שלוש חברות ביטוח אחרות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות אימצו, כביכול, עמדה פרשנית לפיה לצורך הכרה במבוטח במסגרת בירור תביעת סיעוד כמי שמתקיים לגביו מצב של "אי שליטה על סוגרים", על מצב זה להיות תוצאה של מחלה או ליקוי אורולוגיים או גסטרואנטרולוגיים בלבד. זאת, כביכול, בניגוד להוראות פוליסות הביטוח. התובעים אינם מכמתים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג, אך הם מעריכים אותו במאות מיליוני שקלים.
20. בחודש ספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ונגד 4 חברות נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות הפרו, כביכול, את חובות הנאמנות שהן חבות כלפי העמיתים בקופות הגמל שבניהולן בכך שתיגמלו את סוכני הביטוח בעמלות בשיעור הנגזר מדמי הניהול, הנגבים על-ידיהן מן העמיתים ובכך תיגמלו את הסוכנים בסכום הגדל ככל שגדלים דמי הניהול ובטענה כי הנתבעות, עשו, כביכול, עושר ולא במשפט בכך שיצרו, כביכול, מנגנון שמטרתו להעלות את דמי הניהול לטובת הסוכנים והחברות המנהלות. התובעים מעריכים את הנזק לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בסך של כ- 300 מיליוני ש"ח לשנה מאז שנת 2008 ובסך הכל כ- 2 מיליארד ש"ח.
21. בחודש ספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה מפצה מבוטחים, שעברו ניתוח בבית חולים ציבורי בסכום השווה ל- 25% בלבד משכר מנתח הסכם של החברה בעוד שלפי הוראות הפוליסה, עליה לפצותם, לכאורה, בסכום השווה ל- 50% משכר מנתח הסכם בגין הניתוח הרלבנטי. בכך, מפרה החברה, לטענת התובע, את הוראות הפוליסה, פועלת ברשלנות, בחוסר תום לב והטעיה ומפרה את הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981. התובע מעריך את הנזק לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בסך של כ- 13.1 מיליוני ש"ח.
22. בחודש נובמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד מדנס סוכנות לביטוח בע"מ (להלן: "מדנס") (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות התקשרו בהסכם בלעדיות לטווח ארוך בקשר לפוליסות ביטוח אחריות מקצועית רפואית לפיו התחייבה החברה לבטח אך ורק מבוטחים שיופנו על ידי מדנס ולהפנות למדנס כל סוכן ביטוח אחר, שיפנה אליה, לשם עריכת הביטוח דרכה, ומדנס התחייבה לערוך ביטוח אחריות מקצועית רפואית עבור לקוחותיה, אך ורק אצל החברה. בכך, התקשרו הנתבעות, לטענת התובעים בהסדר כובל, הפרו חובה חקוקה, ניצלו את מעמדן המונופוליסטי לרעה באופן העלול להפחית או לפגוע בתחרות, הפרו את חוק ההגבלים העסקיים, עשו עושר ולא במשפט, נהגו ברשלנות והפרו את חובות האמון, הגילוי והזהירות המוטלות על סוכן ביטוח. התובעים מעריכים את גובה הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בסכום של למעלה מ- 300 מיליוני ש"ח. בחודש דצמבר 2016 מונה על-ידי בית המשפט בודק מטעם בית המשפט על מנת לבחון האם הרווחיות התפעולית של הנתבעות בתחום ביטוחי האחריות המקצועית לעוסקים במקצועות הרפואה והפרה-רפואה בשנים הרלבנטיות (2009-2015) היא רווחיות חריגה. בחודש יולי 2017 הוגשה חוות דעת הבודק לבית המשפט ולפיה, להערכת הבודק שיעור הרווחיות המשותפת של החברה ומדנס בשנים 2009 – 2015 אינו יכול להיחשב כחריג כלפי מעלה לא בהשוואה לרווחיות של חברות ביטוח אחרות בישראל הפועלות בתחום ביטוחי האחריות המקצועית ולא בהשוואה לרווחיות של חברות ביטוח במדינות ההשוואה בארה"ב ובאוסטרליה הפועלות בתחום ביטוחי האחריות המקצועית הרפואית. בחודש נובמבר 2017 הוגשה לבית המשפט בקשה מוסכמת להסתלקות המבקשים מבקשת האישור, זאת, בעקבות מסקנותיה של חוות דעת המומחה, אשר מונה על-ידי בית המשפט. במסגרת בקשת ההסתלקות הסכימו הנתבעות, לפני משורת הדין, ולטובת חברי קבוצת המבוטחים, להעמיד סך של 2,150,000 ש"ח לטובת הקמת קרן ייעודית, אשר מטרתה להעניק שיפוי, לפני משורת הדין, לחברי הקבוצה אשר בשמה הוגשה התובענה, אשר היו מבוטחים בחברה באמצעות מדנס בין השנים 2010 ו-2015 ואשר עקב הוראות הקבועות בפוליסת הביטוח, אינם זכאים לכיסוי ביטוחי בגין אותו מקרה הביטוח. בקשת ההסתלקות כפופה לאישור בית המשפט.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

23. בחודש נובמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") ("דקלה") ונגד שירותי בריאות כללית ("כללית") (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בפוליסת הביטוח הסייעודי הקבוצתית לחברי שירותי בריאות כללית "סייעודי מושלם פלוס" (להלן: "הפוליסה"). לטענת התובע, במקרים בהם קיים מעבר מתקופת זכאות אחת ("תקופת הזכאות הראשונה"), לתקופת זכאות אחרת, בה זכאי המבוטח לתגמולי ביטוח מופחתים ביחס לתקופת הזכאות הראשונה ("תקופת הזכאות השנייה"), וכאשר המעבר בין תקופות הזכאות נעשה לאחר ה-1 לחודש קלנדר, משולמים לו תגמולי ביטוח על פי הסכום המופחת, עבור כל החודש בו נעשה המעבר כאמור. כך, שלטענת התובע נגרעים ממנו תגמולי ביטוח, בגובה ההפרש שבין תגמולי הביטוח בגין התקופה הראשונה לבין תגמולי הביטוח בגין התקופה השנייה כפול החלק היחסי של החודש בגינו הוא זכאי לתגמולי הביטוח בגין התקופה הראשונה. עוד טוען התובע כי לחברי הקבוצה ששרדו את מלוא תקופות הזכאות המצטברות לא שולמו כלל תגמולי ביטוח עבור החלק היחסי החסר מהחודש הקלנדרארי הראשון לזכאותם וכי הם זכאים לקבלת תגמולי ביטוח בגין אותו חלק יחסי של החודש. בכך עושה דקלה, לטענת התובע, עושר ולא במשפט, מפרה את הוראות חוק חוזה הביטוח, התשמ"א - 1981, את הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981 ואת הוראות פוליסת הביטוח. נזקו האישי הנתען של התובע מוערך בסך של 540 ש"ח והנזק הכולל המוערך הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת התובע, לסכום של כ- 60 מיליוני ש"ח. בחודש נובמבר 2016 הוגשה על ידי התובע בקשה למתן פסק דין חלקי בבקשה לאישור. בחודש מרס 2017 דחה בית המשפט את בקשת התובע למתן פסק דין חלקי בבקשה לאישור. בדיון שהתקיים בחודש יולי 2017, אישר בית המשפט את הסכמת הצדדים לסיום ההליך במתווה במסגרתו מונה רואה החשבון המבקר של החברה כמומחה מטעם בית המשפט לשם בדיקת נאותות הליך החזר התשלום על ידי דקלה.
24. בחודש נובמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד חברת ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מפחיתות, כביכול, מסכומי הנזק הנתבעים על-ידי צד שלישי עקב רשלנותו של מבוטח, סכומים שונים באופן שרירותי. זאת, כביכול, בנימוק כללי של "רשלנות תורמת" של הצד השלישי ללא הנמקה, כנדרש בהוראות הדין. בכך, מפרות הנתבעות, לטענת התובע, את הוראות הדין, לרבות חוזרי הממונה, מפרות חובה חקוקה, פועלות בחוסר תום לב, ועושות עושר ולא במשפט. התובעים מעריכים, כי גובה הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג עולה על 3 מיליוני ש"ח ביחס לכל אחת מהנתבעות.
25. בחודש ינואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה מחייבת את מבוטחיה בביטוח שיניים לעבור צילומי רנטגן, אשר מטרתם לבדוק, כי הרופא המטפל ביצע את הטיפול נשוא תביעתו של המבוטח. זאת, כביכול, בניגוד להנחיות משרד הבריאות ותוך פגיעה באוטונומיה של הפרט. התובע מעריכה, כי גובה הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג הינו כ-200 מיליוני ש"ח.
26. בחודש פברואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי - מחוז מרכז בלוד תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ונגד ארבע חברות מנהלות אחרות של קרנות פנסיה (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מתחילות לגבות ממקבלי קצבאות נכות ושאיירים, בעת שהם מתחילים לקבל קצבאות ואינם יכולים עוד לנייד את כספיהם לקרן פנסיה אחרת, דמי ניהול בשיעור המקסימלי המותר על פי הדין, מבלי שניתנת להם הודעה מראש על כך. זאת, תוך הפרה, כביכול, של חובת הגילוי היזום המוטלת עליהן, של חובות חקוקות, ושל חובות הנאמנות השליחות והזהירות ותוך ניצול לרעה ושימוש בחוסר תום לב בזכות חוזית, עשיית עושר ולא במשפט והתנהלות קרטליסטית. התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג, אולם היא מעריכה אותו באומדן ראשוני בכמיליארד ש"ח כנגד כלל הנתבעות.
27. בחודש פברואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי עמדתה של החברה הינה שפוליסת ביטוח מקיף לכלי רכב מסוג מונית אינה מכסה ירידת ערך, לרבות ירידת ערך הנגרמת כתוצאה ממקרה ביטוח, זאת, כביכול, בניגוד להוראות הפוליסה, וכי בכך מפרה החברה את ההסכם בינה לבין מבוטחיה, עושה עושר ולא במשפט, ומפרה את החובות המוגברות החלות עליה כחברת ביטוח ובכלל זה מטעה את לקוחותיה. התובע מעריך את גובה הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ-10 מיליוני ש"ח. בחודש מרס 2017 אישר בית המשפט את בקשת התובע לתיקון הגדרת הקבוצה כך שתכלול מבוטחים שרכשו פוליסה לכלי רכב כבד או מסחרי מעל 3.5 טון (לרבות מוניות) ולא רק מבוטחים שרכשו פוליסת ביטוח לרכב מסוג מונית.
28. בחודש פברואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ("הראל פנסיה"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל פנסיה גובה, כביכול, מעמיתיה, המבצעים הפקדות חד פעמיות לקרן הפנסיה, כספים, בגין ביטוח לסיכונים נכות וביטוח למקרה מוות בגין תקופה שכבר חלפה ביום הגביה, וכאשר ידוע, כי הסיכון בגינו נגבו הכספים לא התממש ולא יכול עוד להתממש. בכך, מפרה הראל פנסיה, לטענת התובע, את הוראות חוק חוזה ביטוח, תשמ"א - 1981, הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א - 1981, את חובת הגילוי היזום ואת חוק החוזים (חלק כללי) התשל"ג - 1973, וכן עושה היא, לטענת התובע, עושר ולא במשפט, ומנצלת את חוסר ניסיונם של עמיתיה. נזקו האישי הנתען של התובע מוערך בסך של כ- 826 ש"ח והנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת התובע, לסכום של כ- 5.58 מיליוני ש"ח. בחודש מרס 2017 הורה בית המשפט על העברת הדיון לבית הדין האזורי לעבודה.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

29. בחודש מרס 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה משלמת, כביכול, למוטבים של מבוטחים בביטוח חיים, כספים מכוח פוליסות ביטוח החיים, כשהם צמודים, החל מן המועד בו נודע לה על פטירתו של המבוטח, למדד המחירים לצרכן ולא למדד ההשקעות הרלבנטי למסלול ההשקעה שבחר המבוטח. בכך, טוענת התובעת, מפרה החברה את ההסכם בינה לבין מבוטחיה, עושה עושר ולא במשפט, מפרה חובה חקוקה ומפרה את חובת הגילוי היזום. נזקה האישי הנטען של התובעת מוערך בסך של 33,729 ש"ח. התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג, אולם היא מעריכה אותו בעשרות מיליוני שקלים. בחודש פברואר 2017 העביר בית המשפט את הבקשה לקבלת עמדת הממונה בשאלות העולות מבקשת האישור. בחודש מאי 2017 הגיש הממונה את עמדתו, לפיה כספי חסכון פנסיוני המשולמים למוטבים בעקבות מוות בתקופת העבודה אינם תגמולי ביטוח ולא חל עליהם סעיף 28 לחוק חוזה הביטוח ועל החברה להצמיד מעתה ואילך את כספי החיסכון הפנסיוני למדד ההשקעות גם בתקופה שלאחר מות מבוטח ועד להעברת הכספים למוטבים. עוד ציין הממונה כי לשיטתו לא מתקיימת במקרה דנן עילת עשיית עושר ולא במשפט.

30. בחודש אפריל 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה כי, החברה דוחה תביעות לתשלום תגמולי ביטוח בגין נכות ממחלה ו/או מתאונה, בטענה כי תביעות אלו מתיישנות לאחר שלוש שנים מיום קרות מקרה הביטוח, וזאת בניגוד, כביכול, לחוק חוזה הביטוח התשמ"א - 1981 (תיקון 6), לפיו תקופת ההתיישנות לתשלום תגמולי ביטוח בגין עילת תביעה שהינה נכות ממחלה או מתאונה נמנית מהיום שקמה למבוטח זכות לתבוע תגמולי ביטוח לפי תנאי חוזה הביטוח. בכך, לטענת התובעת, מפרה החברה חובה חקוקה, עושה עושר ולא במשפט, אינה נוהגת בתום לב בקיום חוזה ומטעה את ציבור מבוטחיה. התובעת מעריכה את גובה הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג ב 416 מיליוני ש"ח. הצדדים מנהלים הליך גישור. בחודש ספטמבר 2017 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי הראל ביטוח תפעל לתשלום תגמולי ביטוח למבוטחים שתביעת הנכות שלהם נדחתה מחמת שחלפו 3 שנים מקרות מקרה הביטוח וטרם חלפו 3 שנים מהמועד שבו קמה להם הזכות לתבוע תגמולי ביטוח לפי הוראות חוזה הביטוח וכן תשלח מכתבים מתקנים למבוטחים שנוסח פסקת ההתיישנות שנכללה במכתבים, אשר נשלחו אליהם התייחסה למועד קרות מקרה הביטוח ולא למועד שבו קמה למבוטח הזכות לתבוע תגמולי ביטוח לפי תנאי חוזה הביטוח. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט.

31. בחודש יוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה מפרה את חובתה לשלם הפרשי הצמדה כדין בגין תגמולי ביטוח המשולמים על ידה בענף ביטוחי הבריאות, בגין התקופה שבין מועד קרות מקרה הביטוח לבין מועד תשלום תגמולי הביטוח. בכך, לטענת התובע, מפרה החברה את הוראות הדין, מפרה חוזה, פועלת ברשלנות ועושה עושר ולא במשפט. התובע מעריך את גובה הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בסכום של כ- 4 מיליוני ש"ח. בחודש מרס 2017 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי החברה תתרום, בהתאם לדוח הבודק שימונה לבחינת הסכם הפשרה, 70% מסך הפרשי הצמדה בגין התקופה הראשונה כהגדרתם בהסכם הפשרה ו- 100% מסך הפרשי הצמדה בגין התקופה השנייה כהגדרתם בהסכם הפשרה. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט. בחודש יוני 2017 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה ביחס להסדר הפשרה במסגרתה העיר היועץ המשפטי לממשלה מספר הערות בנוגע לנוסח ההסדר. בחודש יולי 2017 הורה בית המשפט על מינוי בודק להסכם הפשרה.

32. בחודש יוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד חברת ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות ממבוטחיהן בביטוחי נסיעות לחו"ל פרמיות ביטוח בגין יממות שלמות, על אף שבחלקים מאותן יממות לא קיים, לטענת התובעים, סיכון ביטוחי נוכח שהותו של המבוטח בישראל. הוראות אלו מהוות לטענת התובעים משום תניות מקפחות בחוזה אחיד ובהתנהלותן זו מפרות הנתבעות, לטענת התובעים, את הוראות חוק חוזה הביטוח ועושות עושר ולא במשפט. התובעים מעריכים את גובה הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בעשרות ואף מאות מיליוני ש"ח.

33. בחודש יוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה גובה, כביכול, בפוליסות ביטוח חיים דמי ביטוח שכוללים תוספת "תת שנתיות" מבלי שתוספת זו צוינה באופן מפורש בפוליסה. בכך מפרה החברה, לטענת התובע, את הוראות הפוליסה, את הנחיות הממונה, את הוראות חוק הסדרת הלוואות חוץ-בנקאיות, ואת חובת הגילוי וחובת ההגינות. כן טוען התובע, כי בהתנהלותה זו החברה נוהגת שלא בתום לב, מטעה את ציבור מבוטחיה ופוגעת באוטונומיה שלהם. התובע מעריך את הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 294 מיליוני ש"ח.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

34. בחודש יוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה, נגד הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ברשות שוק ההון במשרד האוצר ("הממונה על שוק ההון") ונגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה, בטענה, כי פוליסות הביטוח הסיעודי הקבוצתיות, שמכרו הנתבעות, אשר כללו תנאי המאפשר להן לסיימן באופן חד צדדי, היו, כביכול, מוצר פגום, אשר הנתבעות ידעו או היה עליהן לדעת, כי הוא פגום, וכי עקב ביטולן של פוליסות אלו נותרו המבוטחים בהן ללא פוליסות לביטוח סיעודי. בכך טוענים המבקשים, הפרו הנתבעות, כביכול, חובות חקוקות, פעלו בחוסר תום לב, תוך הטעיית המבוטחים, הפרו את חובת הגילוי לצרכנים והפרו את חובת הזהירות. עוד טוענים המבקשים, כי הממונה על שוק ההון אפשר לנתבעות למכור פוליסות אלו ונמנע מלבטלן, וכי בכך פעל באופן רשלני ונמנע מביצוע תפקידו. התובעים מעריכים את הנזק הכולל, אשר נגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בכ-7 מיליארד ש"ח. בחודש אוקטובר 2017 הורה בית המשפט על סילוקה על הסף של בקשת האישור כנגד הממונה על שוק ההון.

35. בחודש אוגוסט 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ("הראל פנסיה"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל פנסיה גובה, כביכול, מעמיתיה, בנוסף לדמי הניהול, תשלום בגין רכיב הוצאות ניהול השקעות (רכיב הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), אשר גבייתו מותרת על פי דין, ללא הוראה חוזית המאפשרת לה לגבותו. בכך, מפרה הראל פנסיה, לטענת התובע, את הוראות תקנון קרן הפנסיה ואת חובות האמון והגילוי המוגברות החלות עליה, פועלת בחוסר תום לב במשא ומתן ומוסרת תיאור מטעה ללקוחותיה. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת התובע, לסכום של כ-132 מיליוני ש"ח. בחודש אפריל 2017 הורה בית המשפט על העברת הדיון בבקשה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב.

36. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה גובה, כביכול, מבעלי פוליסת החיסכון "הראל מגוון השקעות אישי" תשלום בגין רכיב "הוצאות ניהול השקעות", אשר גבייתו מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתנאי הפוליסה המתירה לה לגבותו. בכך, מפרה החברה, לטענת התובע, את הוראות הפוליסה הפרה יסודית, מפרה את חובת הנאמנות החלה עליה ומטעה את מבוטחיה. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ-27.8 מיליוני ש"ח.

37. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד שלוש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות, כביכול, מן המבוטחים, פרמיות גבוהות בגין פוליסות ביטוח בריאות הכוללות כסויים אשר למבוטחים אין, לכאורה, צורך בהם משום שהם מחזיקים בביטוח בריאות משלים של קופת החולים אליה הם משתייכים. בנוסף, טוענים התובעים, כי הנתבעות אינן מגלות למבוטחים, כי מדובר, כביכול, בכיסויים מיותרים, ו/או מתנות שירות בשירות שכן הן אינן מאפשרות למבוטחים לרכוש פוליסה מצומצמת הכוללת רק כסויים שאינם כלולים בביטוחי הבריאות המשלימים של קופת החולים, ובכך יוצרות מצב של כפל ביטוחי. בכך, טוענים התובעים, הנתבעות מפרות את חובת תום הלב המוגברת החלה עליהן, מפרות חובה חקוקה, מפרות את הוראות הדין, מפרות הסכם, מטעות את מבוטחיהן ועושות עושר ולא במשפט. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג כנגד החברה, מסתכם לסכום של כ-2.2 מיליארד ש"ח, וכנגד כלל הנתבעות לסכום של כ-4.45 מיליארד ש"ח.

38. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה אינה מגלה, לכאורה, באתר האינטרנט שלה מידע מלא ומדויק אודות תקרות סכומי השיפוי המגיעים למבוטחיה בביטוחי בריאות בגין הוצאות ניתוחים המכוסים בפוליסות ביטוח הבריאות המשוקות על ידה. זאת, טוענת התובעת, במטרה להפחית את סכומי השיפוי המגיעים למבוטחיה. בכך, טוענת התובעת, החברה מפרה חוזה, מפרה את הוראות הממונה, נמנעת מלתת גילוי נאות של סכומי השיפוי המגיעים למבוטחים ופועלת בתרמית. התובעת מעריכה את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בלפחות 20 מיליוני ש"ח. בחודש יוני 2017 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם אופן חישוב סכום תגמולי הביטוח לחברי הקבוצה שיגישו, לאחר מועד אישור ההסדר, תביעת ביטוח לחברה לשיפוי בגין הוצאות ניתוח שיעברו וכן מנגנון השלמת סכומי תגמולי ביטוח לחברי קבוצה, אשר קיבלו שיפוי כאמור בעבר. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט. בחודש נובמבר 2017 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה, לפיה הוא אינו מתנגד להסכם הפשרה. במסגרת עמדתו העיר היועץ המשפטי לממשלה מספר הערות בנוגע להסכם, הביע את תמיכתו בבקשת הצדדים למינוי בודק להסכם וכן ביקש להגיש עמדה משלימה לאחר קבלת חוות דעת הבודק.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

39. בחודש אוקטובר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה לא גילתה, כביכול, למבוטחיה, אשר רכשו פוליסת ביטוח סיעודי בפרמיה משתנה מהי הפרמיה, שתיגבה מהם החל מגיל 65 וזאת עד לדיווח השנתי בגין שנת 2015 ועל אף, שלטענת התובעת, בגיל 65 מתייקרת הפרמיה בפוליסה זו במאות אחוזים. בכך, טוענת התובעת, החברה מפרה חובה חקוקה, מפרה את חובת הגילוי, מפרה הסכם, פועלת בחוסר תום לב, עושה עושר ולא במשפט ופועלת ברשלנות. עוד טוענת התובעת, כי חיוב מבוטחים בתשלום פרמיות עתידיות על פי תעריפים שאינם ידועים להם הינו תנאי מקפח בחוזה אחיד. התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג כנגד החברה, אולם היא מעריכה אותו במיליוני שקלים. בחודש יולי 2017 אישר בית המשפט את בקשת התובעת לתקן את בקשת האישור כך שתתייחס גם לטענה לפיה החברה לא הציגה, לכאורה, בפני מבוטחיה טרם מועד הצטרפותם את הפרמיה שתשולם על ידם החל מגיל 65 על אף שהיא מחויבת לעשות כן על פי חוזר הממונה. בחודש אוגוסט 2017 הוגשה בקשה מתוקנת לאישור תובענה כייצוגית. עניינה של הבקשה המתוקנת בטענה כי החברה לא הציגה, לכאורה, למבוטחיה בפוליסת ביטוח סיעודי בפרמיה משתנה את הפרמיה שתשולם על ידם מגיל 65 ואילך טרם הצטרפותם לביטוח במסגרת טופס ההצטרפות ו/או במסמך התנאים הכלליים.
40. בחודש אוקטובר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה, נגד חברת ביטוח נוספת ונגד חברת ש.ח.ר נזקי צנרת בע"מ ("חברת ש.ח.ר") (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי בקרות אירוע ביטוחי של נזקי נזילה, חברות הביטוח הנתבעות גובות, כביכול, ממבוטחיהן, שלא כדין, דמי השתתפות עצמית בשיעור הגבוה מהשיעור המקסימלי הקבוע בפוליסות הביטוח שלהן. בכך מפרות הנתבעות, לטענת התובעים, את הוראות פוליסות הביטוח, עושות עושר ולא במשפט, פועלות ברשלנות ומטעות את מבוטחיהן. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג ביחס לחברה בכ-39.8 מיליוני ש"ח. בחודש אוקטובר 2017 הודיעו הצדדים לבית המשפט על הסכמת המבקשים לדחיית הבקשה לאישור התובענה כייצוגית נוכח מיצויה.
41. בחודש אוקטובר 2016 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ ("קחצ"ק"). עניינה של התובענה בטענה, כי קחצ"ק גובה, כביכול, מהעמיתים בקרן, הוצאות ניהול השקעות, אשר גבייתן מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתקנון הקרן המתירה לה לגבות. בכך, פועלת קחצ"ק, לטענת התובע, בניגוד להוראות הדין ולחובת הנאמנות המיוחדת החלה עליה. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ-30.1 מיליוני ש"ח.
42. בחודש נובמבר 2016 הומצאה לחברה בקשה מתוקנת לאישור תובענה כייצוגית נגד החברה, נגד כלל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "כלל ביטוח") ונגד עמותת גמלאי קרן פנסיה "נתיב" דרום ומרכז ("עמותת גמלאי נתיב"), אשר הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז במסגרת בקשה לאישור תובענה כייצוגית, המתנהלת החל מחודש מאי 2015 נגד כלל ביטוח ועמותת גמלאי נתיב. עניינה של התובענה בטענה, כי כלל ביטוח ביטלה באופן חד צדדי ולא כדין את פוליסת ביטוח החיים הקבוצתית לגמלאי עמותת קרן פנסיה "נתיב" דרום ומרכז, בטענה כי הפוליסה אינה רווחית. צירופה של החברה לבקשת האישור מתבקש, לטענת התובע, נוכח תפקידה של הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ("הראל פנסיה"), ביחד עם עמותת גמלאי נתיב, לגבות מחברי העמותה את דמי הביטוח החודשיים ונוכח עמדתה של הראל פנסיה, כי לא ניתנו לה הרשאות חברי העמותה לגביית סכומים גבוהים יותר מקצבותיהם. התובע מעריך את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ-90 מיליוני ש"ח.
43. בחודש נובמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד ארבע חברות ביטוח נוספות (להלן: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי בפוליסות ביטוח חיים אגב הלוואה לדיור, בהן מסלול ההלוואה הינו כזה שבו קרן ההלוואה מוחזרת בסוף התקופה, הנתבעות אינן משלמות, כביכול, למבוטחים, בעת קרות מקרה ביטוח, את מלוא יתרת חוב ההלוואה לדיור, אלא חלק ממנו בלבד. בכך מפרות הנתבעות, לטענת התובעים, את חובת הגילוי החלה עליהן, מטעות את מבוטחיהן, מפרות את חוק חוזה הביטוח, מפרות חובה חקוקה, פועלות ברשלנות, מפרות את הוראות פוליסת הביטוח ופועלות בחוסר תום לב. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג ביחס לכל אחת מהנתבעות בכ-15 מיליוני ש"ח ואת הנזק הכולל הנתבע במסגרת התובענה בסך של 75 מיליוני ש"ח. בחודש אוקטובר 2017 הוגשה לבית המשפט בקשה מוסכמת להסתלקות המבקשים מבקשת האישור נגד החברה ונגד חברת ביטוח נוספת, במסגרתה הסכימה החברה להוסיף בטפסי הצעת הביטוח שלה שאלה האם המדובר בהלוואת משכנתא מסוג "קרן עומדת במקום" או בהלוואת משכנתא בסכום פוחת. כמו כן, החברה תמשיך לשלם למבוטחים קיימים, בעת קרות מקרה ביטוח, תגמולי ביטוח בסכום שהינו הגבוה מבין יתרת ההלוואה על פי המפורט בדף פרטי הביטוח או יתרת ההלוואה המעודכנת בספרי המלווה כפי שהיא מוגדרת בפוליסה. בקשת ההסתלקות כפופה לאישור בית המשפט.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

44. בחודש נובמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה גובה, כביכול, ממבוטחים, אשר סווגו כמעשנים במועד רכישת פוליסת ביטוחי חיים (ריסק) וחדלו לעשן למשך למעלה משנתיים, פרמיות ביתר ואינה מיידעת אותם על זכותם להפחתה משמעותית בפרמיות הביטוח במקרה של הפסקת עישון למשך למעלה משנתיים. בכך, מפרה החברה, לטענת התובע, את חוק חוזה הביטוח, תשמ"א – 1981 ואת תנאי פוליסת הביטוח. נזקו האישי הנתבע של התובע הינו כ- 800 ש"ח והוא מצייין, כי אין ביכולתו להעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג.

45. בחודש דצמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת, הראל פנסיה וגמל בע"מ. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל פנסיה וגמל מעלה, כביכול, את דמי הניהול הנגבים מעמיתיה בקרן הפנסיה המקיפה מבלי שניתנת להם על כך הודעה כדין, וכי היא גובה מהם, כביכול, בעת הפקדת כספיהם בקרן הפנסיה הכללית עקב הפקדה מצטברת בקרן הפנסיה המקיפה העולה על התקרה הקבועה לכך בחוק, דמי ניהול בשיעור העולה על שיעור דמי הניהול שלהם בקרן הפנסיה המקיפה, מבלי שניתנת להם הודעה על כך. נזקו האישי הנתבע של התובע מוערך בכ- 265 ש"ח והוא מצייין, כי אין ביכולתו להעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג. הדיון בבקשת האישור הועבר לבית הדין לעבודה.

46. בחודש דצמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה מפחיתה, לכאורה, שלא כדין, את תשלום דמי הביטוח למבוטחים בפוליסת נכות מתאונה בגין מקרי ביטוח שעניינם נכות בגפיים, עיניים ואוזניים על יסוד טבלת שיעורי נכויות הקבועה בפוליסת הביטוח, השונה מטבלת שיעורי הנכויות שבתקנות הביטוח הלאומי ועל יסוד נוסחת התאמה הקבועה בפוליסה הביטוח. נזקו האישי הנתבע של התובע הינו כ- 12,500 ש"ח והוא מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 100 מיליוני ש"ח.

תובענות שהוגשו בתקופת הדוח

47. בחודש ינואר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה אינה מגלה (לא בעצמה ולא באמצעות סוכני הביטוח מטעמה) למבוטחיה בביטוח רכב, אשר עומדים לחצות מדרגת גיל או וותק נהיגה במהלך תקופת הביטוח, כי באפשרותם לעדכן את גיל הנהג או את וותק הנהיגה ולקבל החזר פרמיה, וכי כתוצאה מכך משלמים מבוטחיה הנ"ל פרמיה ביתר נוכח העדר עדכון הפרמיה במהלך תקופת הביטוח בעקבות שינוי מדרגת הגיל או הוותק. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג לכל הפחות בכ- 12.25 מיליוני ש"ח.

48. בחודש פברואר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד החברה הבת, הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן יחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות תשלומים שונים בגין הקמת הלוואות ו/או הטיפול בהן וזאת לכאורה, בניגוד להוראות הדין, בהיעדר הרשאה חוקית ובניגוד לעמדת המאסדר. התובעת מעריכה את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בכ- 5.9 מיליוני ש"ח.

49. בחודש פברואר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב (המחלקה לעניינים כלכליים) תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת, הראל פנסיה וגמל בע"מ ונגד חברה מנהלת נוספת (להלן יחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות מעמיתיהן, אשר נוטלים מהן הלוואות, תשלומים שונים בגין טיפול באותן הלוואות וזאת, לכאורה, בניגוד להוראות הדין ולעמדת הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בכ- 44.75 מיליוני ש"ח. בהחלטתו מחודש אפריל 2017 קבע בית המשפט כי למחלקה הכלכלית אין סמכות עניינית לדון בבקשת האישור וכי התובענה תישמע כהליך אזרחי.

50. בחודש מרס 2017 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד החברה הבת, הראל פנסיה וגמל בע"מ ("הראל פנסיה וגמל"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל פנסיה וגמל גבתה עד סוף שנת 2015, כביכול, מהעמיתים בקופת הגמל הראל עוצמה תעוז, הוצאות ניהול השקעות, אשר גבייתן מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתקנון קופת הגמל, אשר התירה לה לגבות. התובעת מעריכה את הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בכ- 127.1 מיליוני ש"ח.

51. בחודש אפריל 2017 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד כלל פנסיה וגמל בע"מ (להלן יחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות דמי ביטוח בגין פוליסות ביטוח חיים מעמיתיהם ומבוטחיהם המנוחים לאחר פטירתם, וזאת בניגוד להוראות חוק חוזה הביטוח. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בגין התקופה בגינה הם מבקשים לנהל את התובענה בכ- 14 מיליוני ש"ח בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיוחדת.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

תובענות שהוגשו בתקופת הדוח (המשך)

52. בחודש אפריל 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי בעת החלפת רכב, החברה מזכה, לכאורה, את מבוטחיה בפוליסות ביטוח רכב רכוש, בסכומי דמי ביטוח נמוכים מהסכומים להם הם זכאים, לכאורה, בהתאם להוראות פוליסת הביטוח התקנית והדין. נזקו האישי הנתבע של התובע מוערך בכ- 1,265 ש"ח והוא מציין, כי אין ביכולתו להעריך את הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג.

53. בחודש מאי 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן יחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי במסגרת פוליסות הביטוח המשוקות על-ידי הנתבעות במסגרת מכרז ביטוח הרכב לעובדי המדינה של אגף החשב הכללי במשרד האוצר, מתעלמות, לכאורה, הנתבעות מהעבר הביטוחי של המבוטחים לצורך חישוב פרמיית הביטוח בביטוח רכב מקיף וכי פרמיית הביטוח של חברי הקבוצה מגלמת, לפיכך, לכאורה, סיכון גבוה יותר שאינו רלבנטי לחברי הקבוצה, דבר המוביל לכך שפרמיית הביטוח הנקבעת להם גבוהה מזו שהיה עליהם לשלם נוכח עברם הביטוחי. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בכ- 155 מיליוני ש"ח.

54. בחודש מאי 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה דוחה, כביכול, תביעות ביטוח המוגשות אליה במסגרת פוליסות ביטוח שיניים קבוצתיות בגין בדיקות אבחון תקופתיות, בנימוק שאינן נכללות בתנאי הביטוח, על אף שבפועל, בדיקות אלו נכללות, לכאורה, במסגרת פוליסת הביטוח. התובע מעריך את הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 42.8 מיליוני ש"ח. בחודש נובמבר 2017 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה מוסכמת לדחיית בקשת האישור עקב מיצוי הליכים, במסגרתה מתבקש בית המשפט לדחות את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. זאת, עקב הסכמתה של החברה לשלם תגמולי ביטוח לקבוצת המבוטחים שתביעתם נדחתה בנסיבות האמורות בבקשת האישור וחיידוד נהליה על מנת למנוע הישנותם של מקרים כאמור בעתיד. כמו כן הסכימה החברה לשלם למבקש ולבאי כוחו, בכפוף לאישורו של בית המשפט, גמול ושכר טרחה בסכומים שאינם מהותיים. בקשת הדחייה כפופה לאישור בית המשפט.

55. בחודש ספטמבר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה משלמת למבוטחיה גמלאות חודשיות במועד מאוחר מהמועד שנקבע לכך בפוליסת הביטוח ללא תוספת ריבית בגין הפיגור בתשלום. התובע אינו מכמת את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג אך הוא מעריך כי הוא עולה על סך של 2.5 מיליוני ש"ח.

56. בחודש ספטמבר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד 12 חברות ביטוח נוספות (להלן: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי במקרים בהם הנתבעות משלמות סכומים שנפסקו נגדן על ידי רשויות שיפוטיות לאחר המועד שנקבע לפרעונם, הן אינן מוסיפות להם הפרשי הצמדה, ריבית, וריבית צמודה כנדרש, כביכול, על פי הוראות סעיף 5(ב) לחוק פסיקת ריבית והצמדה, תשכ"א-1961 ("החוק"). התובעים אינם מכמתים את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג אולם הם מעריכים אותו בעשרות מיליוני שקלים.

57. בחודש ספטמבר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי בניגוד, כביכול, להוראות פוליסות הביטוח, החברה משפה, את מבוטחיה בביטוח בריאות, בגין עדשות, אשר הושטלו במהלך ניתוח לתיקון קטרקט עד גובה עלותה של עדשה רגילה בלבד אף כאשר העדשה שהושטלה הינה עדשת פרימיום. התובעת מעריכה את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בכ- 466 מיליוני ש"ח.

תובענות שהוגשו לאחר תקופת הדוח

58. בחודש אוקטובר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה גובה, כביכול, ממבוטחיה דמי ביטוח בגין תקופת אכשרה, על אף שלא ניתן למבוטח כיסוי ביטוחי במהלכה. התובע מעריך את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 42 מיליוני ש"ח.

59. בחודש אוקטובר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה מפרה, כביכול, את הוראות כתב השירות "מרכז פרטי לאבחון רפואי מהיר" ואינה עומדת במועדים הקבועים בו, במקרים בהם מבוטחיה נדרשים לעבור בדיקות שאינן מבוצעות על-ידי ספק השירות. זאת, כביכול, על אף שלא קיים חריג ביחס לבדיקות אלו בכתב השירות. התובע אינו מכמת את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

טבלה מסכמת:

להלן טבלה מסכמת של הסכומים הנתבעים במסגרת בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות, תובענות שאושרו כתביעה ייצוגית ותביעות מהותיות אחרות נגד החברה ו/או החברות המאוחדות, כפי שצוינו על-ידי התובעים בכתבי הטענות שהוגשו מטעמם. מובהר, כי הסכום הנתבע אינו מהווה בהכרח כימות של סכום החשיפה המוערכת על-ידי החברה, שכן המדובר בהערכות מטעם התובעים אשר דינן להתברר במסגרת ההליך המשפטי.

סוג	כמות תביעות	הסכום הנתבע באלפי ש"ח
<u>תובענות שאושרו כתביעה ייצוגית:</u>		
צוין סכום המתייחס לחברה ו/או לחברות מאוחדות	5	930,365
התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה ו/או לחברות מאוחדות	1	225,000
לא צוין סכום התביעה	1	
<u>בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות:</u>		
צוין סכום המתייחס לחברה ו/או לחברות מאוחדות	30	4,917,734
התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה ו/או לחברות מאוחדות	9	10,847,000
לא צוין סכום התביעה	13	
<u>תביעות מהותיות אחרות</u>	1	15,605

סכום ההפרשה הכולל עבור התביעות שהוגשו כנגד החברה כמפורט לעיל מסתכם בכ- 96 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2016 כ- 72 מיליוני ש"ח).

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות אחרות

1. בחודש יוני 2004 הוגשה תביעה בבית המשפט המחוזי בתל-אביב ובקשה לאישורה כתביעה נגזרת כנגד החברה המאוחדת, ידידים הולדינג וניהול (1984) בע"מ (להלן: ידידים), יושב הראש לשעבר ומנכ"ל ידידים לשעבר וכנגד חברה מאוחדת נוספת, הראל שירותי ניהול קרנות פנסיה (1987) בע"מ, שהינה בעלת שליטה בידידים (להלן: "הנתבעים"), על ידי בעלי מניות המיעוט בלעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ, חברת בת של ידידים (להלן: לעתיד) בסכום של 15,605 אלפי ש"ח. עניינה של התביעה הינו פיצוי עתידית קופת פנסיה בע"מ (להלן: עתידית), קרן פנסיה בניהול לעתיד, בגין שימוש במשאבים שונים של עתידית, כגון: שימוש בתשתית התפעול ובמוניטין, שימוש בקניינה של עתידית, בגין נטילת קרן פנסיה ממשיכה ואובדן רווחים. בנוסף תובעים התובעים תמלוגים בסך של 3,177 אלפי ש"ח במסגרת התביעה האישית שלהם. ביום 29 ביולי 2010 לאחר שנערכו חקירות והוגשו סיכומים בכתב במסגרת הבקשה לאישור התביעה הנגזרת, נתקבלה על-ידי בית המשפט וניתנה לתובעים האפשרות לתבוע את הנתבעים בשם לעתיד בגין זכויות שלטענתם זכאית להן לעתיד. ביום 24 באוגוסט 2015 דחה בית המשפט את טענות התובעים בעניין התביעה הנגזרת וקבע כי הם מנועים מלטעון לעניין הזכויות הנובעות מהקמת קרן הפנסיה החדשה וכי לעתיד איננה זכאית לפיצוי בגין שימוש במשאביה של עתידית לצורך הקמת הקרן החדשה. בית המשפט קיבל את תביעתם האישית של התובעים לקבלת תמלוגים. במהלך החודשים ספטמבר-דצמבר 2015 העבירה לעתיד לתובעים את הסכומים המשקפים להערכתה את מלוא הסכום אותו היא חייבת לתובעים בהתאם להוראות פסק הדין, אולם התובעים טוענים כי הסכום שהועבר אינו מהווה את הסך הסופי לו הם זכאים בהתאם לפסק הדין. בהתאם לכך, מונה מומחה מטעם בית המשפט לצורך הכרעה בסוגיות הכספיות שבמחלוקת. עיקר המחלוקת שבין הצדדים הינה לעניין הריביות שיש להוסיף על סכום הקרן. במסגרת פגישה שהתקיימה עם המומחה שמונה נתגלעו מחלוקות נוספות בין הצדדים. בהתאם לכך הוגשה בקשה לבית המשפט מטעם התובעים במסגרתה ביקשו כי המומחה יתייחס גם לסוגיית העמלות בגינה קיימת מחלוקת. לאחר שהתקיים דיון בעניין הגיעו הצדדים להסכמה לפיה המומחה יבדוק גם את עניין העמלות ובעניין הריבית התבקש בית המשפט ליתן החלטה במחלוקת שבין הצדדים. ביום 22 באוגוסט 2016 ניתנה החלטת בית המשפט, המקבלת את עמדת הנתבעים, כי הריבית לפיה יבצע המומחה את הבדיקה ויערוך את תחשיב התמלוגים היא הריבית בגין איחור בהעברת כספים מהמערכת הבנקאית. בכל הנוגע לתביעה האישית, ביום 3.1.2017 הוגשה לבית המשפט חוות דעת חלקית של המומחה מטעם בית המשפט, בנושא התמלוגים ובנושא שכר הדירקטורים. בעקבות הכרעת המומחה בנושאים האמורים שולם סכום העומד על 322,356 ש"ח לתובעים. המומחה טרם השלים את חוות דעתו בנושא העמלות אשר הצדדים הגיעו להסכמה כי הוא ידון בעניין זה גם כן. ביום 25 במאי 2017 התקיים דיון בבית המשפט המחוזי בעניין מתווה הבדיקה של המומחה בסוגיית העמלות ובסיומו הוסכם בין הצדדים על מתווה להשלמת חוות דעתו. בנוסף, ביום 28 באוקטובר 2015 הגישו התובעים לבית המשפט העליון הודעת ערעור על פסק הדין בתביעה הנגזרת, במסגרתה מבקשים התובעים לבטל את פסק הדין ולקבל את התביעה הנגזרת ולחילופין להשיב את התיק לבית המשפט המחוזי על מנת שידון בשאלת גובה הנזק. הטיפול בתביעה הנגזרת, עוכב גם הוא על ידי בית המשפט העליון עד למועד שנקבע כאמור לעיל.

ג. תביעות שהגיעו לסיומן בתקופת הדוח

1. בחודש יוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד חברת ש.ח.ר. נזקי צנרת בע"מ ("חברת ש.ח.ר") (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי נגבים, כביכול, ממבוטחיה של החברה בפוליסות ביטוח מבנה, בגין תיקון נזקי מים, מלוא דמי ההשתתפות העצמית, גם במקרים בהם עלות התיקון בפועל נמוכה מסכום ההשתתפות העצמית. בכך מפרות הנתבעות, לטענת התובע, את הוראות חוק חוזה הביטוח, תשמ"א - 1981, פועלות בחוסר תום לב בקיום חוזה, עושות עושר ולא במשפט ומפרות חובה חקוקה. בחודש בינואר 2017 אישר בית המשפט המחוזי מרכז-לוד את בקשתו של המבקש, במהלך דיון שהתקיים בפניו, להסתלק מבקשת האישור.

2. בחודש אוגוסט 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה היה בטענה, כי מבוטחיה של החברה, אשר רכשו כיסוי ברות ביטוח נסיעות לחו"ל, המקנה להם את האפשרות לרכוש ביטוח נסיעות לחו"ל ללא צורך בהצהרת בריאות חדשה, נדרשים, כביכול, להצהיר אודות מצבם הרפואי בעת הפעלתה של פוליסת ביטוח הנסיעות לחו"ל. בכך, טוען התובע, החברה מטעה את מבוטחיה, מנצלת את מצוקת הצרכן, מפרה את חובת הגילוי ואת חובתה לקיים חוזים בתום לב, עושה עושר ולא במשפט, מפרה את חוק חוזה הביטוח, תשמ"א - 1981, מפרה חובה חקוקה, פוגעת באוטונומיה של הרצון החופשי, ופועלת ברשלנות ובתרמית. בחודש פברואר 2017 אישר בית המשפט את הבקשה המוסכמת להסתלקות המבקש מבקשת האישור נגד החברה במסגרת בקשת ההסתלקות התחייבה החברה להוסיף אפשרות למימוש הרחבת ברות הביטוח באמצעות אתר האינטרנט שלה וכן לשלוח למבוטחים הרלבנטיים מידע אודות זכאותם למימוש ברות הביטוח במסגרת הדיווח השנתי הנשלח אליהם.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. תביעות שהגיעו לסיימן בתקופת הדוח (המשך)

3. בחודש דצמבר 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה ונגד 6 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי במסגרת רפורמה שנעשתה בשנת 2007 בענף רישוי רכב על ידי משרד התחבורה, תוקנו תקנות התעבורה, תשכ"א - 1961, אשר במסגרתן שונה סיווגם של רכבי הפנאי-שטח והמיני-וואנים ("כלי הרכב") לכלי רכב פרטיים. לטענת התובעים, הנתבעות בחרו להמשיך ולהגדיר את כלי הרכב ככלי רכב מסחריים, כל זאת כביכול, בניגוד להוראות הדין. בנוסף נטען, כי ביחס לרכבים שייצרו לאחר כניסת הרפורמה לתוקף, כלומר שנת 2008 ומעלה שינו הנתבעות את התנהלותן וכלי רכב אלו מבוטחים על ידן ככלי רכב פרטיים, ובזאת, כביכול, הנתבעות יוצרות הפליה. לטענת התובעים, באמצעות סיווג כלי הרכב על ידי הנתבעות ככלי רכב מסחריים, וזאת על אף שכלי הרכב מסווגים על ידי משרד התחבורה כרכבים פרטיים (M-1), הנתבעות גובות, לכאורה, פרמיות ביטוח הגבוהות מפרמיות הביטוח המקבילות לכלי רכב פרטיים. בחודש אפריל 2017 דחה בית המשפט המחוזי מרכז את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.
4. בחודש ינואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה היה בטענה, כי בעוד שהחברה מבטיחה בהצעת ביטוח לרוכשי רכב מסוג פגיו וסיטרוואן באמצעות לוביט סוכנות לביטוח (1997) בע"מ, כי בקרות נזק תאוונתי, רכבם יתוקן בחלפים מקוריים חדשים בלבד חלף החלקים שניזוקו, בפועל, בקרות מקרה ביטוח, החברה מפעילה שמאי חוץ מבלי לחייב אותו ואת מוסך ההסדר לפעול על פי הוראות הפוליסה, כך שהשמאי קובע אילו תיקונים ייעשו בחלפים מקוריים ואילו תיקונים יבוצעו על דרך של תיקון חלקים שניזוקו. בכך מקטינה החברה, לטענת התובע, את ערך הנזק הגולמי, כך ששיעור הנזק, המחושב באחוזים משווי הרכב המבוטח נמוך משיעור הנזק האמיתי. בכך, מפרה החברה, לטענת התובע, את הוראות חוק חוזה הביטוח, תשמ"א - 1981 ואת הוראות חוזה הביטוח, פועלת בחוסר תום לב ועושה עושר ולא במשפט. בחודש מרס 2017 הודיעו הצדדים לבית המשפט כי בעקבות המלצת בית המשפט הסכימו לסיים את ההליך בדרך של הסתלקות מבקשת האישור במסגרתה תיוסף הבהרה הן במסמכיה העתידיים של לוביט והן בפוליסות הביטוח העתידיות, כי החלפת החלקים לחלקים חדשים ומקוריים מותנית באישור שמאי להחלפת החלק. בחודש מאי 2017 אישר בית המשפט את הסתלקות המבקש בתנאים שהוסכמו בין הצדדים והורה על מחיקת בקשת האישור.
5. בחודש אוגוסט 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד קרן הגמלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ ("קג"מ"), עמיתים - קרנות הפנסיה הוותיקות ("עמיתים") וישראל שחר סוכנות לביטוח (MIA) - סוכנות לביטוח פנסיוני (2010) בע"מ (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי נגבית, כביכול, מהמבוטחים בפוליסה לביטוח חיים קבוצתי לחברי ארגון מקבלי גימלה מקג"מ, פרמיה עודפת ביחס לפוליסת הביטוח, פרמיה ללא כיסוי ביטוחי ופרמיה יקרה בעשרות אחוזים ביחס לפוליסות ביטוח חיים אחרות. זאת, בעוד שבתקנון הקרן לא מוזכרת גביית פרמיות ביטוח לאלמנה והנתבעות נמנעות מלהציג את פוליסת הביטוח המקורית עליה חתמה המבקשת. בכך טענה התובעת, הפרו, כביכול, הנתבעות חובה חקוקה, הפרו את חובת הגילוי המוגברת החלה עליהן, עשו עושר ולא במשפט והטעו את מבוטחייהן. בחודש מאי 2017 אישר בית המשפט המחוזי מרכז-לוד את הודעת ההסתלקות של המבקשת, אשר ניתנה במהלך דיון שהתקיים בפניו, והורה על מחיקת הבקשה לאישור התביעה כייצוגית.
6. בחודש יולי 2008 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב נגד החברה תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית. עניינה של התובענה היה בטענה, כי החברה נמנעת, כביכול, מלשלם ו/או לשפות את מבוטחיה בגין הנזק שנגרם לאמצעי המיגון שהותקן ברכב במקרה של אובדן גמור או אובדן גמור להלכה או גניבה, ומחתימה את המבוטחים, בניגוד, כביכול, להוראות הממונה, על כתב סילוק. לטענת התובע, בכך החברה מתעשרת על חשבון המבוטח ומפרה חובה חקוקה. בחודש אוקטובר 2016 הוגש לאישור בית המשפט הסכם פשרה בתובענה, במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי החברה תשלם, בגין העבר, לחברי הקבוצה הזכאים, כהגדרתם בהסכם הפשרה, סך השווה לחמישים אחוז (50%) מעלות אמצעי המיגון הרלבנטי (כהגדרתו בהסכם הפשרה) בניכוי פחת ובתוספת הפרשי ריבית והצמדה למדד המחירים לצרכן, מיום תשלום תגמולי הביטוח ועד למועד העברת התשלום. סכום זה ישולם לחברי הקבוצה הרלוונטיים, אשר יפנו לחברה בעקבות פנייה שתבצע לחברי הקבוצה המאושרת. ככל שיתברר כי הסכום הכולל לתשלום נמוך מהסכום המינימאלי שייקבע על ידי מומחה שימונה על-ידי בית המשפט, יוגדל הסכום שיקבל כל אחד מחברי הקבוצה שפנו לחברה, וכן יבוצע, במידת הצורך, מנגנון איתור מבוטחים נוסף. יתרתו של סכום הפיצוי המינימאלי, כאמור, אשר לא תשולם לחברי הקבוצה, תיתרם בהתאם להוראות הסכם הפשרה. בנוסף, הוסדר במסגרת הסכם הפשרה אופן ההתנהלות בעתיד ביחס לאמצעי המיגון במקרה של אובדן גמור, כהגדרתו בהסכם הפשרה. בחודש מאי 2017 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה לפיה הוא אינו מתנגד להסדר הפשרה. במסגרת עמדתו העיר היועץ המשפטי לממשלה מספר הערות. בחודש יולי 2017 אישר בית המשפט את הסכם הפשרה.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. תביעות שהגיעו לסיומן בתקופת הדוח (המשך)

7. בחודש אפריל 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי- מרכז בלוד, תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה היה בטענה כי החברה אינה מעניקה למבוטחים בפוליסת ביטוח בריאות מסוג גילוי מחלות קשות (להלן: "הפוליסה") כיסוי ביטוחי במקרה של גילוי המחלה הספציפית בה חלתה התובעת, על אף שלטענתה פרשנות ראויה של הפוליסה הייתה צריכה, כביכול, להוביל למסקנה, כי יש ליתן כיסוי ביטוחי במקרה כאמור (אף שהמחלה מוחרגת בהתאם לתנאי הפוליסה). בחודש אוגוסט 2017 דחה בית המשפט המחוזי מרכז את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.

8. בחודש ספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") ("דקלה") ונגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי הנתבעות גובות, כביכול, דמי ביטוח מלאים ממבוטחים שהינם חיילי מילואים, גם כאשר הם מצויים במהלך שירות מילואים, על אף שאינן מספקות להם, כביכול, כיסוי ביטוחי מלא בתקופה זו, אלא כיסוי ביטוחי חלקי וחסר, ששוויו נמוך משמעותית מדמי הביטוח הנגבים מהם. בהתנהלות זו עושות הנתבעות, לטענת התובעים, עושר ולא במשפט, מפרות חובה חקוקה, ומפרות את חובת הגילוי היזום המוטלת עליהן. עוד טענו התובעים, כי ההוראות המגבילות את הכיסוי הביטוחי בתקופת שירות המילואים מבלי להפחית את דמי הביטוח בתקופה זו מהוות משום תנאי מקפח בחוזה אחיד, וכי הן עומדות בניגוד לציפייה הסבירה של המבוטחים. בחודש יוני 2017 הוגשה לבית המשפט בקשה משותפת ומוסכמת להסתלקות המבקשים מבקשת האישור נגד הנתבעות, במסגרתה התחייבו הנתבעות לתקן או להבהיר, על פי העניין וככל שהדבר נדרש, את נוסחי פוליסות הביטוח הרלוונטיות שלהן, בכל הנוגע להחרגת מקרי ביטוח שאירעו במהלך שירות מילואים. בחודש אוגוסט 2017 אישר בית המשפט את הסתלקות המבקשים מבקשות האישור כייצוגיות, הורה על מחיקתן ועל דחיית תביעותיהם האישיות של המבקשים.

9. בחודש יוני 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד החברה ונגד שש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי הנתבעות קובעות סכומי ביטוח בפוליסות לביטוח חיים הנדרשות לצורך הלוואת משכנתא, על בסיס נתונים שאינם מבוססים על מסלול המשכנתא והריבית כפי שנקבעו על ידי הבנק המלווה, ולתקופות ביטוח בהן לא מתבצע עדכון סכומי הביטוח בהתאם ליתרת סכום המשכנתא. כתוצאה מכך, הנתבעות גובות, לכאורה, דמי ביטוח הגבוהים מדמי הביטוח שהיו צריכים להיות מחושבים בהתאם ליתרת המשכנתא בבנקים המלווים ובכך הנתבעות, כביכול, מטעות את מבוטחיהן ופועלות בניגוד להוראות הדין. בית המשפט העביר את הבקשה לקבלת עמדת הממונה בשאלות העולות מבקשת האישור. הממונה העביר את שאלות בית המשפט להתייחסות המפקח על הבנקים. ביום 23 במרס 2016 הוגשה עמדת הממונה אשר ככלל תומכת בעמדת הנתבעות, וקובעת כי אין הסדרה רגולטורית המקימה חובה על חברות הביטוח לעדכן מיוזמתן, מעת לעת, את הסכום המבוטח בפוליסה וכי חברת הביטוח אינה רשאית לערוך שינויים בתנאי חוזה הביטוח ובכלל זה בסכום הביטוח, ללא קבלת הוראה מפורשת מצד המבוטח. הצדדים מנהלים הליך גישור. בחודש ספטמבר 2017 אישר בית המשפט את הסתלקות המבקשים מבקשת האישור, במסגרתה הסכימו הנתבעות כי כל עוד לא תפרסם הממונה על שוק ההון נוהל שמאסדר את הסוגיה מושא בקשת האישור או תחול הוראת דין אחרת, הנתבעות יפעלו על מנת להביא לידיעת המבוטחים טרם התקשרותם בפוליסה לביטוח חיים אגב הלוואה לדיור את שיעורי הריבית המשמשים לחישוב השתנות סכום הביטוח לאורך תקופת הביטוח, את האפשרות שיווצר פער בין סכום הביטוח לבין יתרת הלוואת הדיור ואת אפשרות המבוטחים להקטין את סכום הביטוח במהלך חיי הפוליסה.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)**התחייבויות תלויות אחרות שהגיעו לסיומן לאחר תקופת הדוח**

1. בחודש פברואר 2014 הוגשה לבית משפט המחוזי - המחלקה הכלכלית בתל אביב תביעה ובקשה לאישורה כתביעה נגזרת נגד החברה, נגד ארבע חברות ביטוח נוספות ונגד שירותי בריאות כללית אשר הדיון בה אוחד עם תביעה ובקשה באותו עניין, אשר הוגשה בחודש מרס 2014 נגד החברה, נגד ארבע חברות ביטוח נוספות ונגד מכבי שירותי בריאות (שירותי בריאות כללית ומכבי שירותי בריאות, להלן - "קופות החולים"). הבקשות להכיר בתובענות כתביעות נגזרות, לאחר שתוקנו בהתאם לבקשה, אשר נתקבלה על-ידי בית המשפט הינן בטענה שקופות החולים נמנעו, כביכול, מלמצות את זכות ההשתתפות העומדת להן מכוח הדין, כלפי חברות הביטוח בגין הוצאות שהוציאה במסגרת תוכנית שירותי הבריאות הנוספים ("שב"ן"), ביחס לאותם מקרים בהם קיימת, כביכול, חפיפת חבויות בין השב"ן לבין פוליסות ביטוחי הבריאות הנמכרות על ידי חברות הביטוח וכן בגין הוצאות שהוציאו קופות החולים במסגרת השירותים שניתנו על ידן מכוח חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד - 1994 ("הסל הבסיסי"), ביחס לאותם מקרים בהם קיימת, כביכול, חפיפת חבויות בין הסל הבסיסי לבין פוליסות ביטוחי הבריאות הנמכרות על ידי חברות הביטוח. לטענת התובעים עיקר החפיפה הינה בגין ביצוע ניתוחים (בחירת מנתח וכל העלויות הנלוות לכך) וכן בגין ייעוץ רפואי. הבקשות הוגשו לאחר שקופות החולים הבהירו לתובעים, בעקבות פנייתם אליהן, כי הן מסרבות להגיש תובענה כאמור נגד חברות הביטוח, לאחר שהסבירו לתובעים, כי אין יסוד לתובענה הן מבחינת הוראות הדין והן מבחינת אחרות, ולכן כל עוד לא שונו הוראות הדין הקיימות אין מקום לתובענה. בית המשפט העביר את הבקשה לקבלת עמדת היועץ המשפטי בסוגיות המועלות בבקשת האישור שתתייחס לעמדת משרד האוצר, הממונה ומשרד הבריאות. בחודש מרס 2016 הגיש היועץ המשפטי לממשלה עמדתו בבקשה לאישור התביעה הנגזרת, לפיה, אין לשיטתו לחברי קופת חולים זכות להגיש תביעה נגזרת בשמה, וכי גם לגופם של דברים אין מקום לשיטתו לאשר את הבקשה להגשת תביעה נגזרת ממספר טעמים, ובהם העובדה שנוכח המורכבות הכרוכה בהגשתן וניהולן של תביעות השיבוב אין לומר שהחלטותיהן של קופות החולים שלא להגיש תביעות במקרים של כפל ביטוח הינן החלטות לא סבירות מבחינה כלכלית, ציבורית ומשפטית, קל וחומר בנסיבות שבהן הממשלה בוחנת אפשרות לקבוע, במידת הצורך, וככל שימצא, לאחר גיבוש התשתית העובדתית הנדרשת, כי יש לכך הצדקה, הסדר שיבוב סטאטוטורי. עוד מבהיר היועץ המשפטי לממשלה בעמדתו, כי בכל מקרה, אין מקום לדעת המדינה לשקול יצירת הסדר שיבוב בין הסל הציבורי לבין הביטוח המסחרי או בינו לבין השב"ן. בחודש אוקטובר 2017, קיבל בית המשפט העליון את בקשות רשות הערעור שהגישו קופות החולים על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב (המחלקה הכלכלית) לדחות את בקשתן לסלק על הסף את הבקשות לאישור התביעות כנגזרות מן הטעם שחבר קופת חולים אינו רשאי להגיש תביעה נגזרת נגד קופת חולים וקיבל את בקשתן לסילוק על הסף של הבקשות לאישור התביעות כנגזרות.

באור 8 - ניהול ודרישות הון

1. להלן נתונים בדבר ההון הנדרש והקיים של החברה והחברות הבנות שהינן חברות ביטוח בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (הון עצמי מינימאלי הנדרש ממבטח) התשנ"ח-1998 (להלן: "תקנות ההון") והנחיות הממונה:

ליום 31 בדצמבר 2016		ליום 30 בספטמבר 2017	
EMI	הראל ביטוח	EMI	הראל ביטוח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
79,652	5,702,567	71,351	5,730,281
436,811	4,071,946	424,695	4,089,141
-	350,517	-	350,485
436,811	4,422,463	424,695	4,439,626
-	145,145	-	90,430
-	1,825,894	-	2,079,103
-	1,971,039	-	2,169,533
-	741,040	-	740,652
-	2,712,079	-	2,910,185
436,811	7,134,542	424,695	7,349,811
357,159	1,431,975	353,344	1,619,530

הסכום הנדרש על פי תקנות והנחיות הממונה (א)
הסכום הקיים המחושב על פי תקנות ההון:
הון ראשוני

הון ראשוני בסיסי
הון ראשוני מורכב
סה"כ הון ראשוני
הון משני
הון משני נחות (ב)
הון משני מורכב (ג)
סה"כ הון משני
הון שלישוני מורכב

סך ההון הקיים המחושב על פי תקנות ההון
עודף ליום הדוח

אירועים לאחר תאריך הדוח

-	(30,182)	-	-
-	250,100	-	-
(25,000)	-	-	-
332,159	1,651,893	353,344	1,619,530

התכלות הון משני
הרחבת הון משני מורכב לאחר תאריך הדוח
חלוקת דיבידנד
עודף בהתחשב באירועים לאחר תאריך הדוח*

ליום 31 בדצמבר 2016		ליום 30 בספטמבר 2017	
EMI	הראל ביטוח	EMI	הראל ביטוח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
79,652	744,944	71,351	788,429
-	352,840	-	121,054
-	40,997	-	40,014
-	1,395,557	-	1,476,905
-	85,859	-	93,308
-	310,703	-	312,074
-	1,657,588	-	1,756,249
-	837,109	-	833,740
-	(194,036)	-	(191,135)
-	408,834	-	438,794
-	62,172	-	60,849
79,652	5,702,567	71,351	5,730,281

א. הסכום הנדרש כולל, בין היתר, דרישות הון בגין:
פעילות בביטוח כללי
פעילות בביטוח סיעודי **
דרישות הון בגין תוכניות מבטיחות תשואה
נכסי השקעה ונכסים אחרים (ד)
סיכונים קטסטרופה בביטוח כללי
סיכונים תפעוליים
הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים ובביטוח מפני מחלות ואשפוז
השקעה בחברות מנהלות מאוחדות, מבטחים וערבויות
הקלה בדרישות ההון בגין עלות רכישת קופות גמל
סיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים (ה)
נכסים בלתי מוכרים כהגדרתם בתקנות ההון (ו)
סך כל הסכום הנדרש על פי תקנות ההון המתוקנות

* התוספת, הנכללת בחישוב ההון הנדרש מהחברה בשל יתרת ההפרש המקורי המיוחס לחברות המנהלות וקופות הגמל, לצורך חלוקת דיבידנד, מסתכמת לסך של כ- 91 מיליוני ש"ח וכ-95 מיליוני ש"ח ליום 30 בספטמבר 2017 וליום 31 בדצמבר 2016, בהתאמה.
** ראה גם באור 9(2).

באור 8 - ניהול ודרישות הון (המשך)

1. (המשך)
  - ב. כולל כתבי התחייבות נדחים בסך של 205,802 אלפי ש"ח שהונפקו עד ליום 31 בדצמבר 2006 והמהווים הון משני נחות.
  - ג. לעניין הנפקת אגרות חוב אשר תמורתן משמשת כהון מורכב של החברה, ראה באור 6.
  - ד. לעניין אישור הממונה לשימוש במודל פנימי לדירוג אשראי ראה באור 35(3) לדוחות השנתיים.
  - ה. דרישת הון בשיעור של 0.17% מהסכום בסיכון בשייר עצמי, אך לא פחות מהדרישה ביום ההעברה. דרישת הון בחברה הינה בסכום שלא יפחת מ-190 מיליוני ש"ח.
  - ו. כולל נכס לא מוכר בסכום זניח בגין חריגה פאסיבית מתקנות השקעה.
2. החל מיום 1 בינואר 2016, מוזגה הפעילות הביטוחית של דקלה לתוך החברה. החל מאותו מועד, חדלה דקלה מלהיות מבטח, שינתה את שמה לשם דקלה סוכנות לביטוח בע"מ, היא פועלת בהתאם לרשיון סוכנות ביטוח ובהתאם לא קיימות לה דרישות הון. למיזוג כאמור, השפעה חיובית על דרישות הון של הראל ביטוח בסך של כ-80 מיליוני ש"ח. בנוסף לאמור, כחלק מהעברת הפעילות הביטוחית של דקלה להראל ביטוח, הועבר להראל ביטוח כתב התחייבות נדחה בסך של כ-100 מיליוני ש"ח, אשר משמש כהון משני מורכב בידי הראל ביטוח. בהתאם, קטנו דרישות הון וגדל ההון המוכר של הראל ביטוח בסכומים כאמור. ביום 1 בינואר 2016 חילקה דקלה דיבידנד בסך של כ-644 מיליוני ש"ח ובאותו המועד הועברו כלל ההתחייבויות הביטוחיות והנכסים העומדים כנגדן להראל ביטוח.
3. בהתאם להיתר לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה במבטחים ובחברות המנהלות, התחייבה החברה להשלים בכל עת את ההון העצמי של חברות הביטוח הנמנות על הגופים המוסדיים שבשליטתה לסכום הקבוע בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998 או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומן וכן להשלים בכל עת את ההון העצמי של החברות המנהלות של קופות הגמל וקרנות הפנסיה שבשליטתה, לסכום הקבוע בתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל) התשכ"ה-1965 או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומן. התחייבות זו היא בלתי הדירה, ותהיה תקפה כל עוד החברה שולטת במישרין או בעקיפין בגופים המוסדיים.
4. ביום 20 במרס 2017 אישר דירקטוריון EMI חלוקת דיבידנד בסך של 25 מיליוני ש"ח, במסלול הירוק (חלוקה ללא צורך באישור מראש מאת רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון, בהתאם להנחיות רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון בנושא חלוקת דיבידנדים על ידי מבטח). החלטת הדירקטוריון התקבלה לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות של EMI ליום 31 בדצמבר 2016, הוצג סכום העודפים הראויים לחלוקה של EMI ליום 31 בדצמבר 2016, ונבחנו עודפי ההון וצרכי ההון של EMI, בהתאם למדיניות ניהול ההון של EMI. הדיבידנד חולק בעין (באמצעות העברת ניירות ערך) ביום 29 במרס 2017.
5. ביום 21 ביוני 2017 אישר דירקטוריון החברה חלוקת דיבידנד במזומן בסך של 250 מיליוני ש"ח. החלטת הדירקטוריון התקבלה לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות של החברה ליום 31 בדצמבר 2016, הוצג סכום העודפים הראויים לחלוקה של החברה ליום 31 בדצמבר 2016, ונבחנו עודפי ההון וצרכי ההון של החברה, ובהתחשב באימוץ הצפוי של סולבנסי 2. הדיבידנד שולם ביום 4 ביולי 2017.
6. ביום 3 בספטמבר 2017 אישר דירקטוריון החברה חלוקת דיבידנד במזומן בסך של 250 מיליוני ש"ח. החלטת הדירקטוריון התקבלה לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות של החברה ליום 31 בדצמבר 2016, הוצג סכום העודפים הראויים לחלוקה של החברה ליום 31 בדצמבר 2016, ונבחנו עודפי ההון וצרכי ההון של החברה, ובהתחשב באימוץ הצפוי של סולבנסי 2. הדיבידנד שולם ביום 13 בספטמבר 2017.

באור 8 - ניהול ודרישות הון (המשך)

7. פרטים בדבר התקדמות ההיערכות ליישום Solvency II:

(1) ביוני 2017 פורסם חוזר "הוראות ליישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II" (חוזר ביטוח 1-2017, 9, להלן "חוזר סולבנסי") הקובע הוראות לחישוב ההון העצמי וההון הנדרש על בסיס כלכלי, בהתבסס על דירקטיבה "Solvency II", שאומצה על-ידי האיחוד האירופי ומיושמת החל מינואר 2016 בכל המדינות החברות בו. הדירקטיבה כוללת בחינה מקיפה של סיכונים להם חשופות חברות ביטוח וסטנדרטים לניהולם ומדידתם, ומבוססת על שלושה נדבכים: נדבך ראשון כמותי שעניינו יחס כושר פירעון מבוסס סיכון, נדבך שני איכותי, הנוגע לתהליכי בקרה פנימיים, לניהול סיכונים, לממשל תאגידי ולתהליך הערכה עצמי של סיכונים וכושר פירעון (ORSA) ונדבך שלישי הנוגע לקידום משמעת שוק, גילוי ודיווח.

ההוראות החדשות מבוססות על הנדבך הראשון, תוך התאמה לשוק המקומי והן מיושמות בישראל החל מ-30 ביוני 2017 על נתוני 31 בדצמבר 2016.

בהתאם להוראות קיימות שתי רמות של דרישות הון, המשקפות רמות שונות של התערבות פיקוחית:

- ההון הנדרש לשמירה על כושר הפירעון של חברת ביטוח (להלן SCR). ה-SCR רגיש לסיכונים ומבוסס על חישוב צופה פני עתיד על בסיס ההנחיות ליישום משטר כושר הפירעון החדש.

- רמה מינימלית של הון (להלן MCR או "סף הון").

בהתאם להוראות, סף ההון יהיה שווה לגבוה שבין סכום ההון הראשוני המינימלי הנדרש לפי תקנות ההון הקיימות לבין סכום הנגזר מגובה עתודות ביטוח ופרמיות (כהגדרתן בהנחיות) המצוי בטווח שבין 25% לבין 45% מה-SCR. ההוראות כוללות הוראות מעבר ליישום ליישום סולבנסי 2 כלהלן:

1. עמידה בדרישות ההון (SCR):

ההון הנדרש לכושר פירעון של חברת ביטוח בתקופה שתחילתה ביום 30 ביוני 2017 וסיומה ביום 31 בדצמבר 2024 (להלן "תקופת הפריסה") יעלה בהדרגה ב-5% בכל שנה החל מ-60% מה-SCR ועד למלוא ה-SCR.

2. דרישת הון מוקטנת על סוגים מסויימים של השקעות המוחזקות על-ידי המבטח בכל מועד דיווח, כאשר דרישה זו תלך ותגדל באופן הדרגתי במשך 7 שנים עד שדרישת ההון בגין השקעות אלו תגיע לשיעורה המלא.

לפי ההוראות החדשות, ההון העצמי של חברת ביטוח יורכב מהון רוברד 1 והון רוברד 2 (הכולל, בין היתר, מכשירי הון משני נחות, הון משני מורכב והון שלישוני אשר הונפקו לפני מועד התחילה). ההוראות כוללות מגבלות על הרכב הון עצמי לעניין SCR, כך ששיעור הרכיבים הכלולים בהון רוברד 2 לא יעלה על 40% מה-SCR. במהלך תקופת הפריסה, שיעור הון רוברד 2 לא יעלה על 50% מה-SCR בתקופת הפריסה.

הראל ביטוח ביצעה את החישובים ליום 31 בדצמבר 2016 בהתאם לחוזר סולבנסי. נמצא כי לחברה עודפי הון משמעותיים. ניתן לראות את תוצאות החישוב בדוח הדירקטוריון בפרק 4.

החישוב שערכה הראל ביטוח כאמור, אינו מבוקר ואינו סקור. לפי הנחיות הממונה, לצורך היערכות לדיווחים מבוקרים, יוגש לממונה עד ליום 31 בדצמבר 2017, דוח מיוחד של רואה החשבון המבקר (שאינו מהווה ביקורת או סקירה), שמטרתו, בין היתר, בדיקת התהליך, הבקורות ושלמות הנתונים ששימשו לחישוב שביצעה הראל ביטוח כאמור.

למודל במתכונתו הנוכחית, רגישות גבוהה לשינויים במשתני שוק ואחרים לפיכך מצב ההון המשתקף ממנו עשוי להיות תנודתי מאוד. כמו כן, קיימים גורמים העשויים להשפיע מהותית על תוצאות הדיווח, בהם הטיפול טרם נקבע סופית ונמצא בדיון בין הממונה לבין חברות הביטוח בישראל. חישובי ההון הכלכלי הקיים וההון הנדרש מבוססים על תחזיות והנחות הנשענות, בעיקרן על ניסיון העבר, כפי שעולה ממחקרים אקטואריים הנערכים מעת לעת. נוכח הרפורמות בשוק ההון, הביטוח והחיסכון והשינויים בסביבה הכלכלית הדמוגרפית וההתנהגותית, נתוני העבר אינם משקפים בהכרח את התוצאות העתידיות.

יודגש כי, חישוב יחס כושר פירעון בהתאם להוראות החדשות, מבוסס על תזרימי מזומנים המופקים ממערכות עזר שונות שאינן חלק אינטגרלי ממערכת החשבונות השוטפת. תזרימים אלו כוללים שורה של הנחות והקצאות תמחיריות אשר טרם הושלמה בחינת רגישותן ותיקופן. בנוסף, החישוב כולל, בין היתר, שורה ארוכה של קורלציות בין הסיכונים השונים. הראל ביטוח רכשה מערכת סולבנסי חדשה הצפויה, להערכת החברה, לתת מענה הולם ומבוקר בטווח הארוך למורכבות החישובים, להפקת הדיווחים הנדרשים ולצרכים העסקיים. החברה נמצאת בתחילת תהליך ההטמעה של המערכת.

החישובים הנדרשים ליחס כושר פירעון בהתאם להוראות החדשות הינם מורכבים ביותר בהיבטים רבים. הכלים הקיימים היום, ובכלל זה המודלים האקטואריים, אינם ערוכים במלואם לחישוב ברמת הפירוט והדיוק הנדרשת להבטחת נאותות הדיווח והבקרה על יחס כושר פירעון. הראל ביטוח ממשיכה להשקיע משאבים במיכון התהליכים התומכים, על מנת לצמצם את החשיפה והפערים בנושא, שהשפעתם אינה ידועה.

בהתאם לכל האמור לעיל, התוצאות יכולות להיות שונות באופן מהותי.

באור 8 - ניהול ודרישות הון (המשך)

7. פרטים בדבר התקדמות ההיערכות ליישום Solvency II (המשך):

(2) ביום 1 באוקטובר 2017 פרסם הממונה מכתב למנהלי חברות הביטוח בדבר חלוקת דיבידנד על ידי חברת ביטוח (להלן "מכתב הדיבידנד"). המכתב מעדכן את עמדת הממונה בנוגע לחלוקת דיבידנד במסגרת היערכות ליישום משטר כושר פירעון מבוסס סולבנסי 2. בהתאם למכתב, עד למועד קבלת אישור הממונה בדבר ביצוע ביקורת רואה חשבון מבקר על יישום חוזר סולבנסי, חברת ביטוח תהיה רשאית לחלק דיבידנד אם מתקיימים לגביה שני תנאים כדלקמן –

(א) לאחר ביצוע החלוקה, יש לחברה יחס הון עצמי מוכר להון העצמי הנדרש בשיעור של 115% לפחות, לפי תקנות ההון הקיימות. בחישוב דרישת ההון תתווסף ההפחתה של ההון המזערי הנדרש בשל יתרת הפרש המקורי המיוחס לחברות המנהלות וקופות הגמל (להלן - "התוספת להון הנדרש")

(ב) לאחר ביצוע החלוקה, יש לחברה יחס כושר פירעון בשיעור של לפחות 100% לפי חוזר סולבנסי, כשהוא מחושב ללא ההוראות בתקופת הפריסה ובכפוף ליעד יחס כושר פירעון שקבע דירקטוריון החברה. כמו כן, חישוב יחס כושר פירעון יבוצע ללא התחשבות בתוספת של 35% מהפרש המקורי המתייחס לרכישת חברות מנהלות של קופות גמל.

יודגש כי, לאחר מועד קבלת אישור הממונה בדבר ביצוע ביקורת רואה חשבון מבקר על יישום הוראות חוזר סולבנסי, חברת ביטוח תהיה רשאית לחלק דיבידנד, בהתאם לאמור בסעיף ב בלבד.

בנוסף, ימסור המבטח לממונה בתוך 20 ימי עסקים ממועד החלוקה תחזית רווח שנתית לשנתיים העוקבות למועד חלוקת הדיבידנד, תכנית שירות חוב מעודכנת, תכנית ניהול הון מעודכנת והעתק מפרוטוקול הדיון בדירקטוריון שבו אושרה חלוקת הדיבידנד בצירוף חומר הרקע לדיון.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח

1. שערך נדל"ן לשימוש עצמי

בתקופת הדוח הכירה החברה בגידול בשווי ההון של פריטי נדל"ן בשימוש עצמי בסך של 88 מיליוני ש"ח לפני מס ובסך של כ-61 מיליוני ש"ח לאחר מס. בהתאם למדיניות החשבונאית של החברה המפורטת בביאור 3 לדוחות הכספיים השנתיים, השינוי בשווי ההון כאמור נרשם בהון במסגרת סעיף קרן הערכה מחדש ונזקף לרווח כולל אחר בתקופה.

השווי ההון נקבע על ידי מעריך שווי חיצוני ובלתי תלוי, בעל כישורים וניסיון מתאימים לגבי סוג הנכסים נשואי הערכת השווי ומיקומן.

2. פוליסת סיעוד קבוצתי לחברי שירותי בריאות כללית

תקופת הביטוח הסיעודי הקבוצתי לחברי שירותי בריאות כללית הוארכה עד ליום 31 בדצמבר 2018. ביום 19 ביוני 2017 התקבל מאת הממונה היתר להפעלת תכנית הביטוח הסיעודי שתוקפו עד ליום 31 בדצמבר 2018. דרישות ההון חושבו בהתאם.

3. סיום ההתקשרות למתן שירותי תפעול על ידי הראל שירותי ניהול קרנות פנסיה

בחודש פברואר 2017 הסתיימה ההתקשרות למתן שירותי תפעול על ידי הראל שירותי ניהול קרנות פנסיה לבין נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ ("נתיב") בגין שירותי התפעול שניתנים לנתיב בתמורה לדמי ניהול בסך של כ-10 מיליוני ש"ח בשנה. החל מאותו מועד לא תהיה הראל שירותי ניהול קרנות פנסיה זכאית לדמי הניהול כאמור.

4. לעניין חלוקת דיבידנד על-ידי החברה ו-EMI ראה באור 8.

5. חילופי נושאי משרה

א. סיום כהונתו של מר רונן אגסי

ביום 15 באפריל 2017 סיים מר רונן אגסי, אשר כיהן כמנכ"ל החברה האם ומנהל הכספים של החברה האם, וכן כראש חטיבת כספים ומשאבים של החברה, את כהונתו בקבוצה.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)

5. חילופי נושאי משרה (המשך)

ב. מינוי מישל סיבוני כמנכ"ל

מר מישל סיבוני, המכהן כמנכ"ל החברה, שהיא החברה המרכזית בקבוצת הראל, מונה החל מיום 15 באפריל 2017 כמנכ"ל החברה האם במקום מר אגסי, וזאת בנוסף לתפקידו כמנכ"ל החברה.

יצוין, כי מר סיבוני מכהן כמנכ"ל החברה החל משנת 2009, וכן כיהן כמנכ"ל משותף בחברה האם (בנוסף לתפקידו כמנכ"ל החברה) משנת 2011 ועד תום שנת 2015, מועד בו הוחלט כי מר סיבוני יתרכז בתפקידו המרכזי כמנכ"ל החברה, וזאת על מנת להוביל מהלך של שינוי אסטרטגי בקבוצה, ועקב כך הפסיק לכהן כמנכ"ל החברה האם ומר אגסי מונה למנכ"ל החברה האם במקומו. לאור פרישתו של מר אגסי מתפקידו כמנכ"ל החברה האם (כמו גם מיתר תפקידיו בחברה האם ובחברה), הסכים מר סיבוני לקחת על עצמו שוב גם את תפקיד מנכ"ל החברה האם, וזאת ללא כל תמורה נוספת בגין כהונה נוספת זו¹.

ג. מינוי מר אריק פרץ כמנהל כספים של הראל השקעות וכמנהל חטיבת כספים ומשאבים של הראל ביטוח

ביום 15 באפריל 2017 מונה מר אריק פרץ כמנהל הכספים של החברה האם וכן כמנהל חטיבת כספים ומשאבים של החברה. מר פרץ כיהן בשלוש השנים האחרונות כסמנכ"ל כספים ומטה בקבוצת מיטב דש, והחזיק בתפקיד אסטרטגי ובכיר בקבוצה זו. לפני כן שימש כסמנכ"ל בכיר בפסגות, ולפני כן כיהן כסגן בכיר לממונה על הביטוח ושוק ההון במשרד האוצר.

ד. בחודש אוגוסט 2017, הגב' שלומית זק"ש אנגל החלה את כהונתה כמנהלת הכספים של הראל ביטוח במקומה של הגב' חגיית ארגוב.

ה. אקטואר ממונה

ביום 22 ביוני 2017 מר יונתן ברודי החל את כהונתו כאקטואר ממונה ביטוח חיים בחברה וזאת בנוסף לכהונתו כאקטואר ממונה בריאות בחברה. מר רומן רייזמן, אשר כיהן עד לאותו מועד כאקטואר ממונה ביטוח חיים, הודיע לחברה ביום 10 באוגוסט 2017 על סיום עבודתו בחברה, וסיים את עבודתו בחברה בסוף חודש אוקטובר 2017.

6. עיצום כספי מאת הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון

ביום 28 ביוני 2017 התקבלה הודעה אצל החברה מאת הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון, בדבר הטלת עיצום כספי על החברה בסך כולל של כ- 3.4 מיליוני ש"ח. זאת, בעקבות בדיקת רשות שוק ההון בנושא צירוף לביטוח שנערכה במחצית השנייה של שנת 2016. העיצום הוטל בגין 18 מקרי הפרה נקודתית של הוראות חוזר ביטוח 12-1-2015 "צירוף לביטוח".

העיצום הכספי בסכום כאמור הוטל, לאחר שעשה הממונה שימוש בסמכות המוקנית לו על פי דין, והפחית את סכום העיצום בשיעור של 25%, וזאת, בין היתר, לאחר שקבע, כי לא מצא כי בשלוש השנים הקודמות להפרה החברה ביצעה את אותה הפרה וכן כי החברה נקטה פעולות למניעת ההפרה והקטנת הנזק.

7. עדכון הריביות להיוון המשמשות בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

בשל הירידה בריבית חסרת הסיכון המשמשת לבחינת נאותות העתודות בתקופה של תשעה חודשים ובתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017, הגדילה החברה את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בתקופות האמורות.

בשל הירידה ברבעון השני של שנת 2017 בריבית חסרת הסיכון לטווח הקצר המשמשת לבחינת נאותות העתודות, הופחתו הריביות להיוון בשיעור שנתי ריאלי בשיעור של 0.25% מ-1% ל-0.75% ובהתאם לכך, הגדילה החברה את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח כללי בסך של כ-8 מיליוני ש"ח לפני מס, וסך של כ-5 מיליוני ש"ח לאחר מס בתקופה של תשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017 אשר הקטינו את הרווח ואת הרווח הכולל בסכומים האמורים.

¹ בהתאם, לא ישתנה תגמולו של מר סיבוני אם מסיבה כלשהי, יחדל מר סיבוני מלכהן כמנכ"ל הראל השקעות וימשיך בכהונתו כמנכ"ל החברה.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)

7. עדכון הריביות להיוון המשמשות בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)
ההשפעה על התוצאות הכספיות מפורטת להלן:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		באלפי ש"ח
	2016	2016	2017	2017	
93,230	2,635	100,026	148,871	12,841	גידול בעקבות בחינת נאותות העתודות
93,230	2,635	100,026	148,871	12,841	סה"כ ביטוח חיים
-	-	-	-	7,586	ביטוח כללי
93,230	2,635	100,026	148,871	20,427	סך הכל השפעות הריבית לפני מס
69,651	-	-	-	-	שינוי בשיעור מימוש הגמלא

8. עדכון מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה

בחודש מרס 2017, אישרו הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה, לאחר שאישרה זאת ועדת התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, עדכונים לא מהותיים למדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, ביניהם הצורך בנימוקים מיוחדים במקרה של עדכון השכר השנתי לבעל תפקיד מרכזי, מעל לשיעור ריאלי של 10%.

בחודש אוקטובר 2017 בוצע עדכון לא מהותי נוסף במדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצת הראל ובמסגרתו עודכנה שיטת החישוב של המדדים הליניאריים - שיעור גידול בפרמיות, תשואה על ההון, יחס VNB/VIF ושיעור גידול VIF ("המדדים הליניאריים"), המשמשים לקביעת החלק הכמותי בתגמול המשתנה של נושאי משרה בחברה.

המדדים הליניאריים נמדדים תוך השוואה של תוצאות הראל אל מול ארבע חברות הביטוח והפיננסים הגדולות בישראל ("קבוצת ההשוואה"). בהתאם לשיטת החישוב המעודכנת של המדדים הליניאריים, נמדד הפער בין תוצאת החברה לבין התוצאה החציונית של קבוצת ההשוואה.

9. מענק לה"ה יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ויואב מנור בגין שנת 2016

ביום 21 ביוני 2017 אישר דירקטוריון החברה האם (בהחלטה שבה לא השתתפו נושאי המשרה שהינם בעלי השליטה) את תוצאות חישוב המענק בגין שנת 2016. בהתאם לחישוב שנערך שולם למר יאיר המבורגר מענק בסך של 393 אלפי ש"ח; למר גדעון המבורגר מענק בסך של 234 אלפי ש"ח; ולמר יואב מנור מענק בסך של 234 אלפי ש"ח.

10. מענק בגין שנת 2016 לנושאי משרה בכירים אחרים

ביום 21 ביוני 2017 אושרו המענקים הסופיים לנושאי המשרה בחברה ולנושאי המשרה הנכללים בתוכנית התגמול כמפורט בבאור 38 לדוחות השנתיים, וזאת על בסיס הנתונים הסופיים שפורסמו על ידי החברות בקבוצת ההשוואה. לא חלו שינויים מהותיים בין הסכומים שנכללו כאומדן במסגרת הדוחות הכספיים לשנת 2016 לבין הסכומים הסופיים שאושרו.

ההפרש בין המענק בפועל לעומת הסכומים שנכללו כאומדן נובע הן מפרמטרים אשר היו ניתנים לחישוב סופי רק בחודש מאי 2017 והן בהתחשב בעדכון רוחבי לא מהותי של שיטת חישוב חלק מהמדדים הכלוליים בתגמול נושאי המשרה ואשר הוחל משנת 2016 ואילך. השפעת עדכון המדדים כאמור הינה בסך של כ-740 אלפי ש"ח בגין כל נושאי המשרה בחברה (כולל כ-300 אלפי ש"ח בגין מנכ"ל החברה במועד דוח זה). תוספת הוצאה החשבונאית לעומת ההפרשה בדוחות 2016 בגין כל נושאי המשרה בחברה הינה כ-230 אלפי ש"ח (מתוכם כ-75 אלפי ש"ח בגין מנכ"ל החברה במועד דוח זה).

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)

11. ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה

פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים חלה על נושאי משרה ודירקטורים בחברה, בחברה האם ובחברות הבנות של החברה המכהנים כיום וכן שיכחנו בחברה, בחברה האם ו/או בחברות הבנות מעת לעת (לרבות נושאי משרה בחברה, בחברה האם או בחברות הבנות הנחשבים לבעלי שליטה או קרוביהם וכן לרבות נושאי משרה שבעל השליטה בחברה עשוי להיחשב כבעל עניין אישי בהענקת כתבי השיפוי להם).

ביום 19 באוקטובר 2017 וביום 25 באוקטובר 2017, אישרו ועדת התגמול של החברה וכן דירקטוריון החברה, בהתאמה, בהתאם להוראות מדיניות התגמול של החברה, את חידוש פוליסת אחריות דירקטורים ונושאי משרה החל מיום 1 באוקטובר 2017, למשך שנה, כך שסכום הביטוח יעמוד על 200 מיליוני דולר ארה"ב וסכום הפרמיה לא יעלה על 1 מיליוני דולר ארה"ב.

12. מר דוד גרנות סיים את כהונתו ביום 22 במרס 2017, וזאת בהמשך להודעתו לחברה, כי עקב העובדה שמתקרב המועד האחרון שלאחריו לא יוכל לכהן עוד כדח"צ בחברה, הוא עומד להתמנות כדירקטור בתאגידים אחרים.

13. עדכון מדיניות ניהול סיכונים סייבר

במסגרת יישום חוזר בנושא "ניהול סיכונים סייבר בגופים מוסדיים", אשר פורסם ביום 31 באוגוסט 2016 עודכנה מדיניות אבטחת המידע והותאמה לדרישות הוראות חוזר זה ובהתאם גם שינתה את שמה למדיניות הגנת הסייבר. המדיניות המעודכנת אושרה בדירקטוריון. החברה נערכת ליישום הוראות החוזר במסגרת לוחות הזמנים הקבועים ליישומם.

14. לעניין פרסום תשקיף מדף של הראל הנפקות ראה באור 6.

15. לעניין פרסום מהממונה על נוסח מעודכן של הוראות ליישום משטר כושר פירעון ראה באור 8.

16. לעניין הרחבת כתבי התחייבויות מסדרות ט' ו-י' בתקופת הדוח ראה באור 6.

17. לעניין קבלת אישור רשות המיסים למיזוג הראל גמל והשתלמות בע"מ לתוך הראל פנסיה וגמל בע"מ ראה באור 5.

18. אסיפה כללית שנתית

ביום 19 באפריל 2017 התקיימה אסיפה כללית שנתית, שעל סדר יומה היו הנושאים הבאים: (1) דיון בדוח התקופתי לשנת 2016; (2) מינוי רואה חשבון מבקר לשנת 2017 והסמכת דירקטוריון החברה לקבוע את שכרו; (3) מינוי מחדש של הדירקטורים המכהנים בחברה, אשר אינם דירקטורים חיצוניים, להמשך כהונה כדירקטורים בחברה. האסיפה אישרה את כל הנושאים שהיו על סדר היום.

19. בחודש מאי 2017 הוקמה חטיבה עסקית חדשה בחברה, אשר מאגדת תחתיה את חטיבת ביטוחי התעשייה והעסקים, את חטיבת הביטוח הכללי וכן את כל פעילות ביטוחי המשנה של החברה בתחום הביטוח הכללי ("חטיבת הביטוח הכללי החדשה").

בנוסף, חטיבת מימוש הזכויות (התביעות) של החברה פוצלה ליחידות המקצועיות-העסקיות: הטיפול בתביעות הביטוח הכללי הועבר לחטיבת הביטוח הכללי החדשה, והטיפול בתביעות הבריאות והסיעוד הועבר לחטיבת הבריאות.

20. שינוי טכני באופן ההחזקה של בעלי השליטה בהראל השקעות

בעלי השליטה בהראל השקעות, ה"ה יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ונורית מנור ("בעלי המניות"), מחזיקים בכ- 49.71% מזכויות ההצבעה בהראל השקעות ובכ- 49.48% מהון המניות המונפק של הראל השקעות. ההחזקה בהראל השקעות נעשתה בעיקרה באמצעות ג.י.ן ייעוץ כלכלי וניהול בע"מ ("ג.י.ן").

ביום 29 בדצמבר 2016 בעלי השליטה בהראל השקעות, מסרו להראל השקעות כי החליטו על ביצוע שינוי מבני באופן החזקתם במניות השליטה בהראל השקעות, אשר הוחזקו באמצעות ג.י.ן, כך שחלף אחזקתם בהראל השקעות באמצעות ג.י.ן, יחזיקו בהראל השקעות באמצעות שותפות מוגבלת בשליטתם ובעלותם המלאה, בה יחזיקו, כשותפים מוגבלים, באמצעות חברות פרטיות בבעלותם המלאה של כל אחד מבעלי השליטה ("השותפות").

לאחר שנתקבלו מלוא האישורים הנדרשים, ובכלל זה היתר הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון וקבלת אישור בית המשפט להעברת מניות החברה המוחזקות על ידי ג.י.ן. לשותפות "ג.י.ן. ייעוץ כלכלי וניהול השקעות 2017 שותפות מוגבלת", הושלם השינוי המבני כאמור ביום 13 ביוני 2017.

כפי שנמסר לחברה, מדובר בשינוי מבנה ארגוני, טכני במהותו, אשר אין בו כדי להשפיע על שערי ההחזקה או ניהולה של הראל השקעות.

הראל חברה לביטוח בע"מ

נספחים לתמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

לכבוד

בעלי המניות של הראל חברה לביטוח בע"מ

רח' אבא הלל 3

רמת-גן

א.ג.נ.,

הנדון: דוח מיוחד של רואי החשבון המבקרים על מידע כספי ביניים נפרד לפי דרישת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981

מבוא

סקרנו את המידע הכספי הביניים הנפרד המובא לפי דרישת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 של הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברה") ליום 30 בספטמבר 2017 ולתקופות של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימו באותו תאריך ואשר נכלל בנספח א' לדוחות הכספיים של החברה. המידע הכספי הביניים הנפרד הינו באחריות הדירקטוריון וההנהלה של החברה. אחריותנו היא להביע מסקנה על המידע הכספי הביניים הנפרד לתקופות ביניים אלו בהתבסס על סקירתנו.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה 1 של לשכת רואי חשבון בישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות". סקירה של מידע כספי נפרד לתקופות ביניים מורכבת מבידור, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומיישום של נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזוהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחוויים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הביניים הנפרד הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם לדרישות שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בחוזר ביטוח 2015-1-15.

סומך חייקין

רואי חשבון

22 בנובמבר 2017

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים ("סולו")

להלן נתונים כספיים תמציתיים על בסיס הדוחות הכספיים הנפרדים של החברה (להלן - דוחות סולו), הערוכים לפי תקני דיוח כספי בינלאומיים (IFRS). המדיניות החשבונאית שפורטה בבאור 3 להלן בדבר עיקרי המדיניות החשבונאית, יושמה בהכנת באור תמציתי זה, למעט המפורט להלן:

- א. מדידת ההשקעות בחברות מוחזקות המחושבת על בסיס אקוויטי
 ב. זכויות במקרקעין כוללות גם זכויות במקרקעין המוחזקות באמצעות חברה מוחזקת שהחזקת זכויות אלה הוא עיסוקה היחיד.

דוחות על המצב הכספי ביניים

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר		
	2016	2017	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
			נכסים
749,968	740,420	781,567	נכסים בלתי מוחשיים
1,932,384	1,895,052	2,055,857	הוצאות רכישה נדחות
1,196,506	1,180,794	1,289,197	רכוש קבוע
2,144,260	2,039,871	2,242,100	השקעות בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
1,411,903	1,378,345	1,456,491	נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
1,544,913	1,510,166	1,647,211	נדל"ן להשקעה אחר
4,631,117	4,709,966	4,443,152	נכסי ביטוח משנה
-	20,904	505	נכסי מסים שוטפים
1,268,169	1,368,292	1,182,670	חייבים ויתרות חובה
1,282,753	1,156,870	1,236,168	פרמיה לגבייה
40,181,077	38,927,387	45,824,237	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
			השקעות פיננסיות אחרות
6,548,897	6,696,030	6,461,242	נכסי חוב סחירים
11,638,341	11,363,394	12,910,205	נכסי חוב שאינם סחירים
751,587	718,851	820,476	מניות
1,930,909	1,967,701	1,791,314	אחרות
20,869,734	20,745,976	21,983,237	סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות
1,847,772	1,423,617	2,012,519	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
1,352,919	1,208,420	802,503	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
80,413,475	78,306,080	86,957,414	סך כל הנכסים
44,057,841	42,397,701	49,882,544	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים ("סולו") (המשך)

דוחות על המצב הכספי ביניים (המשך)

ליום 31 בדצמבר		ליום 30 בספטמבר		
2016	2016	2017		
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
				הון והתחייבויות
				הון
868,909	868,909	868,909		הון מניות ופרמיה על מניות
494,394	516,534	604,077		קרנות הון
2,708,643	2,451,778	2,616,155		עודפים
4,071,946	3,837,221	4,089,141		סך כל ההון
				התחייבויות
25,214,478	24,823,343	25,722,078		התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
43,566,006	42,246,026	49,288,617		התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
713,431	716,177	790,848		התחייבויות מסים נדחים
216,728	237,412	211,896		התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
8,977	-	19,177		התחייבויות מסים שוטפים
2,706,867	2,544,837	2,745,614		זכאים ויתרות זכות
3,915,042	3,901,064	4,090,043		התחייבויות פיננסיות
76,341,529	74,468,859	82,868,273		סך כל ההתחייבויות
80,413,475	78,306,080	86,957,414		סך כל ההון וההתחייבויות

שלומית זק"ש אנגל
סמנכ"ל הכספים

אריק פרץ
משנה למנכ"ל ומנהל
חטיבת כספים ומשאבים

מישל סיבוני
מנהל כללי

יאיר המבורגר
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 22 בנובמבר 2017

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים ("סולו") (המשך)

דוחות רווח והפסד ביניים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		
	2016	2016	2016	2017	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
11,389,155	2,872,081	3,194,892	8,366,868	9,385,718	פרמיות שהורווחו ברוטו
1,366,928	322,727	343,661	1,027,471	984,916	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
10,022,227	2,549,354	2,851,231	7,339,397	8,400,802	פרמיות שהורווחו בשייר
2,757,361	1,206,121	1,126,711	1,932,634	3,405,172	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
530,085	157,590	197,304	373,546	501,449	הכנסות מדמי ניהול
253,697	56,985	74,750	189,261	215,382	הכנסות מעמלות
13,563,370	3,970,050	4,249,996	9,834,838	12,522,805	סך כל ההכנסות
11,732,524	3,317,809	3,594,698	8,644,439	10,347,030	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
1,180,324	233,890	145,800	929,674	611,341	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
10,552,200	3,083,919	3,448,898	7,714,765	9,735,689	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
2,052,634	515,475	555,728	1,522,361	1,625,880	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
763,955	200,299	209,063	591,211	614,517	הוצאות הנהלה וכלליות
12,300	3,085	2,551	9,237	7,524	הוצאות אחרות
118,613	32,173	28,689	82,695	86,886	הוצאות מימון, נטו
13,499,702	3,834,951	4,244,929	9,920,269	12,070,496	סך כל ההוצאות
254,677	44,451	57,180	153,177	126,477	חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
318,345	179,550	62,247	67,746	578,786	רווח לפני מיסים על הכנסה
(8,089)	57,127	7,661	(8,425)	170,275	מיסים על הכנסה (הטבת מס)
326,434	122,423	54,586	76,171	408,511	רווח לתקופה

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים ("סולו") (המשך)

דוחות ביניים על הרווח הכולל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	
	2016	2016	2016	2017
	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
	326,434	122,423	76,171	408,511
				רווח לתקופה
				פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
				שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
	98,097	29,168	117,257	239,616
	(138,502)	(27,531)	(101,924)	(168,499)
				שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
	76,362	17,868	62,016	32,414
				הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
	314	(1,150)	2,133	8,018
	(31,945)	(19,052)	(31,326)	(43,087)
	(2,785)	* (6,736)	* (21,778)	(31,157)
				חלק הקבוצה ברווח (הפסד) כולל של חברות מוחזקות מטופלות לפי שיטת השווי המאזני
	9,097	* 5,788	* 9,441	10,898
				הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילות חוץ
				מסים על הכנסה המתייחסים לנכסים פיננסיים זמינים למכירה הטבת מס (מסים על הכנסה) בגין פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
	10,638	(1,645)	35,819	48,203
				סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועבר או יועבר לרווח והפסד, נטו ממש
				פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
	13,151	593	13,151	87,598
				קרן הערכה מחדש לגבי פריטי רכוש קבוע
	10,097	6,943	(563)	(1,518)
	(1,203)	(2,641)	(430)	(25,599)
				מדידה מחדש של תכנית הטבה מוגדרת
	22,045	4,895	12,158	60,481
				הטבת מס (מסים על הכנסה) בגין פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
	32,683	3,250	47,977	108,684
				רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה שלא יועבר לרווח והפסד, נטו ממש
	359,117	125,673	124,148	517,195
				רווח כולל אחר לתקופה, נטו ממש
				סך כל הרווח הכולל לתקופה

* סווג מחדש.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים ("סולו") (המשך)
מגזרי פעילות

א. מידע אודות מגזרים בני דוח

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	לא מיוחס למגזרי פעילות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,777,482	3,293,092	2,315,144	-	9,385,718
102,852	137,828	744,236	-	984,916
3,674,630	3,155,264	1,570,908	-	8,400,802
2,809,152	290,663	125,117	180,240	3,405,172
492,087	2,301	-	7,061	501,449
22,137	60,976	132,269	-	215,382
6,998,006	3,509,204	1,828,294	187,301	12,522,805
5,952,216	2,646,673	1,748,141	-	10,347,030
69,506	85,222	456,613	-	611,341
5,882,710	2,561,451	1,291,528	-	9,735,689
502,190	650,773	472,917	-	1,625,880
332,294	216,548	34,157	31,518	614,517
7,566	-	-	(42)	7,524
5,693	8,326	(26,786)	99,653	86,886
6,730,453	3,437,098	1,771,816	131,129	12,070,496
19,394	10,519	20,569	75,995	126,477
286,947	82,625	77,047	132,167	578,786
48,471	8,968	4,325	92,778	154,542
335,418	91,593	81,372	224,945	733,328
11,802,101	4,759,341	9,160,636	-	25,722,078
44,884,523	4,404,094	-	-	49,288,617

פרמיות שהורווחו ברוטו
 פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מדמי ניהול
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות (הכנסות) אחרות
 הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח לפני מסים על ההכנסה
 רווח כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים ("סולו") (המשך)
מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	ביטוח כללי	לא מיוחס למגזרי פעילות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,273,261	794,238	-	3,194,892
36,517	260,177	-	343,661
1,236,744	534,061	-	2,851,231
1,013,019	2,491	30,000	1,126,711
193,039	-	3,376	197,304
8,486	44,830	-	74,750
2,451,288	581,382	33,376	4,249,996
2,221,270	511,923	-	3,594,698
26,035	98,692	-	145,800
2,195,235	413,231	-	3,448,898
169,227	161,843	-	555,728
113,574	11,119	11,140	209,063
2,522	-	29	2,551
(281)	58	24,521	28,689
2,480,277	590,584	35,690	4,244,929
9,537	10,809	31,465	57,180
(19,452)	1,607	29,151	62,247
38,864	29,078	31,292	117,507
19,412	30,685	60,443	179,754
11,802,101	4,759,341	-	25,722,078
44,884,523	4,404,094	-	49,288,617

פרמיות שהורווחו ברוטו
 פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מדמי ניהול
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות אחרות
 הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
 רווח כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים ("סולו") (המשך)
מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	לא מיוחס למגזרי פעילות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,088,048	3,103,972	2,174,848	-	8,366,868
97,337	119,828	810,306	-	1,027,471
2,990,711	2,984,144	1,364,542	-	7,339,397
1,513,103	195,977	115,754	107,800	1,932,634
367,128	2,232	-	4,186	373,546
12,621	42,108	134,532	-	189,261
4,883,563	3,224,461	1,614,828	111,986	9,834,838
4,281,750	2,390,569	1,972,120	-	8,644,439
69,950	82,270	777,454	-	929,674
4,211,800	2,308,299	1,194,666	-	7,714,765
473,364	608,828	440,169	-	1,522,361
319,105	207,815	32,536	31,755	591,211
9,247	-	-	(10)	9,237
4,473	4,155	(10,408)	84,475	82,695
5,017,989	3,129,097	1,656,963	116,220	9,920,269
27,555	16,595	37,462	71,565	153,177
(106,871)	111,959	(4,673)	67,331	67,746
39,288	2,629	(14,937)	33,764	60,744
(67,583)	114,588	(19,610)	101,095	128,490
11,692,330	4,083,844	9,047,169	-	24,823,343
38,008,100	4,237,926	-	-	42,246,026

פרמיות שהורווחו ברוטו
 פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מדמי ניהול
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות (הכנסות) אחרות
 הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
 רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים ("סולו") (המשך)
מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	לא מיוחס למגזרי פעילות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,050,577	1,084,889	736,615	-	2,872,081
26,287	29,667	266,773	-	322,727
1,024,290	1,055,222	469,842	-	2,549,354
994,494	110,350	48,620	52,657	1,206,121
155,897	798	-	895	157,590
5,012	9,942	42,031	-	56,985
2,179,693	1,176,312	560,493	53,552	3,970,050
1,866,785	893,434	557,590	-	3,317,809
23,219	27,948	182,723	-	233,890
1,843,566	865,486	374,867	-	3,083,919
156,721	204,083	154,671	-	515,475
105,285	74,117	10,524	10,373	200,299
3,083	-	-	2	3,085
2,384	2,571	(8,211)	35,429	32,173
2,111,039	1,146,257	531,851	45,804	3,834,951
207	2,471	8,291	33,482	44,451
68,861	32,526	36,933	41,230	179,550
3,364	(3,962)	(16,252)	23,689	6,839
72,225	28,564	20,681	64,919	186,389
11,692,330	4,083,844	9,047,169	-	24,823,343
38,008,100	4,237,926	-	-	42,246,026

פרמיות שהורווחו ברוטו
 פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מדמי ניהול
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות אחרות
 הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח לפני מסים על ההכנסה
 רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים ("סולו") (המשך)
מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)

סה"כ	לא מיוחס למגזרי פעילות		ביטוח בריאות		ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
11,389,155	-	2,925,541	4,163,232	4,300,382	
1,366,928	-	1,067,313	164,601	135,014	
10,022,227	-	1,858,228	3,998,631	4,165,368	
2,757,361	143,477	173,135	273,052	2,167,697	
530,085	7,737	-	2,701	519,647	
253,697	-	177,964	55,416	20,317	
13,563,370	151,214	2,209,327	4,329,800	6,873,029	
11,732,524	-	2,553,158	3,255,839	5,923,527	
1,180,324	-	949,430	126,834	104,060	
10,552,200	-	1,603,728	3,129,005	5,819,467	
2,052,634	-	594,938	823,642	634,054	
763,955	43,529	43,365	255,240	421,821	
12,300	-	-	-	12,300	
118,613	108,619	(2,651)	7,745	4,900	
13,499,702	152,148	2,239,380	4,215,632	6,892,542	
254,677	112,752	71,748	29,821	40,356	
318,345	111,818	41,695	143,989	20,843	
27,574	25,931	(35,786)	(3,704)	41,133	
345,919	137,749	5,909	140,285	61,976	
25,214,478	-	9,109,084	4,473,284	11,632,110	
43,566,006	-	-	4,067,595	39,498,411	

פרמיות שהורווחו ברוטו
 פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מדמי ניהול
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות אחרות
 הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח לפני מסים על ההכנסה
 רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים ("סולו") (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)

רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים *	ענפי חבויות אחרים **	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
434,564	556,198	746,957	616,740	2,354,459
2,682	21,084	552,806	200,888	777,460
431,882	535,114	194,151	415,852	1,576,999
45,111	(3,269)	8,739	(44,490)	6,091
386,771	538,383	185,412	460,342	1,570,908
47,250	11,367	10,444	56,056	125,117
35	5,373	106,773	20,088	132,269
434,056	555,123	302,629	536,486	1,828,294
401,879	399,765	293,536	652,961	1,748,141
(1,347)	12,129	233,727	212,104	456,613
403,226	387,636	59,809	440,857	1,291,528
62,861	134,313	161,373	114,370	472,917
7,766	10,381	8,927	7,083	34,157
(10,634)	(2,558)	(977)	(12,617)	(26,786)
463,219	529,772	229,132	549,693	1,771,816
8,166	1,964	750	9,689	20,569
(20,997)	27,315	74,247	(3,518)	77,047
1,717	413	158	2,037	4,325
(19,280)	27,728	74,405	(1,481)	81,372
2,431,476	609,183	825,833	5,294,144	9,160,636
2,200,232	578,273	200,274	2,621,691	5,600,470

פרמיות ברוטו
פרמיות ביטוח משנה
פרמיות בשייר
שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
פרמיות שהורווחו בשייר
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
הוצאות הנהלה וכלליות
הכנסות מימון, נטו
סך כל ההוצאות
חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
רווח כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 30 בספטמבר 2017
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, שייר ליום 30 בספטמבר 2017

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 79% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 75% מסך הפרמיות בענפים אלו.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים ("סולו") (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)

רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים *	ענפי חבויות אחרים **	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
120,919	171,219	246,668	139,766	678,572
1,435	6,970	181,941	72,928	263,274
119,484	164,249	64,727	66,838	415,298
(13,663)	(17,681)	(217)	(87,202)	(118,763)
133,147	181,930	64,944	154,040	534,061
173	41	2,658	(381)	2,491
35	1,782	35,388	7,625	44,830
133,355	183,753	102,990	161,284	581,382
128,213	129,641	74,907	179,162	511,923
(1,257)	4,472	51,688	43,789	98,692
129,470	125,169	23,219	135,373	413,231
22,929	46,617	52,292	40,005	161,843
2,542	3,407	2,936	2,234	11,119
1,712	412	83	2,184	4,391
156,653	175,605	78,530	179,796	590,584
4,302	1,034	418	5,055	10,809
(18,996)	9,182	24,878	(13,457)	1,607
11,520	2,771	999	13,788	29,078
(7,476)	11,953	25,877	331	30,685
2,431,476	609,183	825,833	5,294,144	9,160,636
2,200,232	578,273	200,274	2,621,691	5,600,470

פרמיות ברוטו
 פרמיות ביטוח משנה
 פרמיות בשייר
 שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
 רווח כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 30 בספטמבר 2017
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, שייר ליום 30 בספטמבר 2017

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 80% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 65% מסך הפרמיות בענפים אלו.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים ("סולו") (המשך)
ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות אחרים**	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
378,845	587,161	751,698	585,057	2,302,761
2,178	15,208	557,927	203,498	778,811
376,667	571,953	193,771	381,559	1,523,950
59,036	89,761	22,492	(11,881)	159,408
317,631	482,192	171,279	393,440	1,364,542
48,276	10,713	4,520	52,245	115,754
1,494	9,731	91,828	31,479	134,532
367,401	502,636	267,627	477,164	1,614,828
366,503	394,317	386,924	824,376	1,972,120
22,803	23,079	327,196	404,376	777,454
343,700	371,238	59,728	420,000	1,194,666
58,743	118,638	150,891	111,897	440,169
7,454	10,349	8,181	6,552	32,536
(4,341)	(963)	(406)	(4,698)	(10,408)
405,556	499,262	218,394	533,751	1,656,963
15,624	3,467	1,463	16,908	37,462
(22,531)	6,841	50,696	(39,679)	(4,673)
(6,229)	(1,383)	(583)	(6,742)	(14,937)
(28,760)	5,458	50,113	(46,421)	(19,610)
2,368,548	578,604	847,967	5,252,050	9,047,169
2,064,517	538,857	199,813	2,318,146	5,121,333

פרמיות ברוטו
 פרמיות ביטוח משנה
 פרמיות בשייר
 שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הכנסות מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
 הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 30 בספטמבר 2016
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, שייר ליום 30 בספטמבר 2016

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 82% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 76% מסך הפרמיות בענפים אלו.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים ("סולו") (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

סה"כ	ענפי רכוש		רכב רכוש	רכב חובה
	ענפי חבויות	אחרים**		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
632,301	131,681	230,534	165,343	104,743
256,093	79,714	170,753	4,107	1,519
376,208	51,967	59,781	161,236	103,224
(93,634)	(81,328)	(984)	(4,439)	(6,883)
469,842	133,295	60,765	165,675	110,107
48,620	21,863	2,010	4,454	20,293
42,031	10,025	29,433	2,295	278
560,493	165,183	92,208	172,424	130,678
557,590	201,992	119,392	128,423	107,783
182,723	74,988	98,111	7,046	2,578
374,867	127,004	21,281	121,377	105,205
154,671	38,685	47,808	46,640	21,538
10,524	2,061	2,676	3,363	2,424
(8,211)	(3,704)	(324)	(758)	(3,425)
531,851	164,046	71,441	170,622	125,742
8,291	3,707	372	747	3,465
36,933	4,844	21,139	2,549	8,401
(16,252)	(7,337)	(633)	(1,505)	(6,777)
20,681	(2,493)	20,506	1,044	1,624
9,047,169	5,252,050	847,967	578,604	2,368,548
5,121,333	2,318,146	199,813	538,857	2,064,517

פרמיות ברוטו
 פרמיות ביטוח משנה
 פרמיות בשייר
 שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הכנסות מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח לפני מסים על הכנסה
 הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 30 בספטמבר 2016
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, שייר ליום 30 בספטמבר 2016

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 79% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 66% מסך הפרמיות בענפים אלו.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים ("סולו") (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)				
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות אחרים**	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
491,079	780,015	945,618	849,897	3,066,609
2,523	18,024	701,532	258,864	980,943
488,556	761,991	244,086	591,033	2,085,666
55,322	108,820	11,792	51,504	227,438
433,234	653,171	232,294	539,529	1,858,228
68,908	15,783	11,695	76,749	173,135
1,628	11,271	124,519	40,546	177,964
503,770	680,225	368,508	656,824	2,209,327
479,812	521,014	491,081	1,061,251	2,553,158
23,696	24,273	413,911	487,550	949,430
456,116	496,741	77,170	573,701	1,603,728
79,286	162,900	207,765	144,987	594,938
9,913	13,781	10,859	8,812	43,365
(1,088)	(249)	(103)	(1,211)	(2,651)
544,227	673,173	295,691	726,289	2,239,380
29,436	6,742	2,785	32,785	71,748
(11,021)	13,794	75,602	(36,680)	41,695
(14,683)	(3,363)	(1,389)	(16,351)	(35,786)
(25,704)	10,431	74,213	(53,031)	5,909
2,361,603	595,199	806,320	5,345,962	9,109,084
2,075,066	563,497	184,523	2,471,189	5,294,275

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 81% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 79% מסך הפרמיות בענפים אלו.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים ("סולו") (המשך)

קשרים, התקשרויות ועסקאות מהותיות עם חברות מוחזקות

1. לעניין הרחבת כתבי התחייבויות מסדרות ט' ו-י' באמצעות הראל מימון והנפקות בתקופת הדוח, ראה באור 6 לדוחות הכספיים המאוחדים.
2. לעניין פרסום תשקיף מדף של הראל הנפקות בתקופת הדוח, ראה באור 6 לדוחות הכספיים המאוחדים.
3. לעניין סיום ההתקשרות למתן שירותי תפעול על ידי הראל שירותי ניהול קרנות פנסיה, ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.
4. לעניין חילופי נושאי משרה, ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.

נספח ב - פירוט נכסים עבור השקעות פיננסיות אחרות בחברות ביטוח בקבוצה

א. פירוט השקעות פיננסיות אחרות

ליום 30 בספטמבר 2017 (בלתי מבוקר)

משוערכים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	זמינים למכירה	מוחזקים לפידיון	הלוואות וחייבים	סך הכל	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
278,336	6,607,615	173,150	-	7,059,101	נכסי חוב סחירים (א)
-	-	-	13,054,874	13,054,874	נכסי חוב שאינם סחירים (*)
-	868,132	-	-	868,132	מניות (א)
181,782	1,689,675	-	-	1,871,457	אחרות (א)
<u>460,118</u>	<u>9,165,422</u>	<u>173,150</u>	<u>13,054,874</u>	<u>22,853,564</u>	סך הכל

ליום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

משוערכים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	זמינים למכירה	מוחזקים לפידיון	הלוואות וחייבים	סך הכל	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
458,153	6,594,099	290,044	-	7,342,296	נכסי חוב סחירים (א)
312	-	-	11,517,942	11,518,254	נכסי חוב שאינם סחירים (*)
-	766,903	-	-	766,903	מניות (א)
200,927	1,853,019	-	-	2,053,946	אחרות (א)
<u>659,392</u>	<u>9,214,021</u>	<u>290,044</u>	<u>11,517,942</u>	<u>21,681,399</u>	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)

משוערכים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	זמינים למכירה	מוחזקים לפידיון	הלוואות וחייבים	סך הכל	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
432,060	6,407,547	272,133	-	7,111,740	נכסי חוב סחירים (א)
12	-	-	11,788,292	11,788,304	נכסי חוב שאינם סחירים (*)
-	803,740	-	-	803,740	מניות (א)
181,852	1,831,423	-	-	2,013,275	אחרות (א)
<u>613,924</u>	<u>9,042,710</u>	<u>272,133</u>	<u>11,788,292</u>	<u>21,717,059</u>	סך הכל

(*) לפירוט הרכב נכסי חוב שאינם סחירים ראה באור 6ב "מכשירים פיננסיים" בדוחות המאוחדים.

נספח ב - פירוט נכסים עבור השקעות פיננסיות אחרות בחברות ביטוח בקבוצה (המשך)

א. נכסי חוב סחירים

עלות מופחתת			הערך בספרים			
ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר		ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר		
2016	2016	2017	2016	2016	2017	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
2,107,749	2,052,727	2,484,707	2,152,955	2,130,642	2,543,097	אגרות חוב ממשלתיות
4,858,242	5,052,720	4,323,010	4,955,530	5,208,413	4,516,004	נכסי חוב אחרים: נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה
3,076	3,008	-	3,255	3,241	-	נכסי חוב אחרים הניתנים להמרה
6,969,067	7,108,455	6,807,717	7,111,740	7,342,296	7,059,101	סך הכל נכסי חוב סחירים ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)
			12,170	1,710	1,226	

א.2. מניות

עלות			הערך בספרים			
ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר		ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר		
2016	2016	2017	2016	2016	2017	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
659,586	611,107	671,264	756,379	695,140	784,436	מניות סחירות
42,175	54,274	80,274	47,361	71,763	83,696	מניות שאינן סחירות
701,761	665,381	751,538	803,740	766,903	868,132	סך כל המניות ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)
			81,410	69,016	91,328	

נספח ב - פירוט נכסים עבור השקעות פיננסיות אחרות בחברות ביטוח בקבוצה (המשך)

א.3. השקעות פיננסיות אחרות

עלות			הערך בספרים			
ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר		ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר		
2016	2016	2017	2016	2016	2017	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
472,302	573,781	349,470	527,368	627,244	415,884	השקעות פיננסיות סחירות
1,132,857	1,099,366	1,123,059	1,485,907	1,426,702	1,455,573	השקעות פיננסיות שאינן סחירות
1,605,159	1,673,147	1,472,529	2,013,275	2,053,946	1,871,457	סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות
			121,956	121,072	129,259	ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)
			642,783	615,566	601,358	מכשירים נגזרים המוצגים בהתחייבויות פיננסיות

השקעות פיננסיות אחרות כוללות בעיקר השקעות בתעודות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, נגזרים פיננסיים, חוזים עתידיים, אופציות ומוצרים מובנים.